

25874

15287A

Jurgiewicz

Quinti Evangelii Protophores

Vitae

1599

QUINTI EVANGELII.
PROFESSORES
ANTIQUISSIMI ET CELEBERRIMI
NULLVS & NEMO.

QVI IN ECCLESIA MATHE-
MATICA, FUGITIVA, LATITANTE, IN-
cognita, & inuisibili Protestantium: vsq[ue]
ad Lutherum, Zyvinglium & Cal-
uinum latuerunt è teneo-
bris eruti.

Per
ANDREAM IVRGIEWICIVM *Canonicum*
Vilnensem.

VILNÆ,

Excudebat Daniel Lancicius.

Anno Domini, 1599.

98286

ILLVSTRISSIMO
PRINCIPI ET DOMINO
D. NICOLAO CHRISTOPHORO
RADZIUIL, DVCI IN OLICA
ET NIESWIS, COMITI IN MIR
& Szydkovviec. Palatino Tro-
censi &c. &c.

Domino & Patrono perpetua obseruantia summè colendo:

Sepè multumque mecum cogitavi Illustris-
Princeps, operam valdè vtilem ac salutarem, Ec-
clesiæ nauaturum eum: qui, quod à Catholicis nos-
tris, sæpè dictum ac scriptum est: nempè; Euan-
gelicos, nullum sui Quinti Euangelij vsq; ad Luthes-
rum Professore, vnquam habuisse, certa aliqua methodo ac
ordine demonstraret. Hoc enim semel clarè demonstrato, (vt
est demonstratu facillimum) quis erit Catholicus sanæ mentis:
qui doctrinam nouam, & mundo nunquam antea (nisi sortè in
aliquibus Hæreticis aliqua ex parte) auditam: præsertim in res-
bus fidei, vnde pendet salus æterna: veteri Ecclesiæ Catholicæ
fide deserta amplectetur? Euangelici verò, nisi perpetuo velint
planè insanire, & præcipites ad infernum descendere, merito
resipiscere deberent: cum videant se toties, & à tam multis Cas-
tholicis Scriptoribus prouocatos, vt vel vnum qui ante Luthes-
rum & Calvinum, sic prædicauit Euangelium, vt ipsi prædicant:
sic Sacramenta ministravit, vt ipsi ministrant, proferrent aut nos-
minarent: ne vnum tamen Apostolum vel Apostolicum virum,
Episcopum vel Doctorem, Patrem vel Scriptorem hætenus ves-
sè nominare aut proferre potuerunt. Et merito sanè. Nam, si
Lutherani quempiam suæ Sectæ Professore, nominauerint:

max cum Evangelicum fuisse Calvinistæ constanter negabunt. Imò si dogmata Lutheranorum fuerit professus, statim cum esse Eucichianum, Nestorianum, Impanatorem, & Vbiquetarium inclamabunt: Si Calvinistæ, aliquem suæ Sectæ Calvinianæ Professore protulerint, statim consurgent Lutherani, eumque nõ Christianum, sed tantum baptizatum Iudæum ac Machometanum, conclonibus ac libris scriptis, magnis vocibus, ac plenis buccis pronuntiabunt. His enim titulis honorificis, & suo Euãgelio dignissimis, Cadmæi isti fratres, se mutuo compellant. Hæc cum ita se habeant, non tamen pudet, istos Evangelicos nouæ suæ veritatis (vt vocant) Evangelicæ, novos subinde testes recudere & in lucem proferre: ne videantur nouam doctrinam docere, & Professoribus qui eam antea docuerint carere. Verumtamen inter omnes illos testes, ne vnum quidem inuenies, per omnia Lutheranum vel Calvinistam: quod in hoc libello, nisi me animus fallat, satis clarè demonstraui. Hic enim clarè videbunt Evangelici, nisi planè perpetuo cæcutire velint: nec Apostolos, nec Ecclesiam primitiuam, nec Ecclesiæ Patres aut Doctores, nec Concilia Generalia, aut Provincialia, nec ipsosmet Hæreticos antiquiores, quos Lutherani ac Calvinistæ, tanquam suarum Sectarum Professores, in suis Scriptis nominant; fuisse reuera, per omnia huius Quinti Euangelij, secundum Lutherum & Caluinum Professores. Nihil autem hic attuli: quod partim in Hæreticorum libris, partim in Catholicorum scriptis non legi. Vbi enim Hæreticorum librorum copia mihi non suppetebat: ibi verbis ac testimonijs ipsorum Hæreticorum vsus sum, prout in Sanderò, Vlembergio, Caluino-Turcismo, Feuardenio, & alijs nostri temporis Catholicis ac fide dignis scriptoribus reperi. Cum verò vt moris est, Patronum aliquem, cui hic libellus offerri, & sub cuius patrocinio tuto prodire possit inquirerem: tu vnus Illustriss. Princeps occurristi, quo siue generis nobilitatem, siue virtutum claritatem, siue operum præstantiam, siue tuam erga me beneuolentiam cõsidero: aptior nullus occurrere potuit. Nam si familiæ tuæ splendorem, ac generis nobilitatem attendamus: quæ tua Illustriss. Radziwilia familia illustri-

or ac splendidior in Magno isto Lithuaniae Ducatu reperitur? Si virtutum tuarum, splendorem ac claritatem spectemus: eas non modo optime perspectas habent; quotquot te norunt Catholici, sed etiam ipsimet Evangelici, in suis scriptis laudibus exornarunt & illustrarunt. Si operum tuorum præstantiam, & excellentiam consideremus: quis in toto Magno Lithuaniae nostræ Ducatu, opera sua, cum operibus tuis (absit invidia verbo) comparare audeat, aut possit? Solus enim plura pietatis opera egregia præstitisti, quàm quisquam ex Proceribus nostræ, vel Patrum memoria, in Lithuania vnquam præstitit. Nam, vt longius à tuo Niesuisio nõ abeam: quàm multa sunt & præclara, quæ illic magnis tuis sumptibus perfecisti? Collegium Societatis *IESU*, cum templo ac scholis erexisti & liberaliter dotasti: Monasterium Virginum Sacrarum, quod nunquam Lithuania nostræ habuit, extruxisti & redditibus locupletasti: Monasterium aliud, pro Patribus Bernardinis, vt die ac nocte, in tuo Niesuisio Diuinas laudes decanent, fabricasti. Ecclesiam muratam in honorem D. Michaelis & Sanctorum Angelorum, quæ religiose à Christianis visitatur, construxisti. Nihil hic dicam de plurimis alijs tuæ Celsitudinis operibus, quæ alibi in bonis tuis, ac etiam alienis extra Niesuisium feceris, & quotidie facis. Nihil hic de arce tua Niesuisiensi, quæ & pulcherrima est & munitissima. Ista enim longiorem quam requirit epistola orationem desiderat. His autem rebus effectum est vt Niesuisium tuum, quod antea nõ multis nationibus fortè notum fuit: iam apud cunctas, Solis orientis & occidentis gentes ac populos, vbi Christianorum nomē auditur, celebretur. Præterire autem nec debeo, nec possum singularem illam Celsit: tuæ erga me benevolentiam, quam sæpè antea, maxime verò anno præterito expertus sum: cum, ad celebrem illum actum consecrationis Abbatissæ ac Virginum Sacrarum, qualem antea Lithuania nostræ non vidit vnquam, cum Reuerēdi simo Domino Episcopo Samogitiæ Niesuisium à Celsite tua, vocatus venissem. Vtinam verò tantæ benevolentis, indignis meis obsequijs, possim aliquando saltim ex aliqua parte respon-

respondere. Certè si facultas deerit, voluntas nunquam deerit.
Hæc sunt illustrissimè Princeps quæ me potissimum mouerunt,
vt Illustr. Celsit. Tuæ hunc libellum dicarem : quem vt eo quo
à me offertur affectu suscipias oro & obsecro. DEUS Optimus
Max. Illustr. Celsit. Vestram Ecclesiæ suæ Sanctæ Catholicæ,
& Reipublicæ nostræ incolumem, rebusq; omnibus florentissi-
mam quàm diutissime seruet. Vilnæ. Anno 1599. Jul. 4.

Illustriss. Celsit. Vestræ

perpetuo obseruantissimus,

**Andreas Iurgiewicz Cas-
nonicus Vilnensis.**

PROFESSORES.

QVINTI EVANGELII

NVLLVS & NEMO.

QVI IN ECCLESIA INVISIBILI PROTE-
stantium vsque ad LVtherum latuerunt è
tenebris eruti.

CAPVT I.

Quòd Apostoli non fuerint Professores Quinti
Euangelij, secundùm Lutherum, Caluinũ,
& alios huius sæculi sectarios.

Fides Apostolica saltem quo ad præcipuos articulos in symbolo Apo-
stolorum breuiter comprehensa est. Euangelici verò licet pleriq; omnes
symbolum illud agnoscent esse Apostolicum: tamen illius symboli arti-
culos omnes suis hæresibus corruerunt, ac ne vnum quidem à suo ve-
neno intactum reliquerunt, quod clarissimè, breuiter tamen ex ipsorum
scriptis demonstrabo.

Primus Articulus est: Credo in Deum Patrem
Omnipotentem.

HIC Articulus docet, Deum esse; vnum esse: Patrem esse: omni-
potentem esse: at hæc omnia negant Euangelici in publicis suis scriptis.
Primò non credunt Deum esse; Nam Deum esse & omnipotentè esse,
ita sunt inter se connexa, vt qui vnum neget, alterum quoq; neget necesse
est. At Euangelici negant Deum esse omnipotentem: ex quo euidens
ter sequitur eos negare Deum. Non enim potest esse Deus verus, qui
non sit omnipotens. Credimus (aiunt Lutherani in Confessione Wi-
sembergenfi, quæ extat in Harmonia Confessionum,) omnipotentiam
Dei

Dei esse tantam, vt possit in Eucharistia substantiam panis & vini annihilare: vel in corpus & sanguinem suum mutare.

At Geneuenses sua in illa verba annotatione declarant, se non posse hoc credere, & putant esse contra scripturam talem omnipotētiam Deo concedere. Ex Caluino quoq; Lib. 4. Instit. cap. 17. ¶ 24. manifestè colligitur fixum esse & certum apud Caluinistas principium; Quod Deus nihil efficere valeat aut supra, aut contra ordinem ab eo in natura constitutum. Beza quoq; aduersus Brentium scribit; Deum non posse efficere vt corpus humanum sine suis dimensionibus, id est longitudine latitudine, & profunditate vnquā existat. Item: Deum non posse easdem quantitates suis destituere naturalibus effectis, quominus certa occupent & impleat loca. Deniq; hoc tempore fere communis est Caluinistarum sententia; Deum per totam suam potentiam, non posse efficere vt Christi corpus licet immortale & gloriosum in diuersis existat locis, aut inaspectabile oculis mortalium reddatur. Hinc factum est, quod in Confessione Caluinistarum communi consensu edita, & per vniuersam Galliam disseminata, & Geneuæ per Franciscum Duron. Anno Dñi 1563. impressa; Omnipotentiam Dei suppreferunt, & perinde ac si nulla esset in Deo reticuerunt. At verò longè aliter eodem fere tempore sentiebant Heidelbergenses Theologi in Colloquio Malbrunsi Anno Dñi 1564. Act. 8. vbi aiunt: Non negamus illud (Christi corpus) ex Dei omnipotentia multis locis esse posse, sed an possit probari, hoc velle Christum. Imo & multò ante illos Cinglius & Oecolapadius in colloquio Marpurgensi An. 29. aliquoties concefferunt Luthero & Philippo; Deum quidem posse hoc efficere, ut vnum corpus in diuersis sit locis, quod autem Deus id fieri uellet, aut quod idem fiat in cœna id sibi probari postularūt.

Ita Conradus Schuselburgius lib. 1. Theologiæ Calvinianæ artic. 3. Vbi mirabiles Caluinistarum circa Dei omnipotētiam antilogias commemorat & refutat. Denique Andreas Volanus, Calvinista: qui adhuc viuie, lib. 1. contra Scargam Pag. 14. ingenue fatecur, Deum posse si uelit facere, ut Corpus Christi tam in cœlo, quàm in terra, vbiq; sit præsens. Sed huius Athesismi Calvinistici, claram & solidam refutationē uidere poterit lector apud Belarminum, lib. 3. de Eucharistia cap. 3. & Feuardenium Dialogo 1.

5.

Secundò, non trèdunt Euangelici Deum esse vnum. Nam certum est ex ipsorum scriptis eos plures Deos constituere, & consequenter unitatem Dei tollere. Beza enim docet essentiam Diuinam esse realiter & ab æterno distinctam adeoq; triplicem in personis Diuinis. Verba eius in magna fidei confessione Gallica sunt hæc. Verbum Dei clarè nos docet, quod ista essentia Diuina sit distincta, realiter & ab æterno in tribus personis. Certè ubi est triplex essentia realiter in tribus personis distincta, ibi nõ potest esse vnus Deus, sed potius tres Dii.

Et valde obseruandum est hoc blasphemum dogma in publica confessione fidei Caluinianæ, omnibus credendum propositum esse. Caluinus in Actis Seruæti pag. 249. 250. 271. & 272. sæpius scribit, filium Dei habere substantiam à Patre distinctam, ex quo sequitur eum esse distinctum à Patre Deū. Idem contra Valentinum Gentilem contendit demonstrare; Essentiã Patris neq; ex toto, neq; ex parte posse in filio esse, nisi Pater ea priuetur. Vult ergo Caluinus in filio nullam esse essentiam Diuinam, & ita non esse Deum; vel esse aliam ab essentia Patris distinctã, & consequenter filium esse alium Deum à Patre. Deniq; Hieronymus Zanchius opus suum De Tribus Eloim, hoc est de tribus Dijs inscribens, satis ostendit, se suosq; non Dei unitatem sed multitudinem Deorum credere. Vide lector Caluino-Turcismum. lib. 3. cap. 5. Lutherus apertè scribit, Diuinitatem esse triplicem vel trium generũ quemadmodum tres personæ. Ex quo infert contra eum Cinglius Tomo 2. in Responione ad Lutheri librum de Sacramento fol. 474. necessario in Diuinitate tres naturas, & tres Deos statui Philippus Melanctho in locis editis Basileæ Anno 45. cap. de Christo dicit; Tres esse Diuinitates sicut tres sunt personæ, & tres personas Diuinas ait esse tres singulares intelligentes: cum in Trinitate sicut est vnus Omnipotens, & non tres omnipotentes: ita vnus intelligens, & non tres intelligentes. Iacobus scekhuis apud Genebrardum pag. 98. docet: quod nullæ esset inter Patris & filij personas differètia, si eadem esset vtriusq; essentia. Et ibidem, pag. 152. ita contra Genebrardũ disputat; si tota Diuinitatis essentia est in Patre, nulla certè diuinitatis pars Filio & spiritui S. relinquatur. Franciscus Stäcarus lib. 4. de Trinitate, ait Philippum: vnã Diuinam naturam in tres partes secare: ita vt sicut sunt tres personæ: ita vna quæque earum suã partem Diuinitatis habeat. Ca-

4.
Iulio Caluini quondam Genēue discipulus in lib. ad Caluinum de Prædes-
tinatione apertè scribit Caluini duos Deos constituere. Verus, inquit,
Deus venit vt destrueret illius Calviniani Dei opera: & hi duo
Dei, vt sunt natura inter se contrarij, sic gignunt etiam filios in-
ter se contrarios. Vide Caluino-Turcismum, lib. 3. cap. 17. Hæc
qui secū seriò perpendit, non multum mirabitur quod Caluinus Epist. 2.
ad Polonos scribit illam solennem Catholicorum precem: Sancta Trini-
tas vnus Deus miserere nobis: barbariem sapere, & sibi non placere: imi-
tatus in hoc Parentem suum Lutherum, qui illam ex Litanij Germanicis
penitus abstulit. Manet tamen in Litanij Synagoga Anglicanæ, que
ter in quauis hebdomada publicè in Ecclesijs ex Decreto Papsæ Angli-
canæ canuntur: quantumuis fremant contra hoc Puritani. Videat lector
plura de hac re in Caluino-Turcismo. lib. 3. cap. 5. Nec mysterio caret
quod Lutherani passim in Biblijs suis Germanicis, penitus expunxerunt
illud præclarū Apostoli testimonium pro S. Trinitate; Tres sunt qui
testimonium dant in cælo Pater, verbū, & Spiritus Sanctus, &
hi tres vnum sunt. Quæ concionator quidā Lutheranus Dantisci pro
concione, optabat Biblijs restitui, propter inualescētes in ijs partibus Ara-
rianos & samosatenses.

Tertiò non credunt esse Patrem: tum quia asserunt essentiam Diui-
nam esse incōmunicabilem, sic enim scribit quidam innominatus Caluini-
sta, ut refert Feuardentius Dialogo I. Essentia diuina est simplex,
indiuisibilis, & incommunicabilis: tum quia ut dixit superius Calui-
nus, essentia Diuina non potest per partes communicari, quia lacerabitur
diuinitas: nec tota, quia tunc ea priuabitur Pater: tum quia negant
filium esse genitum ex Patris substantia & essentia; sed esse Deum à se,
non Deum de Deo. Ita Beza contra Heshusiu: & Caluinus. I. Ins-
titut. cap. 18. ¶ 19. & 23. iam verò si Christus nullam essentiam à
Patre accepit, quomodo filius eius erit? Rursus: si Deus nullum habet
filium ex sua substantia & essentia genitū, quomodo erit Pater? Huc
certè videtur collimasse Caluinus quando in Synodo Lausanēsi irrisit (ut
refert Petrus Carolus) illa uerba Symboli Niceni, quibus Patres Chri-
stum esse Deum verum de Deo uero consentunt. Et ex Symbolo A-
thanasij reiecit illum versiculum; Deus est ex substantia Patris ante se-
cula genitus. Lutherani in hac parte sunt paulò liberaliores. Ipsi enim
concedunt:

concedunt Deo duos filios, ut postea dicam; Calvinistæ verò ne unum ei attribuant.

Quartò negant Evangelici Christum esse Deum omnipotentem. Non enim concedunt illi tantam potentiam; ut possit corpus suum in multis locis simul constituere. Beza in Respon. ad Colloquium Mompelgardense, I. par. in præfat. pag. 16. Christi, inquit, carnem nusquam realiter nunc esse, quàm supra cælos, in quos ascendit; quod quisquis negat, is Christum negat. Itaq; Princeps quinti Euangelij Lutherus, cum omnibus suis sequacibus, iudicio istius Bestiæ negant Christum.

Deniq; Evangelici, transformant Deum in Diabolum. Nam Calvinus contra libertinos ait; eos qui faciunt Deum scelerum & flagitiorum omnium auctorem transformare Deum in Diabolum. Hoc autem faciunt, Calvinus, Bucerus, Beza, Wtakerus & alij Calvinistæ passim. Calvinus enim I. Institut. cap. 18. § 3. ait. Deum esse auctorem eorum omnium, quæ Papiæ ociose eum permittere aiunt: at Papiæ docent, peccata omnia Deo permittente fieri: peccatorum igitur omnium auctor Caluini iudicio Deus erit. Et nonne inde sequitur Calvinum cum suis Deum in Diabolum transformare? Bucerus verò in cap. I. ad Rom. pag. 72. ait, eos qui non credunt Deum omnia tam bona, quàm mala in hominibus perficere, penitus negare Deum. Videat lector Caluino-Turcismum lib. 3. cap. 23. & Stapletonum de Iustificatione lib. II. cap. 4. & sequent. & Feuardentium Dialogo 2.

Secundus articulus est: Credo in Iesum Christum filium eius unicum, &c.

HUNC Articulum Quinti Euangelij Professores, varijs modis abnegarunt.

Primò quòd apertè negant Christum ex substantia & essentia Patris genitum esse, ut iam ostensum est: & consequenter negant eum esse filium naturalem æterni Patris, Calvinus enim contra Gentilem, sic argumentatur, Pag. 917. si diuinitas Patris erit in filio ex parte, iam lacera erit Diuinitas; si in totum, ergo iam Diuinitas in Patre euauit, & ea priuatur Pater. Vnde secundum Euangelium Calu-

ni, nulla erit in filio Diuinitas, uel certè alia à Diuinitate Patris. Et iterum ibidem; si inquit, æterna Patris essentia sit in filio, etiã persona Patris communicabilis erit: at cum persona Patris sit incommunicabilis, essentia quoq; secundum, Caluini erit incommunicabilis: atq; ita Christus carebit essentia Diuina, & consequenter non erit Dei filius, uel aliam essentiam Diuinam habebit: & sic non erit idem cum Patre Deus. Deniq; Caluinus in Admonitione ad Polonos sic disputat

Si Pater habet suum esse à se ipso: Filius suum esse à Patre: Spiritus ab utroque: an non tres essentia emergent? Hinc est quod Roserius in sua Confessione redarguit Euangelicos, quod Trinitate essent, negantes filium habere suam essentiam à Patre, negantes idem de Spiritu Sancto: & utrumq; distinctam habere essentiam, eamq; à se ipsis haustam, prodigiosè asserentes. Ita Lauuoius in Replica Christiana. lib. 2. cap. 4. Beza præfat. in libellos Athanasii, Cirilli &c. Cum Carolus Molineus Caluini Atheorum Principem proclamasset: quod Filij essentiam à Patre esse negaret: Beza excusat Magistri sui errorem: & fatetur non satis eum sollicitè obseruasse harum duarum uocularum: per se, & à se, discrimen, & per errorem dixisse Christum esse Deum à se: cum per se, Deum esse dicendum erat. Quamquam Wakerus Respon- sione ad sextam rationem Campiani; uult Christum & per se, & ex se esse Deum.

Secundo quia negant cum Arrianis, filium Dei esse Patri consubstantialem, seu eiusdem cum Patre substantia. Nam ut dictum est, uel nullam in filio substantiam diuinam, uel à Patris diuersam, & multò inferiorem agnoscunt. Vnde Caluinus 2. Institut. cap. 14. ¶ 3. illud I. Corinth: 15. Tunc & ipse filius subiectus erit ei: intelligit & exponit, etiam de natura eius Diuina. Et in Epistola ad Polonos Pag: 941. & sequentibus clarè docet non esse absurdum concedere filium esse Patre minorem: & secundum diuinitatem apud eum intercedere. Et Beza Epistola 28. clarè affirmat, Christum secundum utramq; naturam, humanam & Diuinam fuisse Patri, pro nobis obedientem. Hinc Stancarus per omnia fere Cinglianus, in lib. de Trinitate ait: Omnes Ecclesiæ quas isti reformatas uocant, & fidem Geneuensem & Tigurinam tenent de Christo, sunt Arrianæ nec hoc negari potest quod superius demonstratiuè probaui. Et iterum in eos dem

dē libro : Arrius cum Caluino, & Caluinus cum Arrio appri-
 me consentit : quod vterque filium Dei facit in natura Diuina
 orare : & ministrum, Pontificem & mediatorem agere. Ab hac
 quoque labe non sunt immunes Lutherani. Nam Philippus in locis An-
 no 1545. editis : Natura, inquit, Diuina non est mortua, sed
 fuit obediens Patri. Eandem doctrinam de obedientia filij secun-
 dum Diuinitatem, defendit Gerlachius, contra Buseum, & eam ex pro-
 fesso tradunt Authores Concordiæ, pag. 663. vbi scribunt : Cum o-
 bedientia Christi non sit vnus duntaxat naturæ, sed totius per-
 sonæ, &c. per totam verò personam aiunt pag. 727. se signifi-
 care duas naturas : vnde volunt Christum secundum vtramque natu-
 ram fuisse Patri obedientem : quod planè Arrianum est : & verà Chri-
 sti Diuinitatē destruit. Nam si Christus vt Deus Patri obediuit, mi-
 nor est Patre, in quantum Deus est : & sic vel non est Deus omnino, vel cer-
 tē alius Deus à Patre.

Ioachimus Meisterus Caluinista, in sua oratione, quam de Eutiche edidit
 disertis verbis ait, negari à Lutheranis Christum passum secundū car-
 nem : aboleri omnes naturæ Humanæ proprietates : fieri exæquationem
 naturarum, introduci realem effusionem omnium essentialium proprietat-
 um Deitatis in humanam naturam Christi assumptam. Addit Meiste-
 rus. Hinc doceri coepit duplex Deitas in Christo, altera essentialis ipsius
 naturæ Diuinæ : altera communicata humane naturæ. Ita Aegidius
 Hummius Lutheranus in Papismis Caluinistarum. Anno 1598.
 Francofurti editis.

Tertiò quia negant Christum esse filium vnicum æterni Patris. Nam
 ex vno filio Dei, isti Euangelici fecerunt duos filios Dei. Sic enim
 Beza pag. 19. Prefationis in responsione ad Colloq. Möpeltarten. scribit :
 D. Brētius pag. suæ Recognit. 131. discrimen ait inter Chri-
 stum & alios homines non constat propriè inhabitatione filij
 DEi in filio hominis : sed communicatione proprietatum, qui-
 bus filius hominis, ab inhabitante filio Dei ornatur. Vbi exclam-
 mat Beza : Ecce tibi duos ex Nestorio filios. Sic quoque Luthe-
 rus in Concione de Natali Dñi : duos facit Christos, vnus est Christus
 Deus omnipotens : alter Christus homo non omnipotens. Quæ est aperi-
 tissima sententia Nestorij.

Quartus

Quartò quia negant Christum esse Omnipotentem, & consequenter esse Deum. Nam passim scribunt Calvinistæ: non posse eum corpus suum in multis locis simul statuere: licet hoc concedant, Cinglius, Oecolampadius, Volanus & Heidelbergen: ut dictū est. Lutherus quoq; in concione de Natali Domini ait; Imperitos quosdam facere Christum hominem omnipotentem. At si homo Christus non est omnipotens, eadem ratione non est Deus. Nec enim Deus esse potest, qui non est omnipotens.

Quintò: Quia Lutherani cum Eutichete, duas in Christo naturas confundunt, dum proprietates naturæ Diuine atunt esse communicatas naturæ humanæ, ut patet ex libro Concordiæ, & plurimis alijs Vbiquitariorum scriptis. Calvinistæ verò duas cum Nestorio in Christo personas constituunt, vnā Diuinā, humanā alterā. Nam Calvinus lib. 1. Institut. cap. 13. ¶ 9. 23. & 24. clarè separat in Christo personam Mediatoris à persona Diuina. Et cōmen: Gallic. in 2. cap. Ioan. Geneuæ pagi. 1553. Ad tollendam, inquit, in Christo personarum vnitatem, ineptè hæc formula loquendi vsurpatur. &c. Beza contra Brentium. In Christo, inquit, sunt duæ uniones hypostaticæ, una inter corpus & animam, dum sibi personaliter iunguntur; altera inter uerbum & hominem; ut simul conueniunt ad unum constituendum Christum. Vbi incidit in hæresim Brentij, duos cum illo, & utriusq; parente Nestorio filios constituens. De hoc autem errore reprehensus à Smidelino, nō resipuit; sed profecit in peius, ut docet Feuardētius Dialog. 3. Nam in lib. de Hypostatica duarū in Christo naturarum vnione, aduersus Smidelini asserciones planè confitetur pag. 64. & 65. semper se duas uniones hypostaticas in Christo ponere. Imo Hunnius in Papismis Calvinianorum docet ex Ioachimo Vadiano Calvinistā, Trinitatem ex sententiā Calvinistarum quatuor personas; & insuper una creatura cōstare. Deinde Christum habere duas personas; vnā quæ est Verbum; alterā quæ est Christus. Ex his patet Lutheranos esse Nestorianos & Eutychianos, ut docet Beza in Præfat: citata pag: 20. & Calvinistas esse Nestorianos, & utrosq; mutuo ipsorum iudicio pessimos Hereticos. Nisi forte post quantum Euangelium promulgatum. Nestoriani & Eutychiani nō sint amplius cēsendi Heretici, idq; in gratiam istorum fratrum Euangelicorum.

Sextò: Quia primus huius quinti Euāgelij parens Lutherus sic blasphemè de Christo in Psal. 22. ver. Deus meus quare me dereliquisti scribit.

Quid ergo dicemus? simul Christum summè iustum, & summè peccatorem: simul summè mendacem, & summè ueracem, simul summè gloriantem & summè desperantem: simul summè beatum, & summè damnatum? Nisi enim hoc dixerimus, non video quomodò à Deo sit derelictus. *Similimodo Tomo 4. latino. lense in cap. 3. ad Gal. ait; Omnes Prophetæ hoc in, spiritu de Christo præuiderunt, quod Christus futurus esset, omnium maximus latro, homicida, adulter, fur, sacrilegus, blasphemus*

Gloriatur alicubi Lutherus se primum mundo Christum diuulgasse; & Lutherani ante ipsorum tempora, Christum fuisse mundo iactitant incognitum. Quæ sanè uerba quodam sensu uera sunt. Nam certum est, ante Lutheri, & discipulorum eius tempora Christum, qui esset peccator, mendax, latro, adulter, blasphemus: mundus penitus ignorauit: & ignorasset adhuc, nisi Diabolus has horrendas blasphemias in Christum, per Lutherum & eius catulos diuulgandas reseruasset.

Septimò quia Christum negant adorandum aut inuocandum. Nam Petrus Richerius Calumista ut refert Villagagno ad Art: Caluini, negauit personæ Christi supplicandum esse, ne humanitatem illius diuino honore afficiamus. Idem in Fræcia Antartica, eò missus à Caluino ad diseminandum ipsius Euangelium docuit; Hereticum esse si quis dixerit Christum necessario orandum. Hunc tamen Richerium Beza in Iconibus, uocat uirum spectatæ pietatis & doctrine. Daneus in Apologia de adoratione carnis Christi scribit; Quoniam caro Christi etiam in unione uera caro est, & uere creatura: ideo nunquam religioso cultu est adoranda. Hunnius in Papisms Daneum accusat, quod Idololatrias pronunciet eos, qui cultum humanæ Christi naturæ perdunt, eamque in persona uerbi uenerantur. Ibidem ait Daneus: Qui ad ipsam Christi carnem, adorationem aut inuocationem dirigit: ex ipsius Dei ore maledictus est. Et hæc blasphemia Danei satis placuit Beza in colloquio Monopelgardensi. Nec mirum quia Beza magister Caluinus in Harmonia passim negat, Christo honorem diuinum unquam in Euāgelio exhibitum. Vide Feuarden: Dialog. 3. pagin. 234.

Quid igitur mirum, si sanctis cultum omnem ac inuocationem negant; qui sanctum sanctorum Christum, nec adorandum, nec inuocandum esse censeant? Melius hac in re locutus est, Petrus Martyr: qui, ut refert Cōradus: lib. I. Theolog. Cal. ar. 29. docuit; quemuis fidelem in percipienda Eucharistia, non solum posse, sed etiam debere Christum ex fide adorare. Propter has & similes Caluinistarū de Christo blasphemias, Ioannes Schuts Lutheranus lib. 50. Causarum cap. 48. audacter asserit, Machometismum, Arrianismum, & Calvinismū fratres & sorores esse, & tres caligas eiusdem panni. Quanquam Beza in colloquio Mompelgardensi, ad obiectum sibi Alcoranismum & Nestorianismū palam responderit, se Nestorianismum ferre posse, non autē Alcoranismum.

Tertius Articulus est, Qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine.

Hic articulus ab Euangelicis horrendum in modum contaminatur, & penitus evertitur.

Primò: quia aliqui Euangelici ut scribit Erasmus Sarcerius in concione, in festo Nat. Mariæ, negat Christum conceptū in utero B. V. Mariæ.

Existimant enim Christum non ex puris sanguinibus Mariæ Virginis: sed ex elemētis corpus quoddā sibi formasse, quod per Mariam Virgine, non secus atq; per canalem aqua decurrit, in mundum venerit.

Secundò: Andreas Fricius in lib. quem de Mediatore Christo inscripsit, statim in initio fatetur se non videre, quomodo si vna sit trium personarum essentia: Pater simul cum filio non sit Incarnatus.

Tertiò: quia Lutherani in Concordia docent, naturam humanam esse ubiq;. Si hoc verum est, non potuit concipi de sola Virgine Maria: nec ex illa nasci. Nam si statim ab incarnatione fuit ubiq;: profecto fuit in uteris omnium, non modo faminarum, sed etiam virorū: nec potuit vnquam nasci ex Maria Virgine. Quia natiuitas eius ex utero, non est nisi egressus eius ex utero: at qui est ubiq;, nō potest de loco ad locū moueri, aut vnquam ita egredi ex utero, ut simul etiam non maneat in utero.

Quartò, quod meruum incarnationis, & natiuitatis Christi blasphemē negent

regent. Errarunt, inquit *Molineus in Harmonia*, Monachi & sacrificuli, Doctores Papistici, urgentes meritum incarnationis, tum natiuitatis Christi. Nihil hæc omnia proderant nobis, sed sola mors Christi.

Quintò: quia Mariam non fuisse Virginem in partu, sed more aliarum mulierum, cum doloribus, angustijsq; & foeditatibus Saluatorem peperisse affirmant. *Carolus Molineus in Harm. Euan. parte 3.* ita scribit. In conceptione quidẽ, nullo modo fuit apertus vterus Virginis, sed fuit in natiuitate. Et mox. Dicendum & credendum est, quod naturaliter ruptis obicibus, & locis apertis exiuit & natus est Christus. Idem quoq; *Bucerus in Dialogo de corpore Christi. Cal. in Harm. in cap. 2. Math. ait.* Dominum peperisse Mariæ, quo ad tempus fugiendi in Aegyptum, donec ex puerperio conualuit, ut heri facere possit. *Martyr in cap. 4. ad Rom.* Quod, inquit, Virgo perpetuo permanserit Maria, cum id sacræ literæ disertè non affirmant, non est recipiendum inter ea, quæ necessario credi debeant. *Beza aduersus Smidelinum, impudenter clamat;* quod partes vteri Mariæ, quo tempore peperit, fuerunt diuulsæ.

Sextò: Quia in sanctitate seipso pares B. Mariæ Virgini faciunt. *Lutherus enim in I. Petri: I.* Quia, inquit, hac Evangelica fide renati, sumus filij & hæredes Dei: pares sumus in honore & sanctitate D. Petro, D. Paulo, Deiparæ Virgini, & omnibus Diuis. Et *serm. de Natiuitate Mariæ.* Tam, ait, nos sancti sumus, atq; Maria & alij Diui, quantumuis magni, si modo in Christum credamus. Imo & multo sanctiores erunt, si vera sũt quæ scribit *Bunnius, in exercitio Christiano pag. 369.* Ait enim: Beatam Virginem dum filio morienti in cruce astaret, quatuor admisisse peccata mortalia, transgrediendo nimirum quatuor Diuini Decalogi madata, primũ, quintum, sextum, & nonum, ut ille aperte & distinctè numerat. Et *Hamiltonus lib. 2. cap. 3.* vnã commemorat mulierem procacem, quæ se Christi matrem esse potuisse, non minus quam Virginem Mariam impurissimè iactuabat. Vide *Caluino-Turcismum. lib. 3. cap. 13.* Imo nõ solum B. Virgini Mariæ, sed etiam ipsi Christo pares se faciunt. Scribunt enim: Omnibus fidelibus & veris Christianis, Pater nõ mi-

nus fauet, quam Christo filio suo proprio. Aeternam vitam, non minus illis, quam filio suo largietur. Ad cœlum tantum iuris habemus, quantum Christus ipse: nec possumus dānari, nisi ipse dānetur: nec Christus saluari, nisi nos saluemur. *Has & similes blasphemias propositiones cum earum Auctoribus videm Caluino-Turcismo. lib. 3. cap. 12.*

Quartus Articulus est: Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus & sepultus est.

HIC Articulus nō vno modo, sed multis ab Evangelicis est corruptus. Primò, quod doceant diuinam naturam Christi in cruce passam & mortuam fuisse: Ita publicè docuit Francofordiæ Andreas Musculus, qui in lib. de concordia discipulorum Lutheri, probat Lutherum idem semper sensisse & docuisse: Et meritò quidem: Nam Lutherus lib. de cōcilijs parte 2. pag. 276, vocat Cinghianos, Nestorianos, quod contra ipsum, Diuinitatem pati non potuisse pertinaciter defenderēt. Idē quoque in confessione de cœna Dom: Si inquit, Ego humanam tantum naturam pro me passam credo: Christus ille simplex vel infirmus mihi Saluator est: tūm ipse benè indiget aliò Salvatore.

Cinglius autem in Respōsione ad hanc Confess. Lutheri: Si Christus, ait, iuxta Deitatem quoque passibilis est, Deus certè non esset.

Itaque Lutherani iudicio huius Evangelici, docentes Diuinitatem Christi passam esse: Deum omnino negant. Hanc Lutheri sententiā tinentur Brentiani: quorum argumenta refert Iohannes Simlerus in Narratione, controuersiarum de vna persona & duabus in Christo naturis.

Gerlachius contra Buseum clarè asserit has propositiones esse veras; Diuinitas est nata, est crucifixa, est mortua. Smidelinus Thesi 135. sepe clarèq; consuetur pati & mori nomine & re pertinere ad diuinitatem. Deniq; Lutherani in libro Concordiæ idem expressissime & clarissime docent Eadem quoque necessario debet esse doctrina Beze. Martyris & Geneuensium. Nam si vt illi docent Christus quo ad diuinam & humanam naturam sacrificauit: si sacerdos fuit: si mediator noui testamenti, etiam necesse fuit, vt secundum vtrāque naturam moreretur:

aliqui

Alioquin non potuit prauaricationes redimere, nec comparare Caluiniſis ſaluem. Itaq; Diuinitatem Chriſti in cruce mortuam fuiſſe palam docent & defendunt Lutherani: occultè verò & diſſimulate Caluiniſtæ: & ita vtriq; iudicio Cinglij Deum omnino negant.

Secundò, Quia ſecundum vbiq; uetarios Chriſtus non eſt paſſus in Regione Iudeorum tantum, ſed vbiq;: non eſt mortuus, quia mors eſt ſeparatio anime à corpore, ac non potuerunt ab invicem ſeparari, cum ſine vbiq;. Non eſt ſepultus ſecundum corpus: quia corpus erat vbiq;, & anima ſimiliter vbiq; cum corpore. Nec magis ſepultus eſt prope mōiem Caluarie, quam in alijs partibus orbis terrarum. Nec magis fuit Chriſtus in triduo mortis in ſepulchro, quam in toto mundo.

Tertiò quod execrandas doceant blaſphemias in Chriſti paſſionem, mer. tem, & meritum. Nam de Oratione Chriſti in hortu has blaſphemias protulit Caluinus in 26. Matth. Primo. Non fuit, inquit, meditata hæc Chriſti oratio, ſed vis & impetus doloris, ſubitam ei vocem extorſit: cui ſtatim addita fuit correctio: ſed nō ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Secundò, verbum illud ſubito clapſum reuocat & caſtigat. Tertiò, eadem doloris vehementia, præſentem caeleſtis decreti memoriam illi abſtulit, vt non reputaret in ipſo momento, ſe hac lege miſſum eſſe humani generis redemptorem. Quarto, Mediatoris officio deſungi, quantum in ſe eſt reuocatur atq; detrectat. Quintò, Chriſtum rem impoſſibilem ſibi concedi petiſſe. Deniq; in 12. cap. Ioan. ſcribit: Chriſtum mortem refugiendo, molliem ſuam fateri. Quæ blaſphemia eſt iſta in filium Dei? aſſerere vota illius profecta eſſe ex molliem animi, & ideo mox corrigenda & retractanda.

De morte Chriſti has horribiliores blaſphemias eructauit Caluinus lib. 2. Inſtitut. cap. 16. ¶ 20. Nihil, inquit, actum erat ſi corporea tantum morte deſunctus fuiſſet Chriſtus. An potuit aliquid magis blaſphemum in mortem & ſanguinem filij DEI præferri? Certe iſſi, ad Caluinum mundus in Chriſto non agnouit aham mortem niſi corpoream, eaque ſe redemptum credidit. Lib. 2. Inſtitut. cap. 15 ¶ 10. Diros, ait, in anima cruciatus damnati ac perſi hor. minis pertulit. Et in Matth. 26. & 27. Diuinæ, inquit, male-
B ij
dictionis

dictionis horrore percussus est, & species Christo obiecta est, quasi Deo aduerso, iam esset exitio deuotus. *Beza quoque in 26. & 27. Matth. & 22. Luce ait; Ingenti onere iræ Diuinæ obrutus, flammis inferni addictus, profundo inferni gurgite sepultus, demersusq; perijt. Et ad Heb. 5. & 7. ait; Christo Diuinæ maledictionis horrore percusso, elapsa est vox desperationis. Et Cal. in 27. Matth. Sed absurdum, inquit, videtur elapsam Christo desperationis vocem? Respondeo facilem esse solutionem, hanc desperationem ex sensu carnis profectam esse. Et mox. Sic videmus Christum ex omni parte, vexatum fuisse, vt desperatione obrutus, ab inuocando Deo destiterit, quod erat saluti renunciare. Addit ibidem Caluinus. Christum hanc desperationis vocem, non fictè aut theatrice, protulisse. Deniq; Communis est Calvinistarum doctrina: Christum omnes eas penas dependisse & pertulisse, quæ sceleratis ac damnatis ad inferos debentur, sola perpetuitate excepta. Vnde Caluinus 2. Instit. cap. 16. ¶ 12. Hic, inquit, nebulones quidam clamitant, me atrocem Christo facere iniuriam, quia minimè consentaneum fuit, eum de salute animæ suæ, timere. Hinc est quod Calui. in cap. 3. ad Gal. ait; Christum in assumpta hominis natura, vere peccatorem, & reum fuisse maledictionis æternæ. Et in I. Cor. 5. Quomodo, inquit, sumus iusti coram Deo? certè omnino vt Christus peccator fuit. At quid mirum quod Christum prædicent esse peccatorem, quando ei plurima & grauissima peccata vt propria & personalia attribuunt: Vt quod mollicie animi mortem refugerit: quod vota in considerata, celeriter castiganda ac reuocanda emisit: quod rem impossibilem à Patre postulauerit: quod mediatoris officio fungi decretauerit: quod de salute animæ suæ timuerit: quod in cruce non fictè aut theatrice sed vere desperauerit. Certè in hac parte se Christo longe meliores & feliciores faciunt. Christus de salute animæ suæ timet, dubitat, desperat: ipsi timere, dubitare aut desperare non possunt: quia sunt electi à Deo. Quisque autem electus est certus de sua salute, nulloque pacto, de illa dubitat: ait Beza in confess. Puncto 4. art. 5. & 13. Christum autem è numero Electorum expungunt: cum scribunt eum de animæ suæ salute immu-*

ise, duo

esse, dubitasse, imò etiam desperasse. Et quod valde est obseruandum istæ blasphemie non excidunt illis obiter & quasi aliud agentibus: sed ex industria, & plena aduertentia in Commentarijs suis in scripturas sacras, quibus verbi DEi verum & genuinum sensum populo se tradere profitentur. Vide Feuardenium Dialogo 4. 5. & 6. De merito Christi ita docent Euangelici. Caluinus in 2. cap. Philippen. eos qui dicunt Christum aliquid sibi meruisse vocat Sophistas à sathana subornatos. 2. Instit. cap. 17. ¶ 1. ait; Equidem fateor si quis simpliciter & perse, Christum opponere vellet iudicio Dei: non fore merito locum: quia non reperietur in homine (Christo) dignitas quæ possit Deum promereri. Huc spectat istæ blasphemie voces Caluini in Christi passionem & meritum, in Math: cap: 16. In cruce non reperiet fides nostra quo se erigat, vel sustentet, In 27. Math. In Christi morte spectaculum desperationis plenum occurret. In 14. Iohan: In isto spectaculo nihil quam extremæ desperationis materia erat.

Mortem Christi eiusque efficaciam sic blasphemè extenuant. Scribant enim, Christum non esse mortuum pro omnibus hominibus: ita Caluinus contra Hessusium, Geneuenses in Clypeo fidei, Beza in Colloquio Mompelgartensi, ubi asseruit. Deum in æterno & oculto suo consilio, decretum immutabile fecisse, quod maiorem partem hominum non velit saluari: nec in Christum credere, nec pretium sanguinis sui illis prodesse: sed quod eos ad æternam damnationem, destinauerit, ordinauerit, & creauerit. Meritò sanè Smidelinus in Colloquio illo exclamauit; hæc esse auditu horrenda in auribus piorum. Conradus lib. I. Theolog. Calui. Art. 6. docet Lutheranos molestissime ferre in Caluino, quod negarit Christi meritum posse opponi iudicio Dei: quod nos non ex merito solius Christi pendere doceat: quod docuerit non ex iusticia sed ex gratuito favore ipsum etiam Christi meritum, suam dignitatem, vires & robur habere. Itaque hunc tenent Caluinistæ processum in sua doctrina. Primò docent Christum, non pro omnibus hominibus, sed tantum pro paucis electis Caluinistis, mortuum esse. Secundò Mortem Christi non ex aliquo Christi merito, aut illa Christi iusticia, sed ex gratuito Dei Patris favore fuisse pretium redempti-

redemptionis. Tertiò pretium redemptionis nostræ scilicet sanguinem Christi, iam olim computruisse, nec in rerum natura extare. Fœtus in Actis Pag. 487. inter martyres suos quendam commemorat, qui inter alios articulos hunc quoque tenuit: quod Christus omnibus suis operibus cælum non promeruerit. Et Beza in abstersione calumniarum Hæsusii docet, ex suis fratribus Calvinistis, esse aliquos qui doceant, nos per Christum, non propter Christum seruatos esse: & alios, qui nõ videt, quomodo dici possumus Patris misericordia & tamen filij merito saluari. Propter hæc Hæsusius vt refert Caluino—Turcismus pag. 56 I. exclamat. Calvinistas non tantum Deum transformare in Diabolum, sed etiam Christi meritum ita eleuare, vt digni sint qui infra ipsos inferos ablegentur. Quaquam & hoc blasphemum dogma non modo Gerlachus Lutheranus, contra Buseum, sed & ipsemet Hæsius desendat. Refert enim Clebicius in victoria veritatis parte 2. Hæsiusum valorem & meritum passioni Christi, non minus quam Calvinistas, detraxisse, eumq; in publicis concionibus, disputationibus, colloquijs, coram immunerabili multitudine sepe vsurpasse, eam distinctionem: quod per Christum à Diabolo liberati quidem, sed non redempti sumus. Nec solum redemptionis nostræ opus ac meritum, sed etiam Christi seruatoris signum ex animis & oculis hominum penitus euellere student, vt tandem nulla sit amplius inter homines Christi memoria. Vnde Beza in Colloquio Mompelgartensi: Fateor, ait, me ex animo Christi Crucifixi imaginem detestari. Et ibidem pag. 406. refertur: Petrum Viretum cum summo scandalo piorum scripsisse, per vaccam magis repræsentari Christum Crucifixum, quam per eius imaginem sculptam, aut pictam. Quanto aliter Lutherani, qui in minori Calthechismo, docent Christianos mane surgentes & vespere lectum perentes: Crucis signo se signare. Imò & Lutherum Apostolum suum, vt eum vocat Beza, initijs omnium Tomorum ac operum ipsius exprimunt coram imagine Crucifixi flectentem, & ante illam Christo supplicentem. Que res grauius offendit Bezam. Vnde in 2. parte Respon: ad Colloquium Mompelgar: Pag. 23. grauius reprehendit Lutheranos quod præeunte illis Lutero, ipsi ad Cruces & Crucifixi imagines procumbant: & quod alicubi venerationis causa carcos media luce coram illis

illis accendant. Necscio, inquit, an etiam Thus aliquibus locis adhuc illis adoleatur. Caluinus libro de necessitate reformandæ Ecclesiæ: Prostrata, inquit, iacebat Dei gloria: obrutum redemptionis beneficium: hominesq; exitiali cæcitate fiducia alibi quam in Christo salutem quærebant. At vero isti Euangelici egregie sanè Dei gloriam illustrarunt, omnipotentiam suam ei auferendo, & Deitatem eius manifestè negando. Beneficium redemptionis obrutum præclare sanè eruerunt: dum Christum nec sibi, nec nobis quicquam meruisse: nec in passionis illius spectaculo, quicquam præter extrema desperationis materiam inueniri docèt. Deniq; isti nec in Christo, cuius diuinitatem & merita negant, nec in illis bonis operibus, quæ pernitenti salutem esse prædicant: homines salutem quærere iubent.

Quintus Articulus est: Descendit ad Inferos:
 tertia die resurrexit à mortuis.

HUNC Articulum mirum in modum, & variè torquent Euangelici ad suas cogitationes stabilendas.

Primo Beza in 2. Apologia ad Sanctesium, hunc articulum per constantiam in Symbolum irrepisse arbitratur. Vnde Euangelici, Galli, & Hollandi in suis confessionibus Gallica. An. 60. Belgica. A. 78. hunc articulum prorsus omittunt. Et Beza in sua magna fidei Confessione tâ Latina quam Gallica, dum singula illius refert, & more suo interpretatur capita; nullam facit descensus Christi mentionem, ac si nullum de eo extaret verbum. In quodam conuenticulo Londinensi tentatum fuit, vt hic articulus è Symbolo penitus deleteretur: vt narrauit Campiano Richardus Chennus, qui interfuit. Vide Rationem. S. Campiani. Caluinus libro 2. Institut. cap. 16. ¶ 8. vt hunc articulum suspectum redderet, & pondus eius eleuaret: ait illam particulam de descensu Christi ad inferos, non adeò fuisse olim in Ecclesijs vsitatam. At mentitur nebulo. Nam doctrina hæc fuit in omnibus Ecclesijs à tempore Apostolorum. Nemo enim est Patrum, vt ibidem ait ipse Caluinus, qui non in suis scriptis, descensum Christi ad inferos commemoraret. Errat autem Rufinus apertissime, dum scribit hunc articulum non fuisse suo tempore, neq; in Symbolo Græco, neq; Latino: sicut plus quam viginti Patrum Rufino anti-

quorum

46286

quorum, manifestis testimonijs euicit Feuardëius Annotation: in Iræneum, & in lib. 2. appendicis contra nouam heresim. Vide Henricū Viscum lib. de defensu Christi ad inferos.

Secundo Carli. in lib. de hac questione Londini An. 82. impresso: probat Christum nec corpore, nec animo ad inferos descendisse; & contrariam opinionem in Symbolo Apostolico descriptam vocat perniciosam heresim.

Tertiò: non credunt quod Hactenus indubitatum habuit orbis Christianus, Infernum damnatorum esse locum aliquem in rerum natura.

Nam Lutherus in Ionam Tom. 3. Germ. Iene fol. 212. sic ait: Quid sit Infernus ante diem extremum; nondum satis certus sum. Nā esse peculiarem aliquem locum, vbi nunc sunt animæ damnatorum, sicut pingunt pictores, & ventris mancipia docēt; id mea sententia nihil est. Vbi Lutherus clarè ostendit se adhuc ignorare quid de inferno credere debet: hoc vnum pro certò habet, quod non sit infernus, sicut hactenus credidit orbis Christianus. Christophorus Irenæus Lutheranus in speculo inferni Germ. cap. 9. docet damnatorū abissum, que sola vere Infernus est, nondum existere, sed Deum in fine mundi primum hunc infernum præparaturum. Quam opinionem Irenæus ille ex Lutheri scriptis confirmat. Catechismus Heidelbergensium an. 63. & 69. editus, vocat in dubium an reuera sit vllus Infernus, & locus destinatus, in quo impij & damnati post hanc vitam æternis penis affici debeant. Ita Conradus lib. 1. Art. 27. vbi etiam diligenter notat, Bucerū, nullū esse infernum credere, quod ex Bucerī verbis clare ostēdit.

Quarto: quod existimant defensum Christi, ad Inferos ante contigisse, quam anima à corpore per mortem fuerit separata. Nam Caluino, descendere ad inferos, nihil est aliud quam Christum: Diuinæ vltionis seueritatem sentire; cum inferiorū copijs æternęq; mortis horrore quali confertis manibus luctari: eam mortem perpeti, quæ sceleratis ab irato Deo infligitur. Ita Calu. 2. Instit. cap. 16. ¶ 10. & 11. Lutherus Tom. 3. Germ. fol. 112. putat descendere ad Inferos nihil esse aliud, quam sentire dolores & angustias mortis in ijsq; animā tandem exhalare. Brentius in Catechismo: Duplex ait, est ille descēsus, Primus: quod cum adhuc corporalem vitam in terris

ageret, suscepit dolores Inferni, hoc autem precipuè factū est cum in cruce clamauit; Deus meus &c. Hic clamor significat, Christum inferni doloribus obrutum, & flammis inferni accensum fuisse. Secundus descensus est, cum postquam mortuus fuit, depositus est de cruce, & in terra ita sepultus, vt videretur prorsus interiisse.

¶ *QV* Intò: quod alij hunc descensum post mortem factum credunt, sed non eo sensu quo mundus hactenus credidit. Verba enim illa; Descendit ad inferos, ad corpus iam mortuum referenda docent: vt nihil sit aliud descendere ad inferos, quam corpus eius exanime recondi in sepulchro. Ita Bucerus in Ps. 14. Witaerus contra Duræum. Beza in 2. cap. Act. Vbi ad stabilendum hunc crassum errorem suum, pro eo quod legit vulgata editio Latina, tam in Actis, quam in Psalterio. Non relinques animam meam in Inferno, ipse verit; Non relinques cadauer meum in sepulchro: mutans animam Christi sanctissimam, in cadauer: & Infernum in sepulchrum. Quod facit passim in sua versione: perinde ac si nulli essent ipsius iudicio Inferi, præter sepulchrum.

Correxit quidem Beza in posterioribus quibusdam editionibus, hanc erroneam versionem, sed tamen in annotationibus textus, eundem errorem suum mordicus defendit, quem per talem erroneam versionem stabiliri voluit. Sed hunc errorem Beza Magister, Caluinus, acriter expugnat 2. lib. Instit. cap. 16 § 8. Sunt, ait ille, qui opinentur nō aliquid nouum hic dici, sed alijs verbis repeti, quod prius de sepultura dictum fuerat: quorum opinioni duæ rationes repugnant. Prima, quod non est credibile rem minimè difficilem, & verbis clavis demonstratam, verbis obscurioribus declaratam esse. Secunda est, quod non sit verisimile tam superfluam Battologiam, in tam breue compendium fidei irreperere potuisse. Atq; his rationibus inuolat opinionem Buceri Magistri, & Bezae Discipuli sui. Cum Caluino quoque sentiunt Luberani in Concord. vbi docent ex Concione Luberi Anno 33. Torge habita: sepulturam & descensum Christi ad Inferos: poni in symb. V. tanquam duos articulos distinctos.

¶ *QV* Intò. quod aliqui scribunt Christum, post mortem vere ad Infernum damnatorum descendisse ibique peccatorum nostrorum penas iusse.

Ita refert Beza Act. 2. de quodam ex Euangelicorum suorum grege. Is videtur esse Apinus in Ps. 16. Idè quoque error tribuitur Antonio Coruino. Imo Lutherus apertissime hoc ipsum docet. Ita enim Tomo 3. Wirtemberg. Anno 1553. in Psal. 16. pag. 279. scribit. Et si multi Sancti, in sepulchro & inferno, absq; dolore fuisse credantur, qui & in pace mortui sunt: tamen Christus sicut cum summo dolore mortuus est: ita videtur, & dolores in inferno sustinuisse: vt nobis omnia superaret. Et ille, quem citat Beza, eandem cum Luthe- ro rationem affert. Alioquin, ait, non erit plena ipsius pro nobis satisfactio. Smidelinus in Concione habita Augustæ & postea Tusbingæ impressa Anno 59. Christus, inquit, pro te descendit ad inferos, & non modo corpoream mortem, verum etiam mortē æternam ignemq; infernalem expertus est, & degustauit. Guilielmus Fulco in defensione Translationis Bibliorum, contra Gregorium Martinum docet; Lutheranos sensisse Christum post mortem poenas damnatorum pertulisse. Gerlachius contra Buseum Pag. 522. defendit quod Christus, Inferni cruciatus pertulerit. Vide Caluino Turcismum lib. 3. Cap. 13.

Sexto: quod alij descensum ad Inferos aiunt esse declarationē eius quod dicit: Sepultus est, ita vt vere mortuum esse non ambigamus. Ita Oecolampadius lib. 1. Epist. Pag. 4. Heidelbergenses in Catechismo Anno 63. & 69. edno. Articulum de Descensu Christi ad inferos, coniungunt cum illo de sepultura Christi, ita vt hæc verba: Descendit ad inferos: sint tantum explicandi gratia adiecta, vt intelligatur Christum verè sepultum esse. Ita Conradus lib. 1. Art. 27.

Septimo: Quod alij per Descensum Christi ad Inferos nihil aliud intelligunt, quam quod Patres qui ante Christi tempora mortui sunt, nunc per eius mortem verè liberati sunt. Vnde Bullingerus in 2. cap. Act. Descendere ad Inferos, ait, esse, meritum mortis Christi profuisse etiam mortuis. Theologi Wirtemberg. in Catechesi ex corpore doctri- næ A 21. excerpta: Fatemur inquit, hoc articulo: Descendit ad inferos, destructam esse Tyrānidem Diaboli & Inferorū: hoc est; liberatos eos qui credunt in Christum, à potentia Diaboli & Inferis. Similia docet: Cinglius & Figurini, vt refert Buseus in Thesi- bus suis

bus suis de descensu Christi ad Inferos, Colonia Anno 55. impressis.

Octauo: Vbi quædam in Concordia negant etiam realem Christi ad Inferos descensum, quia corpus Christi ubique esse contendunt. Vnde non potuit eius anima à corpore separari, & ad Inferos descendere.

Nono, Conradus lib. 2. Theologiæ Cal. Art. 27. citat Bucerium in locum annem scribentem: Spiritum Christi relicto corpore in paradysum concessisse. Idem profusus docet Witakerus contra Duræum. Itaque secundum istos descendere ad inferos est ascendere in cælum.

Decimo, quod Puriores Calvinistæ, quos nunc Puritanos appellant, Descensum Christi ad limbum, ut inde animas Patrum liberet, vocant communem Patrum errorem. Optime enim sciunt, Patres omnes ita intellexisse Christi descensum ad Inferos. Vnde consequitur aut veterem Ecclesiam in qua Patres vixerunt errasse turpiter, in articulis fidei aut Calvinistas Hereticos esse, qui à Patrum antiquorum & totius Veteris Ecclesiæ fide, in hac re degenerarunt.

Vndecimo: Quod doceant fabulosum esse, quod ab omnibus antiquis Patribus, & Ecclesiæ Doctoribus de limbo Patrum scribitur. Ita Calu. lib. 2. cap. 16. § 9. & alij Calvinistæ passim. Sed bene habet, quod Synagoga Anglicana in Symbolo Apostolorum, versibus Anglicis edito, descensum Christi ad limbum, ut Patres qui ibi detinebantur captiui liberaret: publice profitetur & cantat in templis ac concionibus ut scribit Duræus contra Witakerum Pag. 353. Hoc Caluini delirium clare rejicit Lutherus in Ps. 16. ubi, ut superius dictum est, clare fatetur, sanctos in sepulchro & in inferno absq; dolore fuisse. Iste autem infernus in quo fuerunt sancti; non erat nisi limbus Patrum, ut eum vocant Theologi.

Imo & Calu: ipse hanc fabulam lectoribus suis ut rem verissimam obtrudit in Math. 27. v. 52. ubi agnoscit fidelium animas ante Christi aduentum in carcere detentas, & constrictas fuisse; licet eas alibi reponat in cælo, etiam ante Christi Aduentum. Sic Protheus iste nunquam in ullo fere dogmate constans permansit, sed Lunæ instar, ut ex scriptis ipsius patet, mutabatur.

Duodecimo, Resurrectionem Christi negant Calvinistæ. Nolunt enim fateri, Christum clauso sepulchro surrexisse, aut ianuis clausis ad discipulos ingressum esse. Ita Martyr, Gualtherus & alij Calvinistæ pas-

sim: idque ne cogantur confiteri unum & idem corpus posse, simul esse in pluribus locis, si duo corpora unum & eundem locum simul tenuisse admittere sint compulsi. Lutherani vero in Colloq. Malbruneni. Act. 6. utrumq; consentientur, & Sanctos Patres ita credidisse ac docuisse scribunt. Vide de hac re Calumnistarum pugnas & blasphemias apud Conradum lib. 1. Art. 31. Rursum cum docent Christum in sua Resurrectione, non resumpsisse sanguinem suum pro nobis in cruce fustum, nonne aperte negant eius resurrectionem. Quomodo enim erit vera & perfecta resurrectio, si sanguinem quam effudit, resurgendo non resumpsit? Calumnus in Mat. 26. ait eos furere, & cum ratione insanire, qui docent Christi sanguinem cum eius carne nunc continentem esse. Sacerdos ait, ex scripturis non posse probari, quod Christus resurgens sanguinem resumpserit. Alij Calvinistæ Christi sanguinem in cruce fustum iam dudum periisse scribunt: Lutherani contrarium sentiunt & docent: quod tamen dum asserunt Christi corpus esse ubique, resurrectionem eius penitus tollunt. Resurgere enim nihil est aliud, quam animam ad corpus viuificandum redire: at Christi anima non potuit ad corpus redire: quia nunquam potuit ab eo descendere, cum ab ipsa conceptione fuerit ubiq;

Sextus Articulus est, Ascendit in cœlum: sedet ad dexteram Dei omnipotentis.

HUNC articulum varijs modis à vero germanique sensu Evangelicidotorserunt.

Primo, quod Christum ita in cœlum ascendisse, & ad dexteram Patris sedere doceant: ut per suam omnipotentiam non possit simul esse in cœlo & in terra: nec ex cœlo usq; ad diem Iudicij descendere. Unde in Clypeo fidei Geneuensis irrisione & blasphemie scribunt de Christo: Quid otiosus degeret in terris cum hic nec posset docere, nec signa facere, nec nobis, nec sibi aliquid prodesse? Cum tamen Act. 9. 22. & 23. assistit Paulo, & visus est ab eo in terris, cum magno Pauli profectu & utilitate.

Secundo, quod asserunt Calvinistæ Christum non esse primum qui cœlos penetrauerit, in iisdemq; receptus sit, sed omnes iustos veteris testamenti

flamenti ex hac vita migrantes, in caelis sedibusq; beatrum longe antea receptos esse volunt. Ita Calui. in 16. Lucae, & Winakerus contra Durcum, & est comune dogma Calvinistarū. Cum enim Purgatorium & limbum Patrum negent, nec instar Marcionis audeant Sanctos virorum Spiritus ad inferos relegare: non erat alius locus in quo eos collocarent, praterquam in caelo: in quo tamen Deum non vidisse, nec vsq; ad finem mundi visuros fingunt.

Tercio. Quod negant Christum ascendisse in caelos, sine ulla ipsorum caelorum corruptione aut diuisione: sed per hiantem fracturam introisse contendunt, ne cogantur fateri diuina virtute fieri posse, ut duo corpora simul eundem locum occupent. Hunc errorem duo Ministri Sureus & Spina in Colloquio Parisiensi primo verbis, postea publicis scriptis sibi propugnandum assumpsērunt.

Quarto. Quod Cal. in Mar. 16. scribat, locum aliquem imaginari in quem Christus ascendit, non conuenit: cum Metaphoricè Dextera, secundam à Deo potestatem significet. At vero Beza cum suis in Colloquio Mompelgarteni. Pag. 149 fassus est; ascensionem Christi esse localem. Et Pag. 104. Christi corpus in vno caeli loco contineri ait. Ita isti Calvinista Spiritu vertiginis laborant, nec in dogmatibus suis sibi constant. Vnde Conradus lib. 1. Artic. 26 Calvinista, inquit, aliquando per dexteram Dei intelligunt, certum & definitum locum, qui certo spatio Christum concludat: aliquando fatentur dexteram Dei, nullo spatio terminari. Beza enim cum Caluino contendunt dexteram Dei esse vbiq; Hec ille.

Quinto, quod Vbiquetarij Dexteram Dei non in caelo, sed vbiq; locorum in omnibus omnino Creaturis esse docent, quocunq; se virtus Dei & operatio diffundit. Vnde Beza in Responione ad Acta Colloquij Mompelgarteni. infert eas unionem hypostaticam & Christi corporis veritatem tollere: & eius ascensionem in quandam disparitionem imaginariam conuertere. Nam secundum Brenium, Illyricum, Musculum & alios; Christum in caelos ascendere nihil est aliud, quam ex oculis hominum disparere.

Sexto. Quod Caluinus lib. 2. Instit. cap. 14. § 3. doceat Christum non semper ad dexteram Patris sessurum, sed solum vsq; ad diem iudicij.

quo tem-

quo tempore ut ait, desinet esse Deus, caput Christi. Magnam sanè gratiam faciunt Christo isti Euangelici, quod non nisi ad diem Iudicij eum à dextris Dei sedere permittant. Tunc enim ipsi eum ex sede sua detruent: quanquam probabilius est, eos in Inferno à dextris Luciferi sessuros.

SEPTIMO: Quod sessionem Christi ad dexteram Dei sentiant tantum esse, secundum vel proximum gradum potestatis, quam apud Patrem obtineat: quod secundam ab eo honoris & imperij sedem seu, secundam à Deo potestatem habeat; quodque sit Vicarius Patris, quasi Pater esset absens, aut otiosus, aut alijs occupatus. His namq; substituuntur Vicarij & locum tenentes. Ita Caluin. 21. & 26. Math. & in 16. Mar. Hoc autem dogma Arrianum esse nemo ignorat, nisi qui Arrium non nouit.

Septimus Articulus est: Inde venturus est iudicare viuos & mortuos.

PRIMO, hunc Articulum conuellunt Vbiquitarij: qui ut ait Beza in Respon. ad Acto. Colloquij Mompelgartem; reuersionem Christi ex caelis in terram expugnant. Cum reuerri non sit ex inuisibili visibilem fieri, ut Lutherani docent; sed ex absente presentem.

SECUNDO: quia docent Lutherani Christum secundum humanam naturam esse ubiq;. & in omnibus angulis orbis terrarum: non potest igitur ex caelo in terram ad iudicandum descendere. Iam enim est in terris: nec ex vno loco in alium descendere potest, qui omnem locum occupat.

TERCIO: quia cum ipsemet Christus, qui in hoc iudicio Iudex erit, demonstret. Mat. 25, habendam in sententia ferenda, rationem operum quae quisq; in hac vita gessit: Euangelici hanc extremi iudicij conditionem omnino tollere videntur: dum soli fidei omnem iustificandi saluandiq; vim tribuunt. & opera bona tanquam ad salutem minime necessaria, imo tanquam perniciofa saluti, ut est in Colloquio Aliemburgen. in contemptum adducant.

QUARTO: quod doceat Caluinus in 27. Mat. Non esse timendum ut in iudicium veniant peccata nostra; à quibus iam preciosa mercede absoluit nos Dei filius. Et Beza in confess. Puncto 4. art. 12. Sanctificatio, inquit, Christi, cum per fidem sit quasi nostra: impossi-

bile est

bile est, ut quicquid superest naturalis corruptionis, post regenerationem in iudicium veniat. Nonne isti videntur Aduentum Christi ad iudicium, plane tollere? Si enim nec bona opera, ut ante dictum est, nec peccata, ut isti dicunt, iudicabit Christus: quid obsecro iudicabit aut quorsum ad iudicandum veniet?

Quintò Quod doceat Calvinus in 24. Lucæ. & qui eum sequuntur; Stultum & anile esse delirium: plagis adhuc confossum Christum imaginari. Cum tamen Christus Ioan. 20. Thome post resurrectionem à mortuis, ostenderit vulnera manuum & lateris. Cerè Conradus Pellicanus in 20. Ioan. & Rudolphus Gualtherus fol. 175. in Ioan. ambo Ministri Tigurini, hunc turpissimum Caluini errorem detestati sunt.

Octauus Articulus est: Credo in Spiritum Sanctum.

HUNC Articulum multipliciter & mirabiliter deprauarunt, isti quinq; ei Euangelij professores.

Primò: quod negant Spiritum Sanctum habere, essentiam seu Deitatem à Patre & Filio, per æternam productionem aut communicationem, sed à semetipso ut circa Art. I. diximus

Secundò: quod doceant Spiritum S. non habere eandem numero essentiam & substantiam cum Patre & Filio. Nam Art. 10. ostendimus Bezam docuisse, essentiam Diuinam realiter ab æterno distinctam esse in tribus personis. Cui si addas ex Caluino lib. Gallico de Actis Seruati Pag. 219. distingui realiter: significare veram rei distinctæ separationem atque distinctionem: clare perspicies eos aliam separabilemq; essentiam à Patre & Filio nefarie, Spiritui Sancto tribuere, sicut & filio, libro citato, essentiam à Patre distinctam tribuit Caluinus. Quod non est aliud quam tres Deos numero & essentia distinctos constituere. Ut non immerito Trinitarij in Hungaria, Transyluania, Moravia, Polonia & Lithuania gloriètur, se ex Caluini & asseclarum eius libri ac scriptis didicisse, tres Diuinas personas, tres esse Deos ac Dominos.

Tertiò: quod negent Spiritum Sanctum esse personam Diuinam. Nã Carolus Caluini Antecessor, in summa scripturæ Gallica: palam cum Ma-

cedonio sentiens, desinit: Spiritum Sanctum esse motum in rebus creatum. Idem planè sentiunt alij Calvinistæ, dum ut mox dicemus, negant Spiritum Sanctum inuocandum, aut adorandum: & Creatoris nomen ad solum Patrem pertinere blasphemè affirmant. Ita inter alios Calvinus aduersus Gentilem.

Quartò: Quod Spiritui Sancto in mundi creatione, conseruatione, & gubernatione nihil relinquunt, nisi tertium quendam virtutis, imperij & honoris locum. Cum enim scribat Calvinus in cap. 6. & 17. Isaie in 16. Mar. & 26. Mat. Deum Patrem esse primum vitæ gradum & causam, Filium vero secundum: Patrem esse primam potentiam, Filium vero secundam: Patrem honoris & imperij primum tenere locum, Filium vero secundum: profecto sequitur euidentissime, ex doctrina ipsius spiritui Sancto tantummodo reliqui tertium cause, vitæ, potentie, honoris & imperij, locum, aut certè nullum. Similia habent Calvinistæ in fidei suæ Confess. Art. 6.

Quintò: Quod Spiritum Sanctum à nobis adorandum negent. Nam in Dialogo 2. Clypei Geneuen. fidei fol. 376. sic scribunt: Sicut Pater manifestauit se in persona filij sui Iesu Christi, sic in eo tantummodo vult adorari, & non in alio. Vbi addentes particulam illam exclusiuam (tantummodo) & simul coniungentes illam negationè (& non in alio) Spiritum Sanctum penitus ab omni adoratione excludit. Adhæc in principio Catechismi Calviniani Gallice editi ita scribit Calvinus: Oportet adorare solum Patrem in nomine Filij. Vbi utens dictione exclusiua (Solum) idque erga vnâ personam Diuinam, nonne alias personas ab adoratione manifeste excludit? Deinde affirmans in cap. 1. ad Rom. solum Patrem adorandum, & in solo filio fidem nostram conuiescere debere: satis clare prohibet Spiritum Sanctum adorari. Certum autem est hanc esse heresim Arrii, Eunomij, Photini & Macedonii, damnatam à primis illis Concilijs vniuersalibus. Cum vero Calviniani in sua publica fidei Confessione, cõfiteantur se respuere omnes Hæreses, quas damnauerunt prima & vniuersalia Concilia, nonne se ipsos euidenter condemnant, dum hæreses blasphemias in illis dånatas, in suis scriptis ac publicis confessionibus docent.

Sextò: Quod negent Calvinistæ Spiritum sanctum religiose inuocandū.

Nam in eorum Cathedris, in Psalmis quos vulgari lingua, rhythico in suis Synagogis decantant, in precibus eorum privatis vel publicis, non inuenies aliquam precem ad Spiritum sanctum directam, ut obseruauit Feuardenius in Dialogo 7. Excipio tamen Caluinopapistas in Anglia, qui in suis Litaniis, quas in diebus Dominicis, feriis quartis & sextis ordinariè cantant, distinctè, Patrem Filium & Spiritum sanctum, & sanctam Trinitatem inuocant, iisdem plane verbis quibus & Catholici in Litaniis Rom. Ecclesiæ. Id patet ex ipsorum Liturgia Anuo & S. impressa.

Ad hæc Caluinus, Beza, Danaus, & alii eius surfuris ministri, preces ad sanctam Trinitatem fusas vituperant & reiciunt. Nonne igitur eadem opera preces ad Spiritum S. directas reprehendunt ac damnant. Deinde cum passim clamitent solum Patrem adorandum & inuocandum; adeo ut nec filium adorare aut inuocare dignentur; aut licitum esse censeant, ut superius docuimus, certum est quod nec Spiritum S. inuocandum esse velint. Præterea cum Spiritui Sancto tertium tantummodo cause, honoris, ac imperii locum relinquunt; nihil ambigendum; quin nec preces ad eum dirigi velint. Denique quando semel & iterum in Clypeo Geneueæ & Caluinianæ fidei diserte scribitur: Spiritum S. non esse inuocandum, si homo habeat liberum arbitrium: planum est Caluianos omnes quantum in ipsis est Spiritus sancti religiosam inuocationem tollere de mediis. Nec obstat quod asserat Cal. in cap. Mat. 28. & Mar. 16, formam baptismi à Christo traditam, apertam continere inuocationem Patris & Filii & Spiritus Sancti. Nam hoc præterquam quod ipsum Caluinum, suorumq; Geneuensium Confessionem apertè iugulat: etiam ostendit istos Protheos neq; in aliquo fidei articulo diu conquiescere, nec in scriptis ac Confessionibus suis sibi vnquam constare.

Septimò Quod Spiritus sanctus iuxta Caluinianam Theologiam omnibus totius mundi scelera, non modo permittat, sed etiam velit, decernat, ordinet, ad eademq; committenda homines prædestinet: quin etiam illorū author sit; Sathan vero, aut quiuis peccator tantum minister. Ita Calu. lib. 1. Institut. cap. 13. His adde quod scribit Caluinus lib. de æterna prædestinatione Gallice Pag. 239. Non recipio, inquit; istud mendacium & sonium, quod Deus sit sine reprehensione, quicquid agat; propterea quod nulli subijciatur legi. Vnde sequitur iudicio Calu-

ni aut Spiritum S. non esse Deum, aut si Deus verus est, possit quandoq; reprehensionem incurrere.

OCTavo: Quod doceant Spiritum sanctum non esse nobis propositum ut in eum fidem nostram dirigamus: sed solum Christum. Sic enim Calvini in cap. I. ad Rom. Cum ipse (Christus) viua sit & expressa imago Patris: nō mirum est eum solum nobis proponi, ad quem se tota nostra fides applicet, & in quo consistat. Vbi per illam particulam exclusivam (solum) quam adiungit Christo, manifeste & impie excludit personam spiritus sancti à scopo & fine, in quem fidem nostram debeamus dirigere. Neque pauciores, aut leuiore sunt ipsorum Hæreses ac blasphemie contra Spiritus sancti officia, & opera, ut ex sequentibus punctis patebit.

Nonò igitur docent, quod Spiritus Sanctus unumquemq; reddat certum de sua electione & prædestinatione æterna. & quod vere sit ita iustus, & in gratia Dei, ut nequeat ab ea ullis peccatis excidere. Ita Calvinus passim in Instit. in Harm: in lib. de Prædestinatione, & Beza in confess. Puncto 4. n. 5. & 13, ait fidem esse velut certam quandam scientiam quam Spiritus S. in cordibus electorum insculpsit: qua unusquisq; eorum de sua electione in corde adeò est certus ut de illa dubitare non debeat. Et iterum. Oportet unumquemq; priuatim apud se concludere: sum in Christo Iesu per fidem: & ideo perire non possum & de æterna salute mea sum securus. Hinc sunt illæ propositiones Quinti Euāgelij in Calumo-Turcismo lib. 3. cap. 12. relatæ. Omnibus fidelibus veris Christianis Deus Pater nō minus fauet, nec minus propitius est, quam filio suo proprio: Non minus quam filium suum, ab æterna morte eos liberabit: Non minus cœlum illis patere faciet, quam filio suo. Unigenito: Non est opus ut pro Regno cœlorum consequendo laboremus: iam nunc illud certo tenemus. Ad Cœlum tantum prorsus iuris habemus, quantum Christus ipse: nec nos possumus damnari, nisi Christus damnetur: nec Christus saluari nisi nos saluemur,

DE imò: Quod Spiritus Sanctus nunquam permittat, ut homines veram fidem à se datam amittant, sed, emper necessario cum vera fide do-

num per-

num perseverantiae coniungat. Hoc est enim Calvini Axioma in cap. 13. Matt. 7. 20. ut nunquam extinguitur Spiritus ille sanctus: ita & fidem quam ille insculpsit piorum cordibus evanescere & perire impossibile est. Ita Beza etiam in Confessione Puncto 4. arti. 50. Donum fidei à dono perseverantiae nunquam posse separari affirmat.

VNdecimò: Quod doceant Spiritum sanctum nunquam permittere, semel iustificatos aut electos per vllum peccatum mortiferum excidere à gratia iustificante, quam eius beneficio semel sunt assecuti. Calvinus enim in cap. 5. & 13. Ioan. ait; Tam grandi efficaciat Spiritus Sancti Deus in electis suis operatur, ut nullus eorum cadat. Et iterum; Sanctificatio filij Dei collata radicem habet in eis, quæ nunquam potest euelli. Sed ista parum conveniunt cum alijs Calvini Paradoxis. Nam in Com. in Epistolam ad Gal. & in 26. Matt. D. Petrum refert inter homines flagitiosissimos, propter plurima eaque mortalia crimina, in quæ etiam post acceptum Spiritum sanctum ceciderit. Scribit enim perniciosissimum scandalum ab eo Ecclesie datum: scissam ab eo Ecclesie unitatem: obrutam Christi gratiam: oppressam Christianam libertatem; deformatum Evangelium.

DVodecimò: Quod docent Spiritum S. in his habitare, qui innumeris & gravissimis criminibus sunt coinquinati & deformati. Probat hoc Beza in Confess. Punct. 4. arti. 20. exemplo D. Petri, qui licet Christum negando deliquerit, tamen nihilominus non omnem fidem perdidit: sed neque omnino Spiritus sanctus ei ademptus fuerat. At Cal. in Matt. 16 scribit Petrum irina negatione, in summum infidelitatis erga præceptorem cumulum peruenisse. Summa autem infidelitas cum fide consistere nequit; nisi forte in Theologia Genevensi. Videat Lector de his rebus mirabiles pugnas Calvinistarum apud Conradum lib. 1. arti. 14. Interim advertat quam foelix faustumque sit istud Calvinisticum Evangelium in quo si vixeris, nunquam potes in hac vita perdere Spiritum sanctum & Dei gratiam; nec in altera vita gloriam coelestem & aeternam, etiamsi negaveris Deum, coelum, infernum: & in omnia scelera quæ humana vel Diabolica malicia excogitare possit, præceptis quotidie ruas.

DECIMOTERCIÒ: Quod affirmant Spiritum sanctum omnes fidelium infantibus, in ipsis matrum visceribus sic gratia sua prævenire; ut iam sancti ac

iusti sint, antequam nascantur. Ita ut si post natiuitatem moriantur, sine lauacro regenerationis in caelis recipiantur & saluentur. Sic Beza in Confess. Punc. 4. arti. 4. Caluinus in Instit. passim. Denique est commune dogma Caluinistarum. Sed bene habet quod ipsemet Beza in eadem Confess. Puncto 3. art. 13. & Pun. 4. art. 14. aperte doceat contrarium, nempe filios paruulos fidelium nasci in peccato originali; nasci filios irae & perditionis, ita ut non possint videre Regnum Dei, nisi ex aqua & Spiritu S. renascantur. Idem quoque docet Cal. 3. cap. Ioan.

Articulus nonus est: Credo Sanctam Ecclesiam Catholicam, sanctorum comunione;

HUNC Articulum Evangelici in Vniuersum omnes quantum in ipsis est conuellunt.

Primò: quia vocem (Catholicam) expunxerunt ex Symbolo, & eius loco substituerunt vocem (Christianam) quasi Catholici non essent Christiani. Fecit hoc Lutherus in Symbolo Germanico; quia vox, Catholica est, sudes in oculis Euangelicorum. Cum enim Catholicum sit, ut ait Vincentius Lyrinen. quod semper quod ubique, quod ab omnibus creditum est: istorum Euangelium quod nuper cum Lubero Monacho Apostata, & Caluino Sodomita Stygmatico natum est: nec ubiq;, nec ab omnibus, nec vnquam, nec alibi à quoquam ante Lutherum, auditum est: non Catholicum sed Diabolicum esse necesse est.

Secundò: quia negant Ecclesiam, quae ante ipsorum aduentum à temporibus Apostolorum fuit, veram Dei Ecclesiam esse, & ita agnoscunt & confitentur Christum Regem esse, qui neq; Regnum, neq; populum in mundo vllum habuerit, antequam ipsi exorti sunt. Nam populum qui ita praedicauit verbum Dei, aut Sacramenta ministravit ut faciunt isti Evangelici, Orbis non nouit aut vidit ante Lutherum; cum tamen haec duo sola sint iuxta ipsorum dogma, vera Ecclesia nota.

Tertiò quia docent Spiritum sanctum Ecclesiam Catholicam deseruisse: ita ut non solum in fide ac moribus errauerit frequenter, sed etiam multis saeculis in terris esse iam deserit. Communis enim Euangelicorum sententia est Ecclesiam Catholicam hactenus docuisse culum idololatricum

in adoratione panis in coena: in sanctorum mortuorum inuocatione: & Christo abnegato, hosti eius Antichristo militasse. Ita Cal. in Prefat. In-
stit. & alij Caluinista passim.

Quarto: Quod cum ista Ecclesia fuerit semper visibilis cœtus colentiū Deum, per verbi prædicationem, & Sacramentorum ministracionem & participationem: isti sinxerunt veram Christi Ecclesiam à temporibus Apostolorum vsque ad Lutheri aduentum fuisse, planè inuisibilem sine Doctoribus & Pastoribus visibilibus, sine Sacramentis visibilibus, donec Deus ex Rom. Ecclesia suos electos Lutheranos, Caluimianos, Anabaptistas, Arrianos, Tritheitas, Trinitarios, Photimianos ibi latitantes: idola colentes: Antichristo seruentes: per prædicationem Lutheri & Caluini segregauerit: & in Ecclesiam Lutheranam & Caluianam: Anabaptisticam, & Arrianam, pròh dolor nimis nunc visibilem & sensibilem aggregauerit. Sic enim Geneuen. in Annot. ad Harmoniam docet. Sed valde mirum est, Deum nullum prorsus Electum Lutheranum, Caluinistam aut Anabaptistam ex Rom. Ecclesia à temporibus Apostolorum vsq; ad ætatem Lutheri & Caluini segregasse: nec vllam sibi ex illis Ecclesiam visibilem, (vt nunc factū aiunt) sibi constituisse: sed permisisse omnes suos electos in Rom. Ecclesia: quam negant esse Christi veram Ecclesiam penitus perire, nec vllam curam adhibuisse, vt isti electi relicta Rom. Ecclesia (tanquam sede Antichristi) verbū Dei prædicarent, & Sacramenta ministrarent more Caluinistico, Lutheranò vel Anabaptistico. Sanè Caluinus hoc sumentum suum & suorum contra Seruetum scribēs, sic planè euertit. Quod Seruetus (Caluinus) diurnū fingit Ecclesiæ è terris exilium, eo Deum mendacijs planè coarguit, Ecclesiam fingit ab annis mille ducentis & sexaginta fugatam è mūdo fuisse. Nos certe è splendidis sedibus fuisse eiectam fatemur: sed ita vt relictas à se reliquias, admirabili gratia seruaerit Dominus, alioqui mentitus foret, quia alioquem sibi populum in terra fore promisit, quam diu Sol & Luna in cœlo fulgebunt. Hæc Caluinus, qui contra Synagogam Caluinisticam & Lutheranam non potuit quicquam efficacius scribere. Bonum autem fuisset, si Caluinus aduersario suo Serueto clare ostendisset, quæ erant iste reliquæ: vbi morabantur: quis vnquam eas vidit: quis auctor earum meminuit: denique

virum erant electa reliquia Lutheranae vel Calvinianae.

Quintò. Quia nomen Ecclesiae quae una tantum est (nam ut ait Cal. lib. 4. cap. 1. § 1. & 11. duas aut tres Ecclesias inuenire non licet, quum disperpatur Christus) singulae Euangelicorum sectae, ut Lutherani, Calviniani, Anabaptistae, Photiniani, Trinitarij ad se trahunt, & alias sectas ab Ecclesia Dei alienas faciunt: cum tamen nec omnibus sectis simul & coniunctim, nec singulis separatim: aut vni sectae magis quam alteri, nomen Ecclesiae verè competere possit. Et cum vnitas in fidei Christianae professione, sit ex praecipuis notis verae Ecclesiae: isti tam facile ac multipliciter sunt inter se diuisi, ut plures sectas simul ac magis abominabiles, aut magis inter se pugnantes nunquam ab orbe condito sol aspexerit. Quod inferius proprijs ipsorum verbis ostendemus: nunc verò vnico Conradi Gesneri Cingliani testimonio contentus ero: qui in Bibliotheca sua de Luthero sic scribit. Ecclesiam nostram (Cinglianam) damnare non veretur.

Sextò. quia per summam blasphemiam in Christum & Apostolos eius: predicant primos per Europam, veros Apostolos fuisse: Iohannem Huz & Lutherum in Germania: Zuinglium & Oecolampadium in Helvetia: Sauanorolam in Italia: Farellum & Calvinum in Gallia: Wiclephum & Bucerum in Anglia: Cnoxum & Buchananum in Scotia. Ita Beza in Iconibus. At cum petimus ab eis cuius sectae Euangelicae primi Apostoli fuerunt, Lutheranae an Calviniana, sunt muti ut pisces. Certum enim est ut suo loco ostendemus non fuisse Lutheranos vel Calvinistas: verosq; simul fuisse impossibile est: cum dogmata Calviniana & Lutherana, ex diametro sint opposita.

Septimò: quòd homines sine fide in Christum membra Ecclesiae & Sanctos esse posse doceant. Ita Martyr in Genesim, & alij apud Conradum l. b. 1. Artic 18. Nam si aliqui ex eorum maioribus fuerint aliquando fideles, etiam ante mille generationes: isti eorum Posterij nunc sancti sunt, etiamsi non credant in Christum vel sint Turcae, Iudaei, Gentiles.

Octauò: Quod illam particulam Sanctorum communionem negant, dum sum Sanctis in caelo regnantibus, qui sunt pars Ecclesiae nobilissima, & super omnes, alios verè Sancti, negant nobis esse aliquod commercium
aliquando

aliquam communionem: nec illis cultum, honorem, aut reuerentiam exhibendam. Cal. lib. 3. cap. 20. ¶ 24.

Nonò: quod hanc huius Articuli partem conantur dubiam & suspectam reddere: imò quantum in ipsis est ex Symbolo expungere. Nam Cinglius in Serm. Bernæ habito: quo interpretatur Symbolū: hoc membrum inter Veteres, in Articulis fidei, non fuisse numeratum scribit. Calui. quoque lib. 4. cap. 1. ¶ 3. tradit hanc Symboli partem à Veteribus prætermisam fuisse. Et Erasmus in principio 5. Catechesis in Symbolo Apostolorum, scribit probabile esse, hanc particulam: Sanctorum communionem ab aliquo, Symbolo additam fuisse.

Decimò, Quod variè & vafre explicant communionem Sanctorum. Nam modo volunt significare communionem solum inter Sanctos, qui sunt in terra, modò communionem inter istos & Defunctos, sed exclusis Sanctis Angelis: modò congregationem Sanctorum, qui inter se habent societatem: modò communicationem donorum: modò communionem vnius corporis & spiritus: modò unitatem inter Ecclesiæ membra. Videat lector hæc & plura similia apud Henricum Vicum, De communionem sanctorum. Tit. 3.

Decimus Articulus est: Credo remissionem peccatorum.

Primò, Apostoli & omnes qui nos præcesserunt Christiani fideles crediderunt Deum, propter Christi passionem & mortem omnibus verè penitentibus gratiam conferre, & peccata verè remittere: ut iste articulus docet. At Euangelici aperte docent, peccata in hac vita nunquam verè dimitti, vel deleri: sed tantum inuolui ac tegi propter Christum, scilicet ne imputentur. Quantumuis enim aliquis lauacro regenerationis abluatur; & in Filium Dei adoptetur, semper tamen in eo manet concupiscentia; quæ ipsorum iudicio est verè ac propriè peccatum, etiam si consensus voluntatis non accedat; & quidem mortale, damnationem sempiternam secum afferens. Ita Cal. lib. 2. instit. cap. 5. Martyr in 7. cap. ad Rom. Bucerus in Actis colloquij Ratisbonen. Vide Caluino-Turcisnum lib. 3. cap. 13. Pag. 543. Ita isti faciunt Deum cæcum ut non

E

Videat

videat peccata quæ recta latent: faciunt iniustum, ut non imputet sanctis peccata ipsorum latentia: quæ non minus verè ac propriè sunt peccata, quàm ea quæ sunt impiorum. Certè scriptura clamat Deum odio habere impium & impietatem eius. Nemo autem est impius nisi ob peccata sua, si igitur in sanctis verè lateant peccata, eaque mortalia, quomodo sancti sunt? quomodo impij non sunt? Quomodo peccata ista latentia eis non imputantur? quomodo non imputat Deus quod summo odio habet?

Secundò: Quod doceant solis electis dari remissionem peccatorum, & præceptum Christi de baptizandis hominibus ad solos electos pertinere. Meritò autem ab istis Calvinistis querit Conradus lib. I. art. 15. Vbi nam in Biblijs scriptum sit, quod soli Electi debeant baptizari? Item quibus signis probari possit omnes quos illi baptizant esse Electos?

Tertiò: Quod cum vera peccatorum remissio in adultis debeat in hac vita per poenitentiam acquiri; ipsi docent ad peccatorum remissionem obtinendam poenitentiam non esse in Ecclesia necessariam; neque ullam esse in hac vita peccatorum veram remissionem. Nam poenitentia est necessaria ad recuperandam Dei gratiam amissam, & reconciliandum hominè cum Deo: at Electi non possunt vnquam per vlla peccata gratiam Dei amittere. Quamuis enim in omnia scelera se præcipitent, semper isti manent amici Dei, & in gratia Dei: & ideo reconciliatione cum Deo, per poenitentiam non indigent. Deinde non potest esse remissio vera peccatorum quantumuis eos poeniteat. Quia omnis poenitentia quæ in hac vita fieri potest tantum tegit Iustorum peccata, non autem ea verè delet. Impijs verò frustra est omnis poenitentia: quia quantumuis pro ijs poenitentiam agant, semper tamen ipsis peccata ipsorum imputantur: nunquam teguntur ad infernum descendere: eò à Deo sunt præordinati & prædestinati ab æterno.

Quartò: Quod remissionem peccatorum paruulis fidelium per Baptismum conferri negant. Siue enim baptizetur Infans, siue non: totus est sanctus, nõ egens baptismo, si natus est ex parentibus fidelibus, etiam post mille generationes. Ait enim Beza, ut refert Conradus lib. I. art. 15. Infantes fidelium Deo gratos & acceptos esse: etiam si non baptizentur. Et in Creophagia ait: Fidelium pueros ex fæderis formula ab utero coram Deo sanctos esse. Quibus si addas aliud do-

gma Calvinisticum, scilicet electos non posse exciderè à salute, nec amittes-
re Spiritum sanctum: nec peccare ad mortem: sequetur inter sanctos nu-
merandos esse Cain, Cham, Esau, omnes impios Reges populi Dei in Ve-
teri lege: omnes infantes Turcarum & Iudeorum. Quia isti omnes
habuerunt parentes fideles, aliqui ante, aliqui post mille generationes.

Hinc infert contra Bezam Conradus hoc absurdum: quod infantes isti
fidelium ante Baptismum vera & salutifera fide in Christum præditi sunt:
nam sine fide impossibile est quenquam Deo placere aut saluari.

Quinto: quod negant infantibus infidelium peccatorum remissionem
per lauacrum regenerationis, & ingressum in Ecclesiam per Baptismum.

Beza enim ut refert Conradus loco citato docet, paruulos infidelium,
ut Iudeorum & Mahometanorum si offerantur baptizandi, non esse ad
baptismum admittendos: quia non sunt in fœderis tabulis comprehensi.
Contrarium docent Lutherani apud Conradum ibidem, & affirmant Be-
zam hanc impiam asserionem suam non posse probare ex verbo Dei.

Sexto: Quod à multis negatur peccatum Originale in paruulis: ut ex
Anabaptistis & Cinglio probat Bellarminus, Tom. 3. lib. 4. cap. 2. Et
huius impie opinionis, adeò Calvinianos nõ pudet: ut Rudolphus, Gual-
terus, eam quoque Apologia defenderit; ut ait Hunnius in Papismis.

Septimo: Quod doceant sola fide remissionem peccatorum acquiri &
accipi. Ita passim Calviniani & Lutherani. Ad quam Hæresim Stabili-
endam addidit Lutherus in Nouo Testamento Germ. vocem [sola] &
ex verbo suo, verbum Dei fecit. Sed dicant nobis obsecro, qua fide, an
Lutherana vel Calviniana; Anabaptistica vel Arriana iustificantur? de-
inde an fide historica vel miraculosa hæc peccatorum remissio apprehen-
ditur? Non fide historica: quia hæc etiam in Demonibus reperitur: non
miraculosa, quia hæc impijs & reprobis aliquando conceditur: ergo fide
speciali iustificantur, que Dei misericordiam in Christo apprehendit: &
qua quisque credit fide Diuina & Catholica sibi iam certissimè remissa
esse peccata sua: non autem illa generali fide qua credit Deum hominibus
remittere peccata. Ita Beza in I. Cor. 13. Hanc fidem aiunt, solis ele-
ctis dari, eamq; Beza ut superius artic. 8. diximus definit: certam &
indubitatam scientiam salutis nostræ, per quam tam certi, de nostra salu-
te sumus, quam est Christus Dei Filius de sua. At cum hanc fidem ha-

beant (nisi ipsi mentiantur) omnes Calvinista & Lutherani : omnes Anabaptista & Arriani : omnes Trinitarij & Photiniani : omnes deniq; sectæ Euangelicorum nostri temporis, valde reddimur perplexi in discernendis Electis, quibus solis, ut aiunt, datur ista fides Christum apprehendens. Nec potest ullis argumentis, indicijs, aut coniecturis Calvinianus vel Lutheranus alicui persuadere, se potius istam fidem habere, quam Anabaptistas & Arrianos, Photinianos & Trinitarios. Nam si externa argumenta querimus, ea non magis apparent in vna secta, quam in alia: Si internas reuelationes admittimus & testimonia, quæ in cordibus eorum dicat Spiritus Sanctus: nulli (si ipsis credimus) firmiores reuelationes internas, aut euidentiora testimonia Spiritus Sancti intus ad cor loquentis habent quam Anabaptista, & Samosatenses qui gloriantur se ad culmen & perfectionem Euangelij peruenisse: dum Lutherani & Calviniani in imo iacentes sordescant, nec profectum vllum in Euangelio faciant. Vide Caluino-Turcismum Pag. 378. lib. 3. c. 1.

Vndecimus Articulus est, Carnis resurrectionem:

Hunc Articulum non videntur credere Calvinista, & alij ex Euangelicorum Grege, ut illis obijcit Conradus lib. I. artic. 20. Nam Curæus in Spongia asserit Christi sanguinem, pro nobis in cruce fusum dudum dissipatum esse. Thomas Erastus Medicus & Calvinista Heidelbergens. in fundamentali sua declaratione, & alij eius complices similiter asseuerant, sanguinem Christi pro peccatis nostris fusum, in terram ante mille quingentos annos computruisse: nec amplius esse in rerum natura.

Eandem blasphemiam repetit Fridericus Aulachius Borussus Calvinista in sua Confessione in Conuëtu prouinciali, Rastenburgensi in Borussia exhibita. Et Caluinus ut superius Artic. 5. eos furere ait, & cum ratione pugnare, qui docent sanguinem Christi cum eius carne nunc coniunctum esse. Antonius quoq; Sadeel in secundo indice errorum Gregorij Valentini affirmat non posse, ex scripturis probari Christum sanguinem in cruce pro nobis fusum, in sua resurrectione resumpsisse. Quid ad hæc Conradus? Si verum, inquit, est hoc dogma Calvinistarum duo absurda sequi necesse est. Primò: genus humanum sanguine corruptibili

& com-

& computrescente redemptum esse: contra I. Petri I. Secundo quod Christus contra Spiritus Sancti vaticinia viderit corruptionem. Atq; hinc apparet, ait ille, Calvinistas, licet ore & scriptis affirmant, tamen in corde suo non credere corporū resurrectionem. Calvinus in Epist. ad Farellum Venerādum illum Copostolum & collegam suum sic loquitur. Quod tibi res incredibilis videtur huius carnis resurrectio nihil mirum, Quod autem hac ratione permotus sufficere statuis, si credas nos (non istis quæ iam habemus, sed alijs) nouis corporibus aliquando induendos: hoc à scripturæ doctrina alienum est. Quod si sub Euangelij primâ sementem, in illo insigni Apostolo, vt eum Beza vocat, hic fructus tam cito erupit. post quinquaginta annorū maturationem quam probabile est, in magnitudinem immensam creuisse, & imbuisse sectarios innumerabiles. Neque mirum est Euangelicos negare resurrectionem corporum, cum sepius negent animorum immortalitatem: vt mox dicemus. Certe Prateolus de Hæresibus &. Athei narrat, cum Geneuæ consultaretur de abolendo Rom. Pontif. Missa, & Purgatorio, vnum ex illis pijs & religiosis consultoribus dixisse. Dicam animam vnâ cum corpore extingui, sic Purgatorium cum Missa & Rom. Pontif. semel abolebimus.

Articulus 12. Vitam æternam.

PRIMO, Apostoli & alij qui illos secuti sunt Christiani, crediderūt fideles gaudijs cum Christo fruituros sempiternis in caelis virtute mortis & passionis Christi: ipsi quoq; portas caeli ab origine mundi ob peccatum primi parentis clausas, primum aperuisse & ingressum esse. At Calvinista, vt constat ex Calu. in Psychopannychia, & Beza lib. 2. contra Brētium de Christi Maiestate parte 2. appertè docent: Patres veteris testamenti, & alios quoscūq; iustos caelos ingressos, & ibi beata quiete fruitos esse antequam Christus nasceretur, aut sua morte caelos reseraret. Vnde & Christi animum in triduo mortis, negant ad lymbum vel infernum descendisse: sed in cœlum, ad Patres Veteris testamenti ascendisse fingunt: vt latius circa Articulum 6, diximus.

Secundo, hanc vitam æternam quam S. Patres beatitudinè appellant: Calviniste, negant dari Piorum animis ante diem Iudicij extremum. Nam Cal. lib. 3. cap. 25. ait: temerarium & stultum esse, de rebus incognitis altius inquirere, quam Deus nobis scire permittat. Inter res verò incognitas, ponit hæc duo; scilicet, disputare quomodo locum occupent piorum animæ post mortem, & an cœlesti gloria iam fruuntur.

Itaque, Caluino & suis sequacibus, nondum cognitum est, ubi sint piorum animæ, & an iam gloria cœlesti fruuntur. Ad hæc lib. 3. cap. 22. ¶ 20. ait: Christum Sanctuarium cœli sic ingressum esse, vt solus populi eminus in atrio residentis vota ad Deū referat. Quis sit iste populus, qui in atrio eminus residet, & quorum vota Christus ad Deum refert, nisi populus Sanctorum? Qui si essent in Sanctuario cœli & Deum facie ad faciem viderent: non esset opus vt Christus vota eorum ad Deum deferret. Præterea ibidem ¶ 24. aserit; Animas Sanctorum; adhuc eadem fide & charitate nobiscum coniunctas esse. Vbi autem est fides, ibi certè non est visio, nec beatitudo, quæ in clara Dei visione consistit. Et valde mirum est, quod non permittat Sanctos pro nobis in cœlis orare: quos nobiscum, eadem fide & charitate coniunctos esse affirmat.

Tertio: Docent animas hominum esse mortales, ex quo cõsequitur nullam esse pro hominibus vitam æternam; nisi forte in isto nouo Euangelio possint esse homines sine animabus: aut vita æterna, esse sine vita & anima.

Brentius in Luc. cap. 20. apertè ait suos Euãgelicos in animo sentire, non esse vitam post hanc vitam; aut saltem de futura vita dubitare. Videat lector plura in hanc sententiam ex Lutherò & Brentio in Calumitismo lib. 4. cap. 5. Domanouius Minister Euãgelicus in Disputatione cum Patribus Societatis Iesu. Mense Octobri Anno 89. Polocie habitæ, interrogatus de animæ immortalitate, clarè respondit eam mortalem esse, & vnâ cum corpore mori. Hanc ipsam doctrinam quidam Euãgelicus in Thesibus Anno 1568. sine nomine Authoris vel loci impressis, clarè expressam orbi Christiano, tâquam sacrosanctum quinti Euãgelij dogma credendum proposuit. Ex his Thesibus octaua est ista. Nulla est scriptura quæ dicat in morte fieri animæ alicuius separationem à corpore sed potius Iac. 4. ¶ 14. dicitur vita nostra

annihilari. Decima verò est ista; Negamus aliquam animā post mortem manere: sed illud dicimus, excogitatum ab Antichristo ad statuendam suam culinam, per fictum Purgatorium & Inuocationem sanctorum. Nonne videtur tibi lector ista Thesis profecta ex illo Conciliabulo Geneuensi, cuius supra ex Prateolo mentionem feci? Vbi obiter lector aduertat, quam firmis fundamentis nitatur Rom. Pontificis Primatus, Missa, Purgatorium, Inuocatio Sanctorum, cum ab Euāgelicis non possint aliter tolli aut eueri, quam per negationem immortalitatis animorum.

Quarto docent, in vita illa æterna, futuras cum Sanctis alijs in cælo Ethnicos qui nunquam fidem habuerunt: qui nunquam in Christum crediderunt: quos deniq; mundus hæcenus habuit, pro hominibus damnatis ac perditis. Cinglius enim in Confessione sua ad Regem Gallie in loco de vita æterna sermone ad Regem conuerso ait. In vita æterna visurus es Herculem, Theseum, Socratem, Aristidem, Antigonom, Nummam, Camillum, Catones, Scipiones. Erasmus quoq; in Colloquijs in Cõuiuio Religioso: Vix, inquit, mihi tempero quin dicam: Sancte Socrates ora pro nobis. Nec mirum, quia frater eius Lutherus in Colloquijs Mensalibus cap. 26. Tit. de Impugnationibus & tentationibus dixit; Sancte Sathan ora pro me. Hunc errorem tumentur multi Euangelici, quos refert & refellit Conradus lib. 3. art. 7.

Quinto, docet Lutherus in Colloquijs Mensalibus, cap. 49. Tit. de vita æterna; in regno cælorum futuros canes, oues, boues, pisces & alia huiusmodi animalia, cū quibus ibi animi causa lufuri sumus. Et alibi, vt leges in Caluino-Turcismo lib. 4. cap. 5. negat immortalitatem animorum in hominibus: interim facit, canes & boues immortales in Regno cælorum.

Sexto docent, hanc vitam æternam, sine vlllo labore acquirendam. Sic enim habent propositiones Zuingliana, quas refert Caluino-Turcismus lib. 3. cap. 12. ex Tomo I. Zuinglij in Arti. Disputationis Tigurina: Omnibus vera & Euangelica fide præditis Deus obligauit & astrinxit se cælum tribuere: non opus est, vt pro eo assequendo laboremus. Iam nunc enim illud certò tenemus: ad illud tantū iuris prorsus habemus: quantum Christus ipse: nec nos possu-

mus damnari: nisi Christus damnetur: nec Christus saluari, nisi nos saluemur. *At hoc quid est aliud, quam se Christo pares in gratia efficere in hac vita, & consequenter in gloria, in futura vita?*

Septimò affirmant, omnes Euangelicos pares in gloria coelesti cum Apostolis, cum B. Virgine, imò & cum Christo ipso, ut iam dictum est futuros. Sic enim Lutherus in I. Petri I. Tom. 5. Quia inquit, hac Euangelica fide renati, sumus filij & hæredes Dei, pares sumus in honore & dignitate D. Paulo, Petro, Deiparæ Virgini, & Diuis omnibus. Habemus enim eüdem Theaurum à Deo, bonaq; omnia tam largiter quam ipsi. At hinc quid aliud sequitur, quam quod Lutherani sint tam magni in coelo, quam est ipsa Virgo Beata: imò Christus, siquidem se, pares Christo affirmant. Non sine causa quidã Lutheri Discipulus de suo Magistro ita carmine scripsit.

Christus habet primas, habeas tibi Paule secundas

At loca post illos proxima, Luther habet.

Caluinistis verò nullum video hic à Lutheranis locum in coelis tributum, quibus tamen aliquem honoratum locum in inferno, cum Hæresiarhis & demonibus non negabunt.

Alijs Argumentis ostenditur, nec Apostolos, nec eorum successores fuisse vnquam quinti Euãgelij Professores.

CAPVT. I I.

Primò: fides Apostolorũ fuit vna. Hoc enim ait Apostolus: *Vnus Deus, vna fides: at istorum Euangelicorum fides non est vna: sed varia & multiplex, pro sectarum multiplicitate & varietate: non igitur poterit esse fides Apostolica quam isti profitentur. Nam istius Quinti Euangelij Professores turpiter diuisi sunt in tres sectas principales, nempe: Sacramentarios, Lutheranos & Anabaptistas: quarum quilibet deinde in plures sectas inferiores diuiditur. Sacramentarii sunt in duplici differentia. Alii enim Veteres, alii Noui à Lutheranis vocantur. Veteres sunt: Carolstadius, Zuinglius, Oecolampadius, qui primũ Anno 1542. cum Luthero ipso congressi, pugnam Sacramentariam primi exorsi sunt.*

nouũ

Novi Sacramentarii sunt, Calvinus & Beza, & quotquot ipsis adhaerent. Calvinistarum seu novorum Sacramentariorum secta diuisa est in Puritanos, qui & Consistoriales dicuntur, Caluino Papistas, Barouistas, Familiares, Clancularios, Politicos, Causarios, quæ omnes sectæ in vna parua Angliæ Insula vigent & florent: de quibus vide Stapletonum in Triplicatione contra Vitakerum cap. 59. & Vlimbergiû Cause 9. Vbi has sectas enumerant, & earum mutuas pugnas & rixas, non de lana caprina, sed de grauisimis fidei dogmatibus commemorant. Lutheranorû verò sectas non omnes, sed decem tantum recenset ibidem Vlimbergius, quorum nomina sunt ista, Antinomi, Osiandrini, Stancariani, Maiorista, Flacciani, Synergista, Adiaphorista, Vbiquetarii, Substantiarii, Accidentarii. Dogmata singularum Sectarum poterit apud eundem legere qui volet. Anabaptistarum multiplices sectas qui scire cupit: apud Vlimbergium Cause 9. copiosè cû suis dogmatibus enumeratas inueniet. Nunquid inter Apostolos circa dogmata fidei eiusmodi erant sectæ, quales inter istos Euangelicos cernimus? Minimè sanè. Quin potius vt in Actis Apostolorum cap. 4. legimus multitudinis credentium erat, cor vnum, anima vna: cum istorum corda sint valde multiplicia & fide inter se diuisa.

Secundò, Apostoli erant de sua fide certissimi: isti autem sunt incertissimi. Nam vt taceam eorum dogmata blasphema & pugnantia, quæ superius circa singulos Symboli Art. breuiter attingi: de ipsis scripturis ex quibus solis ipsorum iudicio, pèndet tota certitudo dogmatum fidei, nihil certi habent. Nam Epistolas Canonicas, Epistolam ad Hebreos, & Apocalypsim reiciunt vt Apocriphas Lutherani, vt patet ex Centuria I. Magdemburgen. & Confessione Vitemburgen. & etiam Calvinista in Confessione Belgica, et Angli Calvinista in Articulis fidei in Synodo Londinensi Anno 1562. communi consensu Pseudo Episcoporum & Cleri Calvinistici conclusis ac determinatis: & iterum à Regina supremo illius Synagoga capite, Anno 1571 confirmatis. Isti enim Angli, Belgæ & Saxones, expresse dicunt se nomine scripturæ sacræ intelligere eos libros Canonicos Veteris ac noui Testamenti, de quorum auctoritate nunquam fuit in Ecclesia dubitatum. At ipsis protestantibus cer-

tissimè constat fuisse olim dubitatum in Ecclesia, de auctoritate Episto-
 larum Canonicarum, Epistola ad Hebræos & Apocalypsis. Istæ igitur
 scripturæ, istorum iudicio sunt Apocryphæ & non Canonica. At has
 ut ipsissimum verbum Dei admittunt Calvinistæ fere omnes, & nomi-
 natim in Confessione Gallica eas enumerant: & hoc solo argumèto admit-
 tandas esse censuerunt: quod ut aiunt Geneuenses in Harm. Confess. in
 quadam annotatione ad Confess. Vintemburgen. communi totius Eccle-
 siæ Catholicæ consensu pro Canonicis sint habitæ & receptæ. Ex qua An-
 notatione constat iudicio Geneuensium Ecclesiam Lutheranam, quæ has
 scripturas reijcit, non esse Catholicam. Sed neq; Calviniana potest esse
 Catholica, quæ alios reijcit Veteris testamèti sacros libros, ab eadem Ec-
 clesia Catholica, & eadem auctoritate, qua illi noui Testamenti approba-
 tos. Nam ista Ecclesia Catholica quæ istas scripturas aliquândo dubias re-
 cepit, & approbavit, non erat alia, quam Catholica Rom. Etenim Se-
 ctas Lutheranorum vel Calvinistarum Catholicam Ecclesiam esse, neutra
 secta vnquam admittet, & nomen Catholici suis sectis vsurpare nec ipsi
 audent, & pro opprobrio habent, Quam autem faciant totius Ecclesiæ
 Catholicæ consensum isti Evangelici, vel vnus Volphangus Musculus in
 locis suis communibus nos docet, qui Epistolam Iacobi non obstante hoc
 totius Ecclesiæ Catholicæ cōsensu, de quo loquuntur Geneuen. ex alto des-
 picit ut Apostolico spiritu planè indignam, & Paulo contrariam. Ad
 hæc Calvinistæ in Anglia Lucæ Euangelium & Apocalypsim; non ob-
 stante totius Ecclesiæ Catholicæ consensu, inter scripturas Apocryphas
 reiecerunt in Disput. cum Campiano, idq; auctoritate, ut aiunt, Concilii
 Laodicensi, in quo est ommissum illud Euangelium vna cum Apocalypsi.

Vide Caluino-Turcijmum lib. 2. cap. 14. Pag. 291. Beza historiã
 mulieris adulteræ Ioan. 8. suspectam habet. Caluinus ut refert Feu-
 ardentius Præfat. Com. in Ruth. in publica Disputatione Geneuæ cum vr-
 geretur vehementer realis præsentia ex 6. cap. Ioan. respondit; Nullis
 coniecturis adduci possum, ut credam istud totum & integrum
 quod circumfertur Ioannis caput esse reuera ipsius Ioannis Apo-
 stoli: & potissimum illa verba quibus toties inculcatur carnis
 manducatio. Præclare sanè. Quia Caluinus adduci non potest, ut cre-
 dat illud caput esse Ioannis: ideo non erit Ioannis. Ideo verò non potest
 adduci

adduci, vt credat, quia non fauet phantastica carnis manducationi, quam Calvinus sibi absque verbo Dei somniauit. Erasmus in cap. 2. & 27. Matt & in 2. Mar. non putat esse omnia vera, quæ Euangelistæ scripserunt. Et Zuinglius in Elencho contra Anabaptistas, non putat omnia esse sacrosancta, quæ sunt in Epistolis Pauli: Hæc est, inquit, ignorantia vestra, quod putatis cum Paulus ista scriberet Euangelistarum Commentarios, aut Epistolas Apostolorum iam in auctoritate fuisse. Quasi verò Paulus Epistolis suis iam tum tribuerit vt quicquid in eis contineretur, sacrosanctum esset: quod est Apostolis imputare immoderatam arrogantiam. At verò Lutherani & Luca Euangelium & mulieris adulteræ historiam, vt Canonicas scripturas admittunt: Nec existimant cum Zuinglio & Erasmo esse aliquid in scripturis falsum & contra Calvinum credunt omnia quæ sunt in G. cap. Ioan. de manducatione carnis scripta, & vera esse, & ab Euangelista scripta esse.

Tertio, Apostoli non dissentiebant inter se de præcipuis Christianæ fidei capitibus: nec quod vnus docuit, alter negauit aut impugnavit. At isti Euangelici de omnibus etiam summis fidei dogmatibus, atq; adeò de ipsis fundamentis, ita inter se pugnant verbis, & publicis scriptis, vt vix ipsi Dæmones acerbioribus conuitijs quenquam impetere possent, quæ ipsi se mutuo perstringunt: ita vt parum absit, quin sepius ad arma inter eos ventum sit. Nam ex sedibus & ciuitatibus suis, iam pridem se mutuo in variis locis Germaniæ expulerunt: vt omnibus notum est, qui res Germanicas norunt. Et quia per summam impudentiam, & fronte planè meretricia Geneuenses in Præfat. ad Harmon. Confess. & Angli in sua Apologia negant, hæc ipsorum dissidia esse de fundamento Religionis, aut plusquam de vna re leui, afferam huc pauca testimonia, tam Lutheranorum quam Calvinistarum, quæ pudorem illis (si tamè erubescere sciunt) incutient.

Sic igitur Conradus in Præfat. ad lib. suos de Calviniana Theologia scribit. Calvinistæ & ipsorum Patroni existimant nos cum ipsis de rebus leuiculis disceptare. Sed D. Lutherus & nostrarum Ecclesiarum Doctores testantur certame hoc esse de fundamēto, & res ipsa loquitur. Nam nos certamus cum blasphemis & incre-

dulis Caluinistis de veritate verborum Iesu Christi; de omni
 potentia æterni Dei, de veritate humanæ naturæ in Christo;
 de maiestate carnis Christi; de testamento condito à filio Dei,
 de ascensione Christi in cœlum; de præsentia Iesu Christi in
 Ecclesia & sacra Synaxi: de sessione Christi ad dexteram Patris.
 Hæ certè controuersiæ non sunt parui momenti. Imo ipsimet
 Sacramentarij interdum fateri coguntur, hanc disputationem
 pertinere ad fundamentum. Sic enim Curæus in Exegesi Sacra-
 mentaria Pag. 19, scribit: Verè controuersia est de fundamēto,
 videlicet de duobus articulis fidei. Primò de articulo, qui do-
 cet in Christo vnitas esse duas naturas: Secundò de Articulo;
 Ascendit in cœlum. *Hæc ibi Conradus: qui etiam in tribus libris de
 Theologia Caluiniana, plures quam quadraginta articulos enumerat, de
 quibus inter se dissident Lutherani & Caluiniani. Ioannes Pappus Lus-
 theranus in Responso ad Orationē Ioannis Sturmij Caluiniani ita scri-
 bit: Agitur nūc inter nos de Omnipotentia Dei, de vnione per-
 sonali, duarū naturarum in Christo: de communicatione idio-
 matum; de corpore Christi glorioso: de ascensione eius in cœ-
 lum: de dextera Dei: de discrimine Sacramentorum Veteris &
 noui testamenti: de vi & efficētia Baptismi: de prærogatiua in-
 fantum, natorum ex fidelibus parentibus; de cœna Domini: de
 prædestinatione. De quibus omnibus articulis nemo pius, &
 doctrinæ Christianæ peritus negare potest: magnas inter nos
 controuersias esse. Hæc Pappus. Cui respondens Sturmius, agnoscit
 rem ita se habere: sed addit omnes istas dissensiones ortas esse ex vbi-
 quitatis dogmate: quo, inquit, effectum est, vt nulla post hac sperā-
 da sit Ecclesiarum concordia. Veniamus nunc ad Caluinistas, &
 videamus an idem in hac re sentiant, quod Lutherani. Tigurini in Pæfa-
 tione Apologetica Orthodoxi Consensus ad Reformatas Ecclesias Germa-
 nicas ita scribūt: Nec de sola cœna Domini, sed de Christi ser-
 uatoris nostri persona, de Diuinæ & Humanæ naturæ vnione
 & distinctione: de corporis eius omnipræsentia: & eiusdem cor-
 poris quæ ore ac dentibus fiat, & tam pijs quam impijs com-
 munitis sit, manducatione: & eius in cœlos ascensione & sessione
 ad dex-*

ad dexteram Patris, tanto disputationis feruore contenditur, vt non pauca veterum hæreses, quæ olim damnatæ atq; extinctæ fuerunt: quasi ex inferis reuocatæ caput prorsus attollant. *Et nō longē post.* Quæ est, inquit, iniquitas doctissimos viros, & de Ecclesia Dei optimè meritos Zuinglium & Oecolampadiū ab his institutas Ecclesias: pro pessimis hæreticis damnari: tantū quia de modo corporis Christi in Eucharistia à Papistis & Lutheranis dissentiunt? *His accedat Ioannes Ieslerus Calvinianus, qui libro de diuturnitate belli Eucharistici anno 84. edito sic ait: Bels* la multa multis de articulis gesta sunt, inde ab initio repurgatæ per Germaniam Ecclesiæ, ad hæc vsq; tempora, & sanè non à gregarijs nec leuis armaturæ militibus, sed ab Antesignanis & Ducibus vtrinq; præstâtissimis. *Cui hæc non sufficiunt, legant B*elum Quinti Euangelij Coloniae impressum anno 1595. vbi multò plura de istorum pugnis, & contentionibus inueniet, & simul nugatorias euasiones quibus sua dissidia Sadeel, Suthuius, & alii Nouatores & Nugatores excusare conantur, clare depulsas reperiet. *Quod si nobis non credunt, dissensiones ipsorū illis in os obiicientibus, saltem credant suis fratribus Lutheranis & Calvinianis, id clarè asserentibus, & distinctè eas enumerantibus. Et sanè de his fidei capitibus, quæ ex ipsorum scriptis recitata sunt, Evangelicis inter se verbis & scriptis publicis tam atrociter & pertinaciter ab initio sui Euangelii inter se pugnarunt, vt nullis colloquijs priuatis vel publicis; nullis cōuenticulis aut Synodis vnquam potuerint in concordiam & vnitatem fidei redigi. Quod sanè Apostolis quorum se fidem tenere, singula sectæ iactitant aliquādo contigisse, nunquā demonstrare poterunt. Imo eo vsq; venerunt eorum dissidia, vt nulla sit posthac speranda Ecclesiarum concordia, vt ait Sturmius: nec finem sunt habitura vllum, nisi magnus dies Domini aduenerit: litèq; hanc diremerit, vt ait Conradus in Prohemio lib. I. Quod si ipsimet Evangelicis non audeant sperare concordiam, vsq; ad diem iudicii: nō est quod nos eam speremus. Pugnent igitur & se mutuis cōficiant vulneribus, donec veniat iudex controuersiarum suarum, quem expectant.*

Nam vt vnquam inter istas sectas concordia vlla fiat, est impossibile: vt in Bello quinti Euangelii cap. 9. clarissimè demonstrauit.

Quarto, Apostolorum fides, fuit sibi per omnia constans: nec vno tē-
 pore docebant vnum, & post modicum temporis eius contrarium: nec fu-
 it in rebus fidei inter illos est & non est: sed semper est est. Isti autem
 Euangelici, iuxta beneplacitum sui cerebri, passim suam fidem mutant:
 & quod vno anno apud eos est verbum Dei, altero anno aut paulo post
 est verbum Diaboli. Declarabo rem duobus manifestissimis exēplis, vno
 Lutherancrum, altero Calvinistarum. Vbiquitas Corporis Christi An-
 no 1571. in Synodo Dresdensi profligata fuit & condemnata, tanquam
 renouatio omnium Haresum, & profanatio omnium articulorum Sym-
 boli. At Anno 1580. hoc est intra decem annos post, in Synodo Vir-
 tembergensis, recepta est denuo tanquam expressum Dei verbum, & arti-
 culus fidei ab omnibus sub pœna æternæ damnationis credendus: vt habet
 liber Concordiæ illo anno editus. Calvinistæ, Angli & Scoti Geneuæ
 anno 1558. libris editis & impressis docuerunt esse illicitum, mō Aro-
 sum, contra naturam, contra legem Dei & hominum, quod mulieres des-
 beant gubernare, aut iurisdictionem vllam habere vel exercere, etiam in
 rebus ciuilibus ac secularibus. At verò Anno 1559. sequenti, illi ipsi
 inuenerūt, sacris scripturis & omnibus legibus Diuinis & humanis om-
 nino esse conforme, vt mulieres non solum regant in ciuilibus, sed etiam
 sint capita Ecclesiæ immediatè sub Deo in omnibus causis, tam Ecclesi-
 sticis quam secularibus. & qui hoc iuramēto confirmare recusat, vitam,
 honorem, & omnia bona in Anglia perdere debet. Adiungam adhuc
 pauca alia similia. Nam omnia huius generis commemorare, requireret per
 se integrum librum. Vno anno Heidelbergæ, potuit Christus suum corpus
 in pluribus locis simul constituere, si voluerit: Alio anno Geneuæ, non
 potest Deus id præstare per totam suam omnipotentiam. Vno anno lici-
 tum est & verbo Dei consentiens habere in Ecclesia Caluino Papisica in
 Anglia Archiepiscopos, Episcopos, Decanos, Archidiaconos, Canoni-
 cos: aliquot annis post talis politia Ecclesiastica est execrabilis inuentio
 Pape, & verbo Dei penitus contraria, vt Puritani in Anglia nunc præ-
 dicant. Vno anno Liturgia Anglicana, est sacrosancta, & conformis
 praxi & moribus Apostolorum: post aliquot annos, est tota illicita sus-
 perstitiosa & Papisica. Vide Stapletonū in Triplicatione cōtra Vnaker. ii
 cap. 19. Nōne tibi videntur isti Euāgelici ex scriptura sacra facere nar-
 sum ce-

sum cereum, dum eam sic pro libito versant & vertūt in omnes formas, & omnibus hæresibus suis quatuor sibi inuicē contrariis seruire faciunt.

Quintò, Si Apostoli fuerunt Quinti Euangelii professores doceāt nos obsecro, cuius sectæ professores erāt, an Lutheranz, Calvinianæ, vel Anabaptisticæ? Omnes sectas simul profiteri non poterant, cum sint planè ex Diametro, sibi inuicem repugnantes. Si dixerint fuisse Calvinianos, negabunt Lutherani: si Lutheranos, inficiabuntur Calvinistæ: si Anabaptistas tam Lutherani quam Calviniani reclamabunt. Cuiuscunq; tandè sectæ Euangelicæ ex his tribus fuisse dixeris, quin Hæretici fuerint etiā vestrorum Euangelicorum iudicio negari non potest. Nam si erant Lutherani iudicio Bezzæ & aliorum, vt patet ex eius Responsione ad Colloquium Mompelgarden: erant Eutychiani & Nestoriani. Tales enim Lutheranos esse, ibi docet & probat: Clamitant, inquit, Hummius, in Papisinis, Calviniani, nos Lutheranos in Manicheorum & Marcionitarum castra transisse: accusant nos de Eutychis Monotelitarum, & similium Hæreticorum impijs ac blasphemis erroribus. Si erant Calviniani seu sacramentarij: Hæretici erant manifesti iudicio Lutheri, Conradi, Stancari & aliorum. Sic enim de illis pronunciat Lutherus Thesi 27. anno 1545. id est vno anno ante mortem suam:

Hæreticos; inquit, seriò censemus & alienos ab Ecclesia Dei Zuinglianos & Sacramentarios omnes: qui negant Christi corpus & sanguinem ore carnali sumi in Venerabili Sacramēto Eucharistiæ. Stancarum lib. de Mediatore: Omnes, inquit, Ecclesiæ, quos isti reformatas per Euangelium filij Dei vocant, & fidem Geneuensem & Tigurinam tenent de Christo: Arrianæ sunt.

Nec hoc, inquit, negari potest quod supra demonstratiuè probaui. Anno 56. pròdit liber Germanicè impressus Ienæ sub hoc titulo: Admonitio ex verbo Dei, quod Calvinistæ non sunt Christiani, sed tantum Iudæi & Mahometani baptizati. At quis sanæ mētis vnquam credat Apostolos non fuisse Christianos, fuisse Hæreticos, fuisse Arrianos, Eutychianos, Nestorianos, Manicheos, Marcionitas, Monothelitas, denique ab Ecclesia Dei alienos, sicut isti hic de suis fratribus Euangelicis verè affirmant?

Sextò, Si Apostoli erant professores huius Quinti Euangelij secundū Calvinum.

Caluinum, Lutherum & alios sectarios: ostendant nobis in scriptis Apostolicis dogmata ipsorum blasphema, & sibi inuicem contraria, siue Lutherana, siue Caluiniana (vt nunc de Anabaptistis taceam) quæ superius circa singulos articulos commemorauimus. Notent nobis ex eorum scriptis loca, capita, verba: hoc sanè illis tam est impossibile, quam cælum digito tangere. Nec enim Apostolica scripta, eiusmodi blasphemias continet: nec dogmata inter se ex diametro pugnantia docent. Nam dogmata Caluinistica in scriptis Apostolicis contineri: aut ex eis probabiliter posse colligi, negant in suis publicis scriptis ac concionibus Lutherani. Lutherana verò dogmata scripturis Apostolicis planè contraria esse: Caluinista suis libris & concionibus palam mundo testantur. Nos verò vtriusque Sectæ mutuum de se testimonium omnino approbamus. Sanè si dogmata Lutherana vel Caluiniana in scriptis Apostolicis extarent, valde profecto mirandum est tot sanctos Patres, tot Ecclesiæ Doctores, tot antiqua Concilia generalia & particularia non potuisse ea aduertere, aut inde ea eruere, sed potius dogmata illis planè contraria: cum tamen fuerint illi numero plurimi, natione diuersissimi, linguarum peritissimi, scientia doctissimi, ingenio acutissimi, Spiritu Dei illuminatissimi, & in scripturis sacris assidue legendis, meditandis & exponendis diligentissimi.

Septimò, Si Apostoli fuerunt Lutherani vel Caluiniani, eorum quæ doctrinam & praxem tenuerunt & docuerunt: certè ipsa Euangelicorum Confessione fuerunt magna ex parte Papiæ & idololatricæ. Nam Hunnius in Papiæ Caluinianorum sic scribit. Accusant Caluinista subinde nostras Ecclesias, & publicis scriptis traducunt, quasi Artololatriam Pontificiam, impium dogma operis operati, imaginum idololatricum cultum, & innumeras alias, è Põtificatu stipulas retineamus, & defendamus. Dum verò festucas, per calumniam nobis affictas, nostris ab Ecclesijs remouere conantur, ingentes Põtificialium errorum, trabes suis in oculis, libris, Ecclesijs oscitanter negligunt. Rursum Caluinistas, ait, adeo esse immemores vt in fingendis Papiæ festucis, quas de nostrarum Ecclesiarum oculis extrahere cupiunt, nulli parcant labori ac defatigationi: in considerandis autem suis decempedalibus Papiæ Idolomanie trabibus, quibus Sacramentaria porticus suffulta est

fulta est, omni cura, omnique attentione superfedeant. *Clamat deniq;* Calvinistas à Christo ad Antichristum prouocare: Papas tui semimortuo animam inspirare: vniuersæ Canonum, sententiarum, Decretorum machinæ qua Euangelium denuo euertatur materiam subministrare, dum petunt vt communis Synodi consensu liber Concordiæ approbetur & recipiatur. *Hæc ille.*

Num verò ista quæ sibi mutuo asscribunt, Apostolis conueniant: ipsismet iudicandum relinquo.

OCTauò, si fidem Caluianam vel Lutheranam, aut Anabaptisticam vnquam professi sunt Apostoli, utique eorum Discipuli ac immediati successores, eam quoque fidem tenuissent ac docuissent. At Euangelici nulli hactenus, quamuis sepe, multumq; à nobis rogati ex Apostolorum discipulis vel successoribus vnquam proferre potuerunt: qui dogmata Lutherana, Caluiana vel Anabaptistica credidit, docuit, aut scriptis asseruit.

Apostolorum Discipuli & successores quorum scripta adhuc extant, fere sunt isti. Ignatius, Abdias, Diomysius Areopagita, Clemens Rom. Martialis. Et in istorum scriptis tantum abest, vt Euangelium Lutheranum, Caluianum vel Anabaptisticum inueniatur: vt prorsus oppositum contineant; etiam iudicio Lutheranorum & Caluinarum. Ob quam etiam causam, istorum scripta, tanquam nenas vilipendunt: ac vt Apocrypha reijciunt. Ad hæc Apostolorum Discipulos & successores, fidem Lutheranam vel Caluianam tenuisse ac docuisse, nõ possumus aliter scire, quàm vel reuelationem Diuinam; vel viue vocis traditione, vel ex ipsorum scriptis, vel ex aliorum authorum testimonio. Reuelationem nullam hac de re habent Nouatores isti: viue vocis traditiones vt anilia deliria passim reijciunt: scripta ipsorum, vt suis sectis contraria contemnunt: aliorum testimonia quibus probet illos fuisse Lutheranos, vel Caluianos, vel Anabaptistas nondum vnquam potuerunt, nec etiam si crepent proferre vnquam possunt. Proferant vnum ex illis, qui verbum Dei ita predicauit, Sacramenta ita ministravit, vt nunc predicant & ministrant Caluiani, Lutherani vel Anabaptistæ: & nos quoque Papistæ obuijs vniuersis eorum Euangelium amplectemur. Sed hoc illi nunquam prestabunt: etiam si quotquot sunt in toto Orbe Catholici, se ipsorum Euangelio adhesuros iurando promitterent. Causa in promptu est, quia non possunt. Manifestam

Ita enim contradictionem inuoluit, aliquem esse Discipulum & Successorem Apostolorum in doctrina: & simul esse professione Calvinianum, Lutheranum, vel Anabaptistam: Cum istorum dogmata non solum sunt Apostolicis decretis, sed suis etiam placitis contraria, & se mutuo iugulantia.

Nonò, Extat nunc, & etiam tempore Apostolorum extabat, triplex *Missæ Apostolica*. Vna D. Iacobi, quæ passim venalis habetur: alia D. Mathei, quæ lingua Æthiopica, & etiã latina interpretatione habetur, vt docet Genebrardus in *Chronico*: Tertia Clementis, cuius est mētio lib. 8. *Constit. Apostolicarum* cap. 16. & 17. quæ & D. Petri fuisse putatur: nunquid *Liturgiæ Calvinistarum* vel *Lutheranorum*, sunt istis similes? An non sunt fere in omnibus dissimiles? Nunquid istas *Liturgiæ* admittant *Euangelici* vt *Apostolicas*? Minime sane. Imo eas vt fictas, *supersticiosas* & *Apostolico spiritu indignas* reijciunt: nec vllas alias quæ *Apostolicæ* sint proferunt, aut proferre possunt.

Decimò, Negare non possunt, nisi per summam impudentiam, cum id testatur omnes penè scriptores, à tempore Apostolorum: duos præcipuos Apostolos, Petrum & Paulum, Romanam Ecclesiam, sua prædicatione fundasse: & Romanis fidem à se prædicatam, suo sanguine obsignatã reliquisse: Romanosq; Pontifices Petro in Rom. Pontificatu successisse: at fides quam Petrus & Paulus Romæ prædicarunt: & post se in cordibus fidelium Romanorum reliquerunt, non fuit Calviniana, Lutherana, vel Anabaptistica: sed eadem, quam modo tenet Romana Ecclesia: quæ religionem à Petro & Paulo Apostolis acceptam nunquam mutauit. Et quidem quod primis sexcentis annis fidem Apostolicam non mutauerit, præter innumeros antiquissimos & grauissimos auctores, qui id testatur, de hac veritate, testimonium nobis præbent, ipsimet Quinti *Euangelij* Professores non postremi. Nam Calvinus lib. 4. cap. 2. ¶ 3. aperte fatetur Sanctos Ecclesiæ Doctores meritò contra Hereticos vsisse, *Apostolorum successionem*; Quia, inquit, extra controuersiam erat, nihil à principio vsq; ad illam ætatem mutatum fuisse in religione. Et cum Sanderus in *Monarchia visibili* ostendisset ex Patribus, qui intra sexcentos annos post Christum vixerunt Pontif. Rom. non esse Antichristum, nec fuisse toto illo tempore, mutatam in Rom. Ecclesia fidem
ab apo-

ab Apostolis acceptam: Vitakerus contra eum scribens, Pag. 35. & sequentibus, fatetur, Patres sexcentorum annorum verè locutos: Rationè addit: quia toto illo tempore Ecclesia pura fuit & florens: & inuiolabiliter docuit & defendit, fidè ab Apostolis Petro & Paulo traditam. Quod Vitakerus nobis dat, nos libenter accipimus: totos sexcentos post Christum annos Romanam Ecclesiam fidem nunquam mutasse: quod sanè constat tum ex continua & non interrupta Rom. Pontif. successione, & aliorum fidelium, tum ex omnibus scriptoribus sacris vel prophanis, qui vnquam de religionis Christianæ mutatione scripserunt.

Ostendant Evangelici si possunt Rom. Ecclesiam vllū vnquam dogma fidei, primis illis sexcentis annis, aut postea vsque ad nostrā tēpora, mutasse & vicerunt. Proposui ego anno 90. nostris Ministris Polonis & Lithuanis Caluinistis & Lutheranis, Quæstiones 74. in quibus inter alia ardentè petebam, vt tandem aliquando aliquam alicuius dogmatis in Rom. Ecclesia mutationem factam, vel leui aliquo indicio notarēt & indicarent. Sed hucusque ad hanc meam petitionem sunt muti vt pisces, licet iam octo anni præterierunt. In promptu causa est, quia non possunt. Duræo hoc grauitè vrgenti, Vitakerus Pag. 265. ita respondit. Quod quæris qua ætate vestra superstitio in Ecclesiam irrepserit: & qui Patres restiterint, non est necesse respondere. Vestra dogmata non esse Apostolica, ex scripturis intelligo: quo verò tempore & quemadmodum quæq; superstitionis huius particula inualuerit, id mea nihil interest. O stupidum hominem, in re tanti momenti, & ex qua pendet victoria cause tuæ & tuorum: non est necesse tibi respondere? Non respondes infelix homo, non quia non est necesse, sed quia non potes. Nam in rebus multò leuioribus, multa soles parum ad propositū respondere, & ineptè effutire. Certè ad hoc asylū ignorantia tuæ Evangelicæ, nullus est asinus tam stupidus, qui confugere non potest, quando respondere nescit. Dicis te ex scripturis intelligere, dogmata nostrā non esse Apostolica: & ego ex scripturis intelligo te turpissimè, quod tibi nouum non est, in hac re mentiri, vt iam pridem demonstrarunt Sonnius, Tapperus, Canisius in opere Cathedistico maiori: deniq; Belarminus, & alij quos tu si potes ex scripturis refelle. Et non aduertis Doctor indocte, hoc esse petere principium. Hoc enim est, quod inter nos in con-

trouersia positum est: utrum dogmata nostra vel vestra sunt Apostolica? Tu assumis tanquam certum, quod tibi maxime erat probandum. Certò tua dogmata non esse Apostolica, etiamsi nos taceremus, satis demonstrarunt Lutherani, & ob illam causam, hæretica ea esse pronunciant. Tu lege Conradum lib. de Theologia vestra Caluiniana, & refelle si potes.

Vndecimò, Ecclesia ipsa Apostolorum, & quæ successit Apostolis, fuit visibilis; habuit prædicatores & auditores verbi Dei visibiles: habuit qui Sacramenta salutis hominibus in locis certis & cognitis, in regionibus visibilibus, visibilibus ministrarunt: at Nouatores isti, ab orbe condito, nullam habuerunt Ecclesiam visibilem, nullum Sacramentum visibile: nullum prædicatorem, vel auditorem visibilem: nullum denique angulum in toto orbe terrarum nominare possunt, imò ne vnum tugurium rusticianum, vbi Maiores ipsorum more Caluinistico, Lutheranò vel Anabaptistico verbum Dei prædicarunt, aut Sacramenta ministrarunt. Sed ingenuè fatentur, suam Ecclesiam, quæ ex solis electis constat, hætenus latuisse in Papatu Romano, idola coluisse, Antichristo mille quingentis & amplius annis seruiuisse: donec his nouissimis temporibus Deus electos suos Lutheranos, Caluinianos, Anabaptistas inde eruerit: & visibilem Ecclesiam nõ vnã, sed triplicem scilicet Caluinianam, Lutheranam & Anabaptisticam ex eis sibi cõstituerit. Ita scribunt Geneuen. in Annotatione quadam ad Harmoniam Confessionum. Ex quo sequitur omnes ipsorum electos totis mille & quingentis annis, in Papatu demersos latuisse, & penitus periisse in æternum: nisi forte isti electi habuerint aliquod præ cæteris peculiare à Deo priuilegium, vt etiamsi colerent idola, & Antichristo seruirent in Papatu Rom. nihilominus salui fierent. Quod non dicent opinor. Nec satis cum Caluino conueniret, qui lib. 4. cap. I. § 4. scribit: extra gremium visibilis Ecclesiæ (qualem isti Sectarij nunquam vsque ad Lutherum habuerunt) nullam esse sperandam peccatorum remissionem, nullam salutem.

Quod Ecclesia Primitiua dogmata protestantium non profitebatur.

CAPVT III.

Primò, quia si Ecclesia primitiua dogmata Protestantium professa est, certè illa Ecclesia debuit esse Caluinistica, Lutherana, vel Anabaptistica: at nihil horum verè dici potest: non fuit igitur illa Protestantium Ecclesia. Caluinista non concedunt illam fuisse Lutheranam: Lutherani negant fuisse Caluinisticam. Anabaptisticam fuisse neutra Secta admittet. Quamcumq; Ecclesiam ex his tribus sectis fuisse dixeris, quin hæretica fuerit, negari non potest: cum isti Sectarij Ecclesias suas, seipsum me in publicis suis scriptis Hæreticas pronunciarint.

Secundò, quia Ecclesia primitiua fuit vna: istorum Ecclesia est triplex: ita tamen ut quelibet habeat sub se alias Ecclesias particulares, seu sectas sibi inuicem planè repugnantes, quas supra commemorauimus.

Tertiò, Ecclesia Primitiua, semper fuit visibilis: semper apparuit: semper verbum Dei prædicauit: semper Sacramenta ministrabat, etiam in maximis persecutionibus tyrannorum & Arrianorum, per primos sexcentos annos: quod Euangelici omnes fatentur, & Magdeburgen. in suis Centurijs passim testantur: at Protestantes, vllam omnino Ecclesiam visibilem: nullum profus habuerunt hominem: qui more ipsorum verbum Dei prædicauit: aut Sacramenta ministravit, vsq; ad aduentum Lutheri, Caluini, & aliorum Hæreticorum nostri seculi. Et illorum Synagoga (si quæ talis vnquam fuit in mundo) facta est, mille quingentis annis, penitus toti mundo inuisibilis, absq; vlla persecutione aut certè longè mitiori & breuiori, quam passa est Romana Ecclesia à Tyrannis & Arrianis.

Si querimus quæ fuit causa, cur ex visibili (si tamen vnquam fuit aliqua Euangelicorum Ecclesia visibilis) facta sit inuisibilis? Respondent ob persecutionem Antichristi Romani. Sic Gregorius Zarnouius in Questionibus. At si ob persecutionem facta est inuisibilis: non fuit vera Christi Ecclesia, quam nulla persecutio potuit vnquam prostrernere: nec aduersus eam potest inferi præualere. Et potestne in orbe toto inueniri Ecclesia, quæ grauiores aut plures, aut magis diuturnas persecutiones passa sit, quam Romana partim ab Ethnicis, partim ab Hæreticis per sexcentos circiter annos perpeffa est? Nec tamen propterea vnquam facta est inuisibilis. Sed hæc responsio, seu potius friuola euasio parum consonat cum iis quæ scribit Vitakerus lib. 3. cõtra Duræum. Nostra, inquit, Ecclesia, (Caluinianam suam proculdubio intelligit, nam Lutheranam

suam esse non agnoscit) nunquam sic latuit, quin eam Pontifex tuus senserit: nisi forte umbræ erāt, quas tam multis sæculis persecutus est. *Et lib. 7. ait: Historias quæ ante Apostasiam à Spiritu sancto prædictæ, editæ fuerunt: nostræ Ecclesiæ (Caluimianæ) res gestas perscripsisse. Deinde post Apostasiam inuectam, & Tyrannidem Antichristi constitutam: nullus vnquam historiã conscripsit: qui nõ Ecclesiæ nostræ (Caluimianæ) doctrinã, mores, aduersarios commemoret. Si ita est, non est tam noua ut Lutherani putant: qui inter alias causas innumeratas, ob quas scribunt nõ posse Caluimianæ Ecclesiæ se, associare, vnã ponunt: quia noua est, & recens orta. Si ita est, cur sunt muti vt pisces, cum petimus ab eis, quis ipsorum Euangelium ante Lutherum in aliqua plaga mundi prædicauit? Si ita est, cur non clarè dicunt nobis ex his qui sub Antichristo persecutionem passi sunt; istum prædicasse Euangelium Lutheranum, istum Caluimianum, istum Anabaptisticum, istum omnia tria simul? Si ita est, vt quid tam multa nugantur, passim in scriptis suis de Ecclesia latitante, de paucis reliquiis Ecclesiæ, de electis Dei seruatis sine vlla Ecclesia visibili, sine verbi prædicatione vel auditione, sine Sacramentorum administratione vel susceptione. Habemus enim hic clarè ex vitakero Caluinopapista, & professore Académico Ecclesiam Caluinisticam nunquam latuisse: semper visibilem fuisse: omnibus sæculis persecutionem ab Antichristo perpeffam esse: quam pati non potuit si latuisset, aut inuisibilis fuisset. Num verò isti, qui persecutionem omnibus sæculis passi sunt, Caluinistæ fuerint, vel Lutherani, aut Anabaptistæ suo loco diligētius examinabimus.*

Quartò, quia Ecclesia primitiua, celebravit Sacrum more planè Papistico, vt patet ex Liturgijs Sanctorum Patrum Græcorum & Latinorum, quas reperies apud Sandtesium & Pamelium. At Protestantes istas Liturgias vt supersticiosas, & Apocryphas auersantur: & alias illis planè repugnantes, sibi suxerunt: nec aliquam formam seu Liturgiæ in primitiua Ecclesia vsurpatam vnquam proferre possunt, & suas Liturgias nouas mutuo execrantur: vt Illyricus Caluinisticam, Caluinistæ Lutheranam, Puritani & Geneuenses Caluinopapisticam in Anglia. Illiricus Confessionem Martinistarum defendens cap. 17. Caluinistarum,

aii, Liturgia non vno sacrilegio vitiata est, & contaminata: eaq;
 (proh dolor) innumeras animas æterno exitio inuoluit. Plura
 de Liturgia Caluinistarum lege apud Conradum lib. 3. de Theologia Calui-
 nistica. Liturgia illius reformatissimæ Ecclesiæ Anglicanæ vocatur à Pu-
 ritanis Missale Anglicanum: aiunt ex Papistico Missali & Bre-
 uuario confarminatâ: manifesta mendacia, impias battologias,
 Iudaicas ceremonias continere: in ea verbum Dei Phantasticè,
 prophanè & ethnicè tractari: Sacramēta cœnæ & Baptismi im-
 piè ministrari: preces fieri in ea partim falsas, partim stultas,
 partim superstitiosas. Vide Caluino-Turcismum lib. 2. cap. 18. pag.
 341. Et qui sunt isti, qui sic belle inuehuntur in istud Missale Anglica-
 num? nisi ipsimet Caluinista, qui primò illud finxerunt. Et quid Catho-
 licos de eo sentire par est, quando ipsi eius authores illud sic execrantur
 & abominantur? Mihi sanè valde mirum videtur quod primitiua Ecclesia
 Sacramenta ministrauerit, vt ipsi: verbum Dei prædicauerit vt ipsi (sic
 enim ipsi passim iactitant) nec tamen istis integris septuaginta annis,
 quibus ceperunt caput attollere, & lucem aspicere, vnâ aliquam vete-
 rem Liturgiam, similem ipsorum Liturgijs: vel aliquod volumen concio-
 num simile cōcionibus Caluinisticis, Lutheranis aut Anabaptisticis pro-
 ferre possunt. Cum tamen apud Patres & Doctores primitiue Ecclesiæ
 (quam communiter intra primos 600. annos concludunt) extent innu-
 merabiles Homeliæ & sermones ad populum, in quibus nulla reperitur
 mentio huius quinti Euangelij: & ex quibus clarè constat, quam doctri-
 nam populo prædicauerunt, nempe Papisticam: nō Lutheranam, Caluini-
 anam aut Anabaptisticam.

Quintò, Quia Ecclesia primitiua nunquam tenuit aut docuit dogmata
 ista Lutherana, vel Caluiniana, vel Anabaptistica, quæ mox recensebo;
 & in hac re pro nobis feret, sententiam, vna quæq; secta contra aliam.
 Et sanè, si docuisset non potuisset effugere notam hæresis, cum ipsi ista sua
 dogmata pronuncient esse hæretica. Dogmata Caluinistica (quæ nunquã
 docuit Ecclesia primitiua) sunt ex multis ista. Quòd Deus per suam om-
 nipotentiam non possit efficere, vt Christi corpus sit simul in pluribus lo-
 cis. Quòd Christus sit ita cœlo inclusus & affixus, vt ante diem iudicij as-
 sibi esse non possit, Quòd mulier iurè Diuino sit caput Ecclesiæ in omni-
 bus cau.

bus causis Ecclesiasticis: & qui hoc recusauerit iuramento confirmare,
 mori debeat: & bona omnia vna cum fama & honore amittere. Quod filij
 parentum fidelium nascantur sancti ex ueris matrum. Quod filij fidelium
 baptismo non egeant, sed sine eo saluari possunt. Quod fides semel habita,
 non possit unquam amitti, etiamsi quis neget Deum ipsum, & omnia pec-
 cata mundi committat. Quod Christus non sit mortuus pro omnibus homi-
 nibus sed pro solis electis Calvinistis. Quod maximam partem hominum
 Deus nolit credere in Christum, nec saluari, sed eos ad damnationem eter-
 nam occulto suo iudicio creauerit & ordinauerit. Quod descensus Christi
 ad Inferos, nihil sit aliud, quam pati dolores inferni in cruce: vel, corpus
 eius recondi in sepulchro post mortem. Quod sanguis Christi quo redempti
 sumus, iam non extet, sed ante mille quingentos annos coputruerit. Quod
 Infantes Iudeorum & Mahometanorum, non sint baptizandi, quia non
 sunt in tabulis foederis. Quod in caelo erunt Ethnici, qui fidem nunquam
 habuerunt, nec in Christum unquam crediderunt. Deniq;, quod Deus sit
 author, incentor, impulsor, & effector peccatorum omnium quae sunt in
 mundo: mali vero homines & Demones, sint tantum Dei ministri in his
 operandis. Dogmata Lutherana, primitiue Ecclesiae ignota, sunt ex multis
 ista. Quod homo Christus non sit omnipotens. Quod eius corpus sit ab
 instanti creationis ubique. Quod ascensio Christi in caelos, non sit aliud
 quam disparitio quaedam ex hominum oculis. Quod in Christo sint duae
 personae. Quod natura diuina suas proprietates naturae humanae commu-
 nicauerit, ut omnipotentiam, omnipresenciam, omnimaisatem. Quod na-
 tura Diuina sit in cruce passa & mortua. Quod inferi sunt in superiori-
 bus locis mundi: caeli vero in infimis terrae cauernis. Quod fides quolibet
 peccato mortali amittatur. Quod nullum sit peccatum praeter infidelitatem.
 seu incredulitatem. Quod bona opera perniciosa sint saluti. Quod infantes
 ante Baptismum actu credant, & fidem habeant. Haec dogmata nec pauca
 sunt nec leuia, nec eiusmodi, ut ea primitiua Ecclesia, sine certissimo
 salutis discrimine potuerit ignorare: si vera sunt & Apostolica, ut isti
 Sectarii passim docent. De Anabaptistarum dogmatibus, quid attinet lo-
 qui cum ea primitiue Ecclesiae prorsus ignota fuisse, tam Calviniani, quam
 Lutherani non neget.

SEXIO, Quia Ecclesia primitiua orabat pro mortuis; inuocabat san-
 ctos, &

Etos, & inuocandos esse docuit: Sacrificium corporis & sanguinis Christi, Deo in Missa offerebat pro uiuis & mortuis. Christi corpus per panis & vini conuersionem, realiter in Eucharistia præsens esse credit: azaria habebat: chrismate utebatur: in Baptismo exorcismos & alias ceremonias adhibuit: ut paulo post ex Euangelicorum confessione ostendemus. At hæc Euangelici nostri detestantur, ut superstitiosa & uerbo Dei scripto aperte (falsa illorum persuasione) repugnantia.

SEPTIMO, Inter uerissimas & certissimas notas suæ Euangelicæ & Protestanticæ Ecclesiæ ponunt omnes communiter, has duas: sinceram uerbi Dei prædicationem, & legitimam Sacramentorū administrationem: At primitiua Ecclesia nec sincere, prædicauit uerbum Dei, sed multos & graues Euangelicorum sententia errores admiscuit, ut de precibus pro mortuis, sanctorum inuocatione, & alijs dogmatibus iam diximus: & in sacramentorum administratione grauitè ipsorum iudicio errauit. Nam ut ait Caluinus: Veteres in cenæ celebratione, ritum Iudaicum propius imitati sunt, quam Christi institutio ferebat: & in Baptismo, exorcismo, oleum, insufflationes, sal, & huiusmodi ceremonias extra uerbum Dei adhibuerunt. Non igitur fuit ista Ecclesia primitiua Protestantica. Protestantes enim singuli pro sua secta passim gloriuntur in suis Ecclesijs uerbum Dei sincere prædicari, sine ullo dogmate falso: & sacramenta purè administrari, sine ulla superstitione Papistica. Et sanè si habuisset Ecclesia primitiua, has notas ueræ Ecclesiæ quas communiter assignant isti, adhuc superesset magna & interminabilis quæstio utrum fuisset Lutherana uel Caluiniana, Anabaptistica uel Arriana. Nam has notas singuli Sectarij suis sectis arrogant, alijs uerò adimunt. Etenim ut superius puncto 4. & 5. ostendimus, grauitè se mutuo accusant, quod multa dogmata hæretica prædicent; & quod Sacramenta impiè, profanè, & ethnicè administrent.

Octauo, Magdeburgenses in suis Centurijs præsertim in sex primis, diligentissimè inquiserunt Ecclesiæ primitiue originem progressum, doctrinam, prædicationem, Sacramenta administrandi modum, & reliquos religionis Christianæ ritus, ceremonias & exercitia. Et tamen toto isto suo labore, studio, & industria non inuenerunt ibi Ecclesiam suam Lutheranam; sed nostram Catholicam: quam clarè nobis delineant, dum in

singulis Centurijs notant Ecclesie nostrae Episcopos, Patres, Doctores & praedicatores, quos nos ut nostros amplectimur & reueremur: ipsi vero despicunt & reijciunt: quique more nostro Catholico non solum verbum Dei praedicaunt, sed etiam Sacramenta ministrarunt: nullum vero Episcopum, Doctorem, Praedicatorem per omnia Lutheranum, Calvinianum vel Anabaptistam inuenerunt. Sane si in primitiuae Ecclesiae historia aliqua Protestantica Ecclesia potuisset inueniri, proculdubio isti inuissent qui tot volumina Patrum, Doctorum & aliorum scriptorum tam prophetarum quam Sacrorum tanto studio, labore ac diligentia euoluerunt: ut suas Centurias consarcinarent. Et ut demus eos in historijs inuuisse, & in suis Centurijs delineasse nobis Ecclesiam non Papiisticam, sed Protestanticam, semper vrgebimus illos, ut clare & sine tergiversatione aliqua, nobis dicant: virum illa Ecclesia fuerit Calvinistica, Lutherana vel Anabaptistica. Nam istas tres Sectas inter se, tam in dogmatum praedicatione, quam in sacramentorum administratione dissectas: in vnam coire Ecclesiam, ut volunt Angli in sua Apologia, Geneuenses in Praefat. ad Harm. Sadeel contra Arturum, impossibile est: nisi dicere velis Arrianos, Samaritanos, Eutychianos, Nestorianos, & similes haereticos vnã cum Catholicis Ecclesiam, olim constituisse, aut nunc constituere posse. Nam dogmata damnata istorum hereticorum veterum clare profitentur noui isti Euangelici, nisi ipsimet mentiantur, & falsa sibi inuicem in scriptis suis obijciant: & in sacramentorum administratione nulla est inter illos, ut supra diximus, concordia.

Nono, Ecclesia Primitiua fuit vna & vniformis quo ad dogmata: Sacramentorum numerum & eorum administrationem: quod ipsimet Euangelici nisi per summam impudentiam negare non possunt. At isti Nouatores, ut sepe diximus, dogmata plane ex diametro sibi inuicem repugnãtia docent, idq; in summis fidei articulis: nec in numero sacramentorum conueniunt: cum modo duo, modo tria, modo quatuor constituant: & sacramenta modis ita diuersis administrerent, ut non modo ob eam causam Lutherani Sacramentarios, sed ipsimet Sacramentarij Geneuenses, Calvinopapistas in Anglia condemnent. Et quomodo possunt isti vnã Ecclesiã constituere, qui se pro fratribus nunquã agnoscere voluerunt. Refert enim Conradus lib. 3. art. 13. Lutherum, Philippum & Brentiũ in Colloquio

loquio Marpurgenſi Anno 1529. noluiſſe Cinglium, Oecolampadium & alios Sacramentarios pro fratribus agnoſcere: licet id Cinglius cum Lachrimis petierit. *Idem teſtatur Lutherus in Epiſt. ad D. Iacobum Præpoſitum Anno 30. ſcriptar. eius verba refert Conradus ibidem artic. 15. In eo Colloquio Lutherus ſæpe obiecit Sacramentarijs. Vos alium ſpiritum habetis quam nos. Quæ verba Sacramentarij agrè ſerebant. Spiritum autem mendacij regnare in Caluinis ſtis, Paſſim Conradus dicit & probat. Deniq; in Colloquio Mompelgarrenſi, Beza cum ſuis Caluinis ſtis non potuit extorquere à Smidelino & Lutheranis vt pro fratribus agnoſcerentur. Ad hæc Conradus, vbi ſupra Artic. 13. Nullum, inquit, eſt dubium, Cinglianos in decimo articulo Confefſionis Auguſtanæ damnatos eſſe à noſtris: atque hac etiam de cauſa peculiarẽ confefſionem ſegregantes ſe à noſtris Eccleſijs conſcripferunt. Controuerſiam vero de illo articulo pertinere ad fundamentum religionis, Conradus non vno in loco, nec vno teſtimonio aduerſariorum ſuorum probat. Deniq; totus ille articulus decimustertius, qui eſt de Confefſione Auguſtana, non aliud probat, quam Sacramentarios Confefſionem Auguſtanam in multis articulis & viciffim Lutheranos Sacramentariorum Confefſionẽ in pluribus articulis ſemper condemnãſſe: vt iure mirari poſſis impudentiam Geneuenſium, qui abſq; vlla fronte auſi ſunt Lutheranorum & Sacramentariorũ pugnantes Confefſiones in vnã Harmoniam, reclamantibus Lutheranis (qui negant eſſe inter illas Confefſiones Harmoniam vllam) compingere. Et tãto magis, quod ipſimet Tigurini in Præfatione Orthodoxi, conſenſus agnoſcant, & aperte fateantur ſuas Eccleſias à Lutheranis pro peſſimis Hæreticis eſſe damnatas. Et merito ſanè ſic iudicant. Nam vnã ſola hæreſis ſufficit ad tollendam vim, naturam & notionem Eccleſiæ; vt fatetur ſanz Etĩ Patres & Conradus cum Lutheranis ſuis: imo & ipſe Apoſtolus 2. Corin. 6. dicens; quæ ſocietas luci ad tenebras? quæ conuentio Chriſti ad Beliam? quæ pars fidelũ cum infidelĩ? Et ratio ipſa diſtat, neminem poſſe ſimul eſſe Catholicum & Hæreticum, fidelem & infidelem. Quomodo ergo potẽſt eſſe vnã Eccleſia, in qua non vnã hæreſis, ſed plurimæ, & non leues, ſed grauiffimæ, de ſummis fidei capitibus vigent: quod mutua Euãgelicorum teſtimonia aperte nos docent. Nam apud Conradum paſſim in-*

uenies (quæ de re ipse grauitèr conquèritur) Lutheranos à Caluinistis vocari Nestorianos & Eutybianos, & doctrinam eorum excrementum Sathanae: Caluinistas verò & Cinglianos à Lutheranis nuncupari Arrisanos, Hæreticos, Iudæos, Mahometanos, porcos Sacramentarios, commune iam & tritum est. Quàm verò sunt concordés in sacramentorum administratione, vel hinc perspicere licet: quod nimirum Lutherani, nunquam permittuntur in Ecclesiis Caluinistarum, more suo Lutheranò, verbum Dei prædicare, & Sacramèta administrare vel suscipere: nec vicissim Caluinistæ in Ecclesiis Lutheranorum, vt in hac vrbe Vilnensi, diligenter obseruari videmus. Cum tamen inter Catholicas, nihil vnquam tale conspiciatur. Nam Dominicani & Franciscani, quos nobis falsò & impudentèr sæpe tanquam grauitèr inter se, & de re grauissima dissidentes obiciunt: in vtriusque ordinis Ecclesiis verbum Dei eodem modo prædicant: Sacramenta eodem modo ministrant & suscipiunt. Atque hinc patet impudentia incredibilis Caluinistarum, qui non obstantè hoc grauissimo ac diuturno, & interminabili dissidio inter Lutheranos & Caluinistas, de summis articulis fidei: audent nihilominus eos in vnâ Ecclesiam compingere: dissidium eorum tanquam de vna re eaq; leui extenuare, fratres esse pronunciare, eorum Confessiones in vnâ harmoniam, reclamantibus publicè & passim ipsis Lutheranis intrudere. Fecerunt hoc Angli in sua Apologia, Geneuenses in Præfat. ad Harmoniam, Sadeel contra Assertiones Pohnanienses. Sed non mirum est, istos Sacramentarios in vnâ Ecclesiam Caluinistas & Lutheranos aggregare, & concludere: cum in vno & eodem cœlorum Regno, Christianos & Gentiles, fideles & infideles, vt Herculem, Theseum, Numam, &c. collocare audeant; etiamsi fidem nunquam habuerint, & flagitiosè ac perditè vixerint, nec penitentiam vnquam egerint.

Decimo, Publicum verbi ministerium est, anima visibilis Ecclesiæ: hoc sublato, visibilem Ecclesiam interire necesse est: suos tamen Electos Christus ibi etiam seruare potest, vbi nullæ sunt constitutæ visibiles Ecclesiæ. Hæc Vitakerus lib. 3. contra Duræum. At ex his quid sequitur aliud, quàm Protestantes, vel nullam vnquã Ecclesiam visibilem, vel sine anima, id est publico verbi ministerio habuisse. Quando enim vllus vnquam Lutheranus, Caluinista vel Anabaptista, publicè

blicè verbum Dei prædicavit in primitiua Ecclesia? aut postea vsq; ad Lutherum? Certè nos rogamus, obsecramus, clamamus & urgemus, vt vnum nominent: sed ad preces & clamores nostros isti aures obturarunt, & opera concluderunt, & planè muti facti sunt, vt pisces. Et quia benè sibi cõscii sunt, se ante Lutherum nullam vnquam Ecclesiam visibilem in orbe terrarum habuisse: ideo confugiunt ad Electos seruatos à Deo, vbi nullæ erant constituta Ecclesiæ visibiles. Sed hoc modo in maiores quam antea angustias se coniiciunt. Nam etiamsi rumpantur, non possunt istos Electos nominare; aut qui vel quales, ex quo loco vel gente fuerunt recensere. Somnium igitur & delirium est istorum Euangelicorum delirantium. Nec tamè hoc effugium quicquam eos iuuat, imo potius causam eorum planè destruit. Quis enim sanæ mentis, vnquam credat fuisse in mundo electos fideles; qui quod corde crediderunt, ore nunquam sunt confessi contra Apostolum? Rom. 10. qui nulla sacramenta vel ipsi susceperunt, vel aliis ministrarunt? qui contra Euangelium Luca 9. erubuerunt Christum coram hominibus confiteri? qui fidem suam absq; prædicatione acceperunt, cum dicat Apostolus Rom. 10. fidem esse ex auditu? Hæc autem omnia quæ absurdissima sunt necessariò consequuntur, ex illis Electis seruatis à Christo, vt somniant, tunc cum nulla esset in mundo visibilis Ecclesia. Sequitur adhuc vnum aliud maius absurdum, nempe istos electos, non fuisse electos, sed reprobos, & in æternum periisse: cum extra Ecclesiam visibilem vt ait Caluinus, nulla sit speranda peccatorum remissio, nulla salus,

Vndecimò. Primitiua Ecclesia dogmata Euangelicorum, in antiquis Hæreticis eorum maioribus tanquam heretica damnauit. Qui igitur fieri potuit, vt ipsa fuerit Caluiniana, Lutherana, vel Anabaptistica, & eadem dogmata crediderit, & prædicauerit, quæ in alijs vt heretica reprobauerit? Nam in Symone Magò damnauit Protestantes negantes per bona opera homines saluari: In Manichæis negantes liberum arbitrium, & vllum publicum Sacrificium præter solas orationes. In Proclianis docentes concupiscentiam in renatis esse verè peccatum, nec tolli per baptismum. sed sopiri per fidem: In Donatistis contemntes, chrisma, frangentes altaria, & Ecclesiam de toto orbe periisse clamitantes. In Eunomianis affirmantes nulla peccata, vel in ijs perseuerantiam salutem impede-

dire, modo quis fidem habeat : In Arianis predicantes non esse orandum nec Sacrificandum pro mortuis, nec discrimen vllum esse inter Episcopum & Sacerdotem. In Iuliano Apostata & Iconomachis deiicientes statuas & imagines Christi. In Masalianis docentes peccatum per baptismum non remitti : Eucharistiam gratiam non conferre : Clericos in sua ordinatione Spiritum Sanctum non suscipere. In Iouinianis Mariam Virginem pariendo corruptam fuisse asserentes : nuptias Virginitati æquantes : ieiunia indicta contemntes : omnium in celo par præmium esse astruentes. In Vigilantianis Cleri calibatū, reliquiarū venerationem : Sanctorum inuocationem : elemosynas in pia loca collatas, & vota religionis impugnantes. In Pelagianis paruulis etiam non baptizatis, vitam eternam promittentes. In Nestorianis duas in Christo personas constituentes. In Eutychianis duas in Christo naturas confundentes. In Arrianis Christum eiusdem cum Patre substantiæ, & in natura Diuinā æqualem negantes. In Macedonianis Spiritū Sanctum nec Deū esse, nec adorandū affirmantes. In Samosatensis docentes Christum nō fuisse ante Virgine Mariam : nec esse Deum per naturā & eternū, sed solū per gratiam & in tēpore factum. In Sabellianis personarum nomina esse tantum vocabula, diuersorū officiorū vnius & eiusdem personæ asserentes. Hæc sunt pauca ex multis dogmatibus Euangelicorum (vt nunc omittam plurimas alias hæreses ab ipsis nouiter excogitatas) quæ olim primitiua Ecclesia in istis manifestissimis Hæreticis, eorum parentibus, anathemas te notauit. De quibus videat lector Augustinum, Epiphanium, Alphonsum à Castro, Sanderum, Prateolum & alios qui de hæresibus nouis & antiquis scripserunt. Cum vero nostri Euangelici istas blasphemias hæreses hoc infœlici sæculo ab inferis reuocauerint, vt eorum libri docent, & ipsi de se mutuo testantur : profectò non possunt illi esse membra primitiua Ecclesiæ, sed potius Diaboli, (à quo omnes hæreses profluxerunt,) mancipia.

Duodecimò, non est dubium quin Ecclesia primitiua fuerit vera Christi Ecclesia : aut certè nullam habuit Christus in orbe terrarum Ecclesiam primis illis 600. annis. At istorum Protestantium Ecclesias non esse Christi sed Antichristi & Diaboli : ipsamet in suis publicis scriptis contra se mutuo editis sepius, grauissimè, & clarissimè toti mundo testificantur

ficantur. Non igitur Ecclesia primitiua fidem Protestantium sequebatur.
 Age declaremus hoc ipsum verbis ipsorū Euangelicorum. Nam Ecclesia
 Caluianistica in Anglia sub illo muliebri regimine scribitur esse reforma-
 tissima totius mūdi, adeo vt illa ad nullius, alie verò ònes etiā ipsa Geneuē
 sis ad illius normam & exemplar reformari debeant: vt clarè affirmat
 Witgisius contra Carterouitum & Puritanos, & alius quidam innomi-
 natus Caluianista in Examine prætenso disciplinæ Anno 1593. Londini
 impresso. Nunc verò audi quid de illa reformatissima totius mundi Eccle-
 sia scribāt Puritani in Anglia vt refert ille Caluianista in suo examine. Sic
 (inquit) de Ecclesia nostra, Sancti nostri Consistoriales (Puritas-
 ni) scripserunt. Ecclesiæ nostræ gubernationem esse Papisticam
 Hierarchiam, ac per hoc Antichristianam & Diabolicam: esse
 maledictam, nec nisi Dei proditores eam tueri: quod nostra re-
 ligio est à Papis cursura: vnde ignem & aquam cælum & infer-
 num copulamus: quod vero verbi ministerio caremus: quod in
 nostro officio Diuino nihil quàm confusio est: quod cœnam Do-
 minicam non manducamus, sed scenam quandam exhibemus, à
 nobis ipsis contextam. Deniq; quod nullum discrimen ponimus
 inter Christum & Antichristum: inter Deum & Diabolū. Aus-
 diamus modò quid Barouilla noua secta Caluianitarum in Anglia senti-
 ant de Puritanorum Ecclesia. Sic enim de Puritanis Consistorialibus scri-
 bunt: perniciosissimi sunt impostores, Baalamitæ, noua Angliæ
 portenta, perfidia & apostasia eorum ingens est. Secunda bestia
 sunt, Antichristi milites, sedis ac personæ eius custodes; vt mes-
 retricem stabiliant falsam Ecclesiam. Vide Stapletonum in Tripli-
 catione contra Witakerum cap. 19. Vis ne audire quid sentiant Caluino-
 papiste in Anglia de Puritanorum & Geneuensium Ecclesia? Consule ci-
 tatum Examen, editum contra Puritanos à superattendentibus Ecclesiæ
 Anglicanæ, vel certè cum eorum voluntate & approbatione. In eo exa-
 mine bonam partem Euangelij Geneuensis vocant Cancrum & Talmud
 Sabaudicum, quasi parum à Iudaismo differentem. Caluinum & Bezam
 depingunt suis coloribus: probantq; fuisse homines seduciosos, qui in nefa-
 ria cōtra legitimū principem rebellionē suam fundarunt Euangelium & Ec-
 clesiam: qui iniustam Dominationem super reliquos Ecclesias usurparūt:

iniqua

iniqua tyrannide Romanos Pontifices etiam pessimos longe superarunt: qui immoderata audacia, & arrogantia seipfos anteposunt, & opponunt omnibus antiquis, doctissimisq; patribus: omnibus Concilijs generalibus: omnibus florentissimis Ecclesijs, que in mundo à Christi tempore existerunt. Denique ab illo Geneuensi fonte, tam improbam & seditiosam planèq; Catilinariam doctrinam in Regnum Angliæ fluxisse aiunt, vt horum iudicio melius actum fuisset cum Anglia: si nullus vnquam Anglus aut Scotus Geneuensis Ecclesiæ aut Doctorum Geneuensium, noticiam habuissent. Vide plura in hoc genere in Caluino—Turcismo lib. 3. cap. 22. Superfluum autem existimo huc plura vel Lutheranorum de Caluinianis, vel Caluinianorum de Lutheranicis Ecclesijs iudicia adferre: quandoquidem vt sæpe superius admonuimus, talia sibi inuicem de suis Ecclesijs testimonia præbent: vt quiuis nisi planè cæcus sit, eas non Christianas, sed Antichristianas & Diabolicas esse facile perspicere possit.

Decimotertiò. Non est dubium quin Ecclesia primitiua Spiritum Christi, Spiritum veritatis habuerit: aut certè nulla alia in terris habuit vnquam. At Euangelici testificantur in scriptis suis Ecclesias suas habere Spiritum mendacijs, Spiritum Diaboli. Non potuit igitur primitiua Ecclesia esse aliqua Protestantium Synagoga. Cinglius in Epistola ad Lutherum, vocat eum Christi negatorem: signum igitur est non habuisse eum Spiritum Christi. Caluinus contra Hessussum appellat Lutheranos mancipia Sathane. Beza in Creophagia vocat eos Diabolos furiosos. Bucerus super Ioan. fol. 77. vocat eos negatores carnis Christi. Caluinistæ in suo Palingenio pag. 12. vocant eos Sathane ministros, Pseudopphetas, Pseudo Apostolos, Conradus Reis Sacramentarius in libello Germanico contra Hessussum de Luthero loquens scribit; Deus propter Spiritum superbiæ qua se extulit, verum illi Spiritum abstulit, atq; in eius locum Spiritum mendacem dedit: atque hic mendax Spiritus in omnibus ijs quoque manebit qui partes ipsius sequuntur, nisi ad sanio rem mentem reuertantur. Caluinistæ vt ex scriptis ipsorum refert Conradus lib. 2. art. 1. Doctrinam Lutheri vocant mendacem: commentum à Diabolo suggestum: Sathane excrementum, & Lutheranos ipsos à Sathana Spiritu non Christi moueri clamant. Lutherani verò vt inuenies apud Vlembergium Causa 10. vocant Caluinistas Atheos, incredulos, mendaces, idololatrias

latras, laruas Diaboli, capitales hostes filij Dei: in auditu mendacis infertos, adeoq; mendacium ipsum, Diabolicos & infernales lupos, Doctores à Sathana missos: quos ipse Sathan obsessos tenet, & per eos tanquã organa sua loquitur: qui per diabolatum cor & os mendax habent: quoru linguam & calamum malignus & virulentus Dæmon cõtra Christum moderatur. Spiritus Caluinistarum aiunt Lutherani, est spiritus tenebrarum, est ater & lubricus Diabolus: est falsus & mendax spiritus: est odio flagrans Diabolus: est versipellis & versutissimus Dæmon. & Beza, inquit Conradus, suam Creophagiam proculdubio dictante Diabolo contra testamentum filii Dei scripsit. Doctrina Caluinistarum, aiunt Lutherani, est & erit in perpetuum à Diabolo: est nequitia Diaboli corrupta: est virulentum & hominibus indignum mendacium: est stercus & factor Diaboli: Plura in hoc genere, vide apud Vlembergium Causa 10. & Conradum lib. 2. artic. 1. & in Bello quinti Euangelii cap. 7. Nunquid lector certiora aut clariora testimonia de illo spiritu, qui in istis Evangelicis regnat desideras? An dubitabis Diabolum per eorum ora loqui, cum ipsimet id palam affirment? An existimabis vnquam eos spiritum Christi & spiritum veritatis habere; cum ipsimet magnis vocibus se spiritu mendacii præditos confiteantur? Nunquid spiritus primitiue Ecclesiæ fuit spiritus tenebrarum, spiritus mendax, spiritus Diaboli? Certè talia sibi testimonia inuicem de suis Ecclesiis præbent: ut quiuis nisi planè cæcus sit eas non Christianas, sed Antichristianas & Diabolicas esse facile perspicere possit. Quo igitur ore, aut qua fronte, audebunt isti effrontes Caluinistæ & Lutherani primitiuam Ecclesiam secum sensisse affirmare? cum proprio ipsorum iudicio, ipsorum spiritus & doctrina, iam longè absint ab illius spiritu & doctrina, quam coelum ab inferno.

Decimoquarto, Ecclesia primitiua fuit Catholica (Sic eam in suis Symbolis vocant Apostoli, & Patres Concilii Constantinopolitani) & constabat ex Catholicis & fidelibus. At istorum Ecclesiæ, nec sunt Catholice, nec eas Catholicas nominant ipsi, nec nominari volunt: & constat ut ipsimet nos docent ex Hæreticis & infidelibus. Nam vocem Catholicam in suis Catechismis ex Symbolo Apostolorum eraserunt, & Christianam substituerunt. Et Beza in præfatione Noui Testamenti Anno 1565. vocè Catholicã, vocat vocè vanissimam. Nec memini me vnquã legisse Procestantes

restantes istos, se vel cœtus suos Catholicos, eo sensu quo hactenus mundus hoc vocabulo usus est, appellasse. Legi quidem Apologiam Catholicã cuiusdam Calvinistæ pro Rege Nauarræ scriptam. Sed Iuris ille Consulzus Vafre usus est hoc vocabulo, non quod sentiret se vel suos esse vere Catholicos, sed ut simplices & incautos deciperet, & Catholicos ac Calvinistas tantum in quibusdam (ut ille ait) ceremoniis differre persuaderet.

Inter has autem numerat Purgatorium, Inuocationem Sanctorum, Sacrifitium Missæ, & alia huiusmodi dogmata Catholica, in quibus Catholicis à Calvinistis dissentiunt. Iam vero Euangelicorum Ecclesias esse Hæreticas, superius ex mutuis eorum testimoniis probauimus. Nam Lutherus *Thesi* 27. Tom. I. Ienæ; Hæreticos serio pronunciat, & alienos ab Ecclesia Dei ònes Sacramentarios, qui negant Christi corpus ore corporis in Eucharistia sumi. Et Ioan. Schuts in quinquaginta causis in Præfat. protestatur Sacramentarium in Camerinam quandam esse, in quã multæ Hæreses confluunt. Et Tigurini in Præfat. Consensus Orthodoxi conqueruntur suas Ecclesias pro pessimis hæreticis à Lutheranis damnari. Lutheranos quoque iudicio Calvinistarum esse Hæreticos, & consequenter eorum Ecclesias, quæ ex ipsis constant, nemo ignorare potest, nisi qui ignorat Nestorianos & Eutychnianos fuisse Hæreticos. Tales enim sunt Lutherani, iudicio Beza & aliorum Calvinistarum, ut constat ex Bezae responsione ad Colloquium Mompelgar. & Zachariæ Ursini Admonitione de libro Concordiæ. Vnde Conradus lib. 2. artic. I. Calvinistæ, inquit, nos (Lutheranos) pro Hæreticis damnatis & excommunicatis habent. Et miratur valde, quod Beza, Cinglius, & alii sacramentarii, tantopere desiderant se pro fratribus haberi ab Hæreticis damnatis.

Quod si dixerint Calvinistæ mentiri Lutheranos, cum ipsos Hæreticos pronunciant: idem proculdubio Lutherani, vicissim de Calvinistis ipsos hæreticos damnatos nominantibus, dicent. Ex quo manifeste sequitur utrosq; esse Doctores mendaces: (nisi forte hæretici possint esse Doctores veraces) & ideo plane indignos, quibus nullus mortalium fidem aliquam in rebus religionis adhibere debeat. Hæc quæ diximus sufficienter ut arbitror ostendunt Synagogas Protestantium longius à primitiua Ecclesia distare, quam cœlum à terra. De Ecclesia vero quæ primitiuã secuta est, ad ipsam probare superfluum est. Nam post primos sexcentos annos, An-

Iehristum Romanum, Ecclesiam inuasisse: & nongentis fere annis ipsorum
 electos, & antecessores omni crudelitate persecutum esse audacter & cō-
 stanter affirmant, & grauissime ac sapiissime conqueruntur. Iam verò vi-
 deamus, quam bellè conueniunt Ecclesie Protestantium, quæ scribit Vi-
 takerus lib. 3. contra Duræum. Scriptura, inquit, sic est veræ Eccle-
 siæ propria: vt eam nulla nisi vera Ecclesia probabiliter vendicas-
 re possit. Et mox. Quanquam Hæretici scripturas vendicant, id
 tamen probabiliter non faciunt. Si ita est, profecto scriptura non est
 propria Ecclesie Caluinistice, nec eam Caluinistæ sibi probabiliter vendi-
 care possunt. Quid ita? quia & ipsi sunt iudicio Lutheranorum & Ana-
 baptistarum manifesti Hæretici: & eorum Ecclesie non sunt veræ, sed
 apertè falsæ, & à vero grauitè in summis fidei articulis aberrantes. Quod
 autem dico de Caluinistis, & eorum Ecclesia: idem omnino de Lutherani-
 nis & Anabaptistis dicendum est. Quia Caluinistarum iudicio, Luthe-
 rani & Anabaptistæ, vna cum eorum Ecclesiis, sunt pessimi Hæretici.
 Et nunquid quælibet ex his tribus sectis, pro suis heresibus tuendis non
 vitur scriptura suo iudicio non solum probabiliter, sed etiam probabilis-
 sime? An expectandum, vt Caluinistæ aliquando dicant Lutheranos pro-
 babiliter vti scripturis pro reali presentia Corporis Christi astruenda? vel
 vt Lutherani asserant, Caluinistas scripturis quoq; vti probabiliter pro
 eadem reali presentia neganda? Hoc certè non fiet ante diè iudicij. Quan-
 do enim Hæretici vnquam in dogmatibus controuersis definiendis aliorum
 quam suo iudicio stare voluerunt? Nunquid Caluinistæ aut Lutheranorum,
 aut Catholicorum, aut veterum Patrum & Conciliorum iudicio, circa rea-
 lem presentiam Christi in Eucharistia vnquã voluerunt acquiescere? Mi-
 nime sanè. Sed suo iudicio priuato & proprio semper adherent, semper ac-
 quiescunt. Regula enim communis & certa apud Euāgelicos est, vt quis-
 que in scripturis & dogmatibus fidei recipiendis, & verbo Dei interpre-
 tando, suum proprium iudicium sequatur non alienum.

Decimoquintò, Ecclesia primitiua ex traditione Apostolica obseruabat
 diem Dominicum: festa Paschæ & Pentecostes: signabat se signo sancte
 Crucis: aquam benedictam, ad varios vsus adhibebat: Quadragesimam ie-
 iunabat: Aquam vino in sacro miscebat: Chrismate utebatur: vt agnoscat
 Bezai in Prefat. ad Nouum Testamentum, anno 1565. & Vitakerus in

Controuersia de scriptura. At Nouatores isti traditiones Apostolicas, vt fragmenta Poetarum reijciunt: & hæc quæ diximus præter Dominicæ, & festorum illorum obseruationem, vt superstitiosa contemunt.

Quod Concilia Generalia vel particularia Protestantium dogmata nunquam professa fuerint.

CAPVT IIII.

Primò, ex tot Concilijs partim Generalibus, partim nationalibus, partim Prouincialibus, quæ ab initio Ecclesiæ Christianæ celebrata sunt: nullum hæctenus protulerunt, aut vnquam proferre possunt Euāgelici, in quo dogmata ipsorum Euangelica, Lutherana, vel Caluiniana, vel Anabaptistica stabilita sunt: vel cuius Episcopi, Patres & Doctores fuerunt Lutherani, Caluiniani, vel Anabaptistæ, vel cuius iudicio in dogmatibus definiendis stare volunt. Vnum eiusmodi proferant & vicerunt. Si enim aliquod tale Concilium nominauerint, vrgebimus eos semper, vt clarè dicant nobis, an fuerit Lutheranum, Caluinianum, vel Anabaptisticum? Omnes enim isti Sectarij, constanter prædicant, & magnis vocibus clamant, se solos verbum Dei sincere prædicare & interpretari: se solos Sacramenta rite iuxta Christi institutionem ministrare: se solos electos esse, & vera ac viuata Christi membra: se solos fidem illam iustificantem, & Christum apprehendentem, quæ Electorum tantum propria est habere: & hæc omnia dicunt singuli suo iudicio non solum probabiliter, sed etiam probabilissimè, quamuis iudicio aliorum Sectariorum improbabilissimè & falsissimè. Si igitur Concilium aliquod Lutheranum proferant, mox illud negabunt Caluiniani: Lutherani vicissim idem facient, si Caluinianum proferatur: Anabaptisticum Concilium ante Lutheri tempora aliquod fuisse, negabunt tam Lutherani quam Caluiniani. Nec erit vnquam aliud expectandum, quam quod sicut in suis dogmatibus nunquam hæctenus conuenire potuerunt: ita nec in aliquo Concilio proferendo, quod fuerit omnino Caluinianum, vel Lutheranum, vel Anabaptisticum, concordēs vnquam erunt.

Secundò, Non negamus quin in quibusdam Synodis erraticis, prædicatorijs & Arrianis, inueniri possint aliqua, quæ ipsorum Hæresibus faueant

uēant: sed, ut eiusmodi Synodos illis non inuidemus: ita quæ ex illis afferri possunt, his tribus sectis cum sint inter se tam dissectæ & cōtrariæ simul fauere nequeunt: nisi ex eodem ore simul (ut Hæreticorum communis mos est) efflent calidum & frigidum, amarum & dulce, verum & falsum.

Tertiò. Nugari solent Protestantes dicendo sua dogmata non esse Lutherana, Caluiniana, vel Anabaptistica, sed IESU Christi: nec se homines sequi, sed Iesum Christum: nec se fidem ab hominibus excogitatum, sed à IESU Christo eiusq; Apostolis in scripturis traditam profiteri. At nunquid Christus est sibi contrarius? num scripturæ pugnantia docent? nunquid Apostoli eadem dogmata modo affirmabant modo negabant? Dogmata autem istorum Protestantium sibi inuicem esse planè ex Diametro pugnantia & ipsi norunt ac fatentur, & totus mundus videt. Sunt ergo istæ mere nuge & fuitiles cauillationes. Nam ut remoueamus nomina Caluini, Beze, Cinglij, Lutheri, Philippi, Brentij & aliorum qui sunt Duces & Capita singularum Sectarum, & de ipsorum quam prædicant isti Nouatores fide, & doctrina, & Sacramentorum quæ ipsi admittant administratione agamus: euidentissimè multis & magnis argumentis probauimus; nunquam Christum vel Apostolos, vel Apostolicam aut primitiuam Ecclesiam: hæc quæ illi docent dogmata prædicasse: nec Sacramenta eo quo isti modo ministrant vnquam ministrasse. Et idem modo dicimus de Concilijs Generalibus, vel particularibus. Nullum enim isti etiam si crepent afferre possunt, quod statuit ac decreuit, ut dogmata quæ isti ut Verbum Dei populo obirudunt, pro veris habeantur: aut ut Sacramenta more istorum Euangelicorum administrantur. Quæ si vera sunt, ut sunt verissima, carebunt singule sectæ Euangelicorum, veræ Ecclesiæ notis, quas sibi ipsi confirmauerunt, nempe, veræ Verbi prædicatione, & recto Sacramentorum usu.

Quartò. Ipsimet Euangelici Concilia omnia, etiam quæ optima in Ecclesia Dei semper sunt existimata contemnuunt. Hoc autem est argumentum euidentissimum Concilia à partibus Euangelicorum non stare. Si enim ipsis fauerent Concilia, essent omnium hominum stultissimi, si tantos & tanti momenti Patres & Doctores tam antiquos, tam sanctos, tam doctos in Concilijs congregatos, & testimonia pro ipsorum Sectis ferentes stolidè rejicerent.

Quinto. Sed audiamus aliquorum Primariorum Protestantium sententias de Concilijs. Lutherus Tomo 3. Ienæ fol. 261. de Concilio Apostolico Hierosolimis ut est Actorum 15. celebrato ita scribit. Hoc ipsum Apostolorum Concilium, quauquam omnium est primū & purissimum; tamen aliquid vna immiscetur. Si autem Concilium Apostolorum illi non satis mundum esse videtur; quid mirum si reliquis omnibus, quæ postea subsecuta sunt foedam ignominie notam inurat? Sic enim ibidem paulo superius de illis scribit: Incerta sunt Concilia, neq; fidendum est illis: nullum enim tam incontaminatum fuit, quin fidei aliquid detraxerit aut addiderit. Et Tomo 4. Germ. Ienæ fol. 97. Nullum, ait, vnquam vidi Concilium inter omnia, in quo Spiritus Sanctus reperitur. Fateor, in quibusdam vnum atque alterum caput Christianum fuit. Verum quod penitus incontaminatum fuerit nullum legi. Si Spiritus Sanctus non rexit illa Concilia, quis ea rexit nisi Diabolus? Si vnum tantum, aut alterum caput in illis, Christianum caput fuit, reliqua procul dubio iudicio Luiberi debuerunt esse capita Antichristiana. Si nullum, ut ait, penitus fuit incontaminatum, non potuerunt esse Christiana Concilia, quæ solum dogmata vera definiunt; non autem vera & falsa simul. Hinc est quod Lutherus libro contra Regem Angliæ omnia Concilia tanquam sacrilega abominanda, & planè Sathanica damnat: quæ de rebus fidei controuersis, certos aliquos Canones aut decreta statuerunt; quo facto libertatem suam populo Christiano eripuerunt, & inuaserunt Tyrannidem. Non nego, inquit, rapti iuris Tyrannidem vltra annos mille durasse. Nam ipso Niceno Concilio omnium optimo, iam tum incipiebant leges condere atq; istud ius sibi vendicare: atq; ab eo tempore inualuit. Quod ille ibidem vocat Sacrilegium & impietatem, aduersus euidentissimas & inuictissimas scripturas Dei. Si igitur Conc. Nicænum fuit Sacrilegium, impium, tyrannicum idque iudicio huius Quinti Evangelij Patriarchæ; quodnam iudicabunt Protestantes Concilium Sans Etum & pium? Si omnium primum & optimum sic sordet Protestantibus, quanto magis cætera sequentia illis sordebunt? De Canonibus Concilij Nicæni primi loquens Lutherus in lib. de Concilijs. Hi, inquit, omnes articuli scenum, stramen, ligna, stipulæ fuerunt. Et infra; De illis li-

gencis

gneis articulis reliquæ manserunt quasi aliqui titiones, nempe articulus de festo Paschatis. *Et rursum*: Hic prorsus, inquit *Lutherus*, non intelligo Spiritum S. in hoc Concilio: nempe, quia vetuit Conc. Nicænum, ne qui se absciderunt, sacris ordinibus initientur: & simul imperat hominibus Sacratis, ne præter Matrem, aut sororem vllam domi suæ sceminam habeant. *Deniq; ita taxat istud Concilium*. An verò mihi aliud, inquit, est negotij Spiritui Sancto in Concilijs, quam vt impossibilibus, periculosis, & non necessarijs legibus, suos ministros obstringat & oneret? *Postremò Articulo I I 5. ex quingentis Articulis*: Capite, ait *Lutherus* hoc Euangelium, quia neq; Papæ, neq; Concilijs, neq; vlli hominum commissum est vt concludat, quid sit fides. Ideò debeo dicere; Papa tu conclusisti cum Concilijs nunc habeo iudicium an acceptare queam nec ne. *Hæc Lutheri doctrina quin omnibus suis discipulis mirifice placeat eamq; imitentur non est dubium, cum manifesta & quotidiana experientia id doceat. Nam vt de alijs taceam Urbanus Regius I. part. oper. in Interp. Loc. Com. cap. de Ecclesia ait; Luce clarius esse, quod omnia Concilia pernitiöse lapsa sint.*

Sextò. Caluinus lib. 4. cap. 9. § 12. Nulla, inquit, Conciliorum, Pastorum, Episcoporum nomina nos impediunt; quominus & verborum & rerum documentis moniti, omnes omnium Spiritus ad Diuini verbi regulam exigamus: quo probemus num ex Deo sint. Itaq; Lutherus pro Lutheranis, Caluinus pro Calumianis, Bernardus Roiman vel Balihasar Pacimontanus pro Anabaptistis decreta Conciliorum ad Diuini verbi regulam examinare debet. & quisq; sectarius suo proprio iudicio iudicabit an ad Diuini verbi regulam sint facta: & tunc quidem ad Diuini verbi regulam facta censi debent quando cuiusq; sectæ placitis & doctrinæ conuenient: sin autem ab illis discrepant, errarunt à regula Verbi Diuini: nec fuit Spiritus in talibus Concilijs. Ibidem § 8. Quoties, inquit, alicuius Concilij decretum profertur expendi primum velim, quo tempore habitum est: qua de causa habitū, & quo consilio: quales homines interfuerunt; Deinde illud ipsum de quo agitur ad scripturæ amussim examinari: idq; in eum modum vt Concilij definitio pondus suum habeat, sitq; in arbitrio præiudicij

præiudicij neque tamen examen quod dixi impediatur. Itaq; vult Cal. Concilij sententiam præiudicium non iudicium esse, de eaq; sententia posse ac debere quoscunq; & maximè priuatos homines cuiuscunq; sectæ iudicare.

Septimò. Rursum eodem q̄ fatetur Calvinus se quatuor prima Concilia generalia, libenter amplecti, & vt Sacrosancta venerari, quantum attingit ad fidei dogmata. Sed ista reuerentia, vel nulla fuit, vel non diu durauit. Nam in Præfat. libri contra Gentilem ait impropriad & duram esse locutionem illam Symboli Nicæni, Deum de Deo, quia nimirum Caluino Christus non est Deus de Deo, sed Deus ex se ipso.

Octauò. Ad hæc eodem capite ¶ 10; In illis quoque antiquis & prioribus (Concilijs) est quod iurè desideres, vel quod præsentibus negotijs districti, multa alia non prospiciebant: vel quod grauioribus & magis serijs occupatos nonnulla leuioris momenti subterfugiebāt. vel quod simpliciter, vt homines imperiti, falli poterant: vel quod nimio affectu nonnunquā præcipites ferebātur. Itaq; vides lector, nullum Concilium etiam ex antiquis & purioribus vnquam placuisse Caluino. Quid ita? quia nõ fauebant Caluini Evangelio. Vides etiam quatuor ab illo modos tradi, quibus docet suos asseclas omnia Concilia, quantumuis antiqua & pura contēnere. Nam si Calvinus ob has quatuor causas illa antiqua & puriora Concilia reprehendere est ausus: quod obsecro erit Concilium, quod eius Discipuli non repudiabunt ob aliquam ex his quatuor causis, quā semper prætexere cuius facile est.

Nonò, Beza in Præfatione Noui Testamenti ad Principem Condæum anno 1567. ait, optimis etiam temporibus eam fuisse Episcoporum, ambitionem, ignorātiā, improbitatem, vt Sathanā planè cœtibus eorum præfuisse, vel ipsi cæci planè perspiciant. Et examinator ille Calvinopapista, in examine illo, de quo supra cōtra Puritanos, hoc Beza dictum citat. Patres Niceni Concilij primi, sedi meretricis, quæ sedet super septem montes fundamenta posuisse. Addit examinator ille, Puritanos quatuor prima generalia Concilia, etiā quo ad doctrinam repudiare, atque omnes nunc prout libet vetera Cōcilia probare vel improbare.

Decimò, Caterouitus Puritanus in 2. Replica contra Vitgesium Hoc inquit,

inquit. Concilium Nicænum primum multos errores stabilivit. Quanta præterea fuerit eius ætatis corruptio: vel per ignorantiam, vel per ambitionem ex eo patet: quod nisi vnus Paphnutius intercessisset: omnes isti, Nicæni Patres decreuissent contra honorabilem Episcoporum, Seniorum & Diaconorum cum suis vxoribus coniunctionem. *Quid multis? Vitakerus in Responsione ad rationem quartam Campiani, clarè ostendit communem Protestantium sententiam hanc esse.* Concilia errare possunt, & interdum errarunt, etiam in his quæ ad normam pietatis pertinent. Ideoq; quæ ab illis constituuntur, neque robur habent, neque autoritate, nisi ostendere possint è sacris literis esse desumpta.

Vndecimò, Itaque non plus isti tribuunt Concilijs, quam Alcorano Mahometis. Nam & Alcorano quoque credent; si ostendatur è sacris literis esse desumpta que in eo continentur. Sed quis obsecro debet iudicare, utrum decreta Conciliorum sint è sacris literis desumpta? Certè non alius quam quilibet Sectarius pro sua secta. Nec enim Sectariorum aliquis Papistarum, vel antiquorum Patrum & Doctorum Ecclesiæ, vel Sectariorum alterius sectæ iudicio acquiescet vnquam. Itaque tãdem totum iudicium de scripturis ipsis, de eorum sensu & interpretatione, de Conciliorum decretis, ad priuatum cuiuslibet Sectarij sensum & cerebrum deuoluitur: Ita tamen, ut vnus Sectarius iudicio alterius sectæ Sectarij, nolit vnquam acquiescere. Cuius rei præclarum exemplar videmus in Vestphalo & Caluino. Cum enim Vestphalus post multas de re sacramentaria, aduersus Caluinum disputationes, ipsarum tandem Ecclesiarum suarum Saxonicarum, magno consensu eum obruere vellet, respondit Caluinus. Cur ergo vicissim nostrarum Ecclesiarum iudicio à quibus damnatur non acquiescit? Ita Caluinus in vltima admonitione: vbi Allobrogicas, Helueticas & Tigurinas Ecclesias, Lutheranorum Saxonicas & Electoralibus Ecclesijs, in damnando falso dogmate opponit. Ita tandem relicta verbi Diuini pugna & seposito scripturarum certamine, & veluti relictis telis ac gladijs, relicta acie ad sua quisq; propugnacula recepit.

Decimò, Si igitur Patres Concilij Niceni, Sathanici sunt Caluino: si à Sathana instigati; ut ait Musculus: si eorum cœtibus Sathanas præfuit ut ait Beza: Si Sacrilegum abominandum & Sathanicum fuit illud Con-

lium, ut vult Lutherus: si quæcunq; eorum doctrina nobis debet esse sus-
 pecta, ut scribit Carterouitus in secunda replica contra Vithgifum: co-
 gitet lector quid isti sentiant de Concilijs: cogitet an isti sentiant Concilia
 prima & optima fuisse Prorestantica? si fuerunt, cur ea ut Sathani areæ
 iijciunt? si non fuerunt, fateantur necesse est, se nullum Concilium Prote-
 stantium inuenire posse. Nam à fide & doctrina, & decretis primorum
 quatuor Conciliorum, Concilia sequentia ne latum unguem recesserunt.

Decimotertio, Concilia legitima & que à Rom. Pontifice approbata
 sunt, vel sunt Lutherana, vel Caluinistica, vel Anabaptistica nihil ho-
 rum dici potest. Tum quia omnes ista secta Concilia reijciunt, & graui-
 ter in rebus non paucis aut paruis errasse affirmant: & eorum iudicio in
 Controuersus suis definiendis acquiescere recusant, & ab illis ad solas
 scripturas semper prouocant. Sanè si sua esse putarent, amplecterentur
 ea ut nos: eorum dogmata & decreta sequerentur ut nos: eorum iudicio
 acquiescerent ut nos. Nostra igitur sunt omnia legitima Concilia.

Quod Patres & Doctores qui Lutherum præcesse-
 runt, non fuerunt quinti Euangelij Professores.

CAPVT V.

SI Patres sancti & veteris Ecclesie Doctores fuissent Quinti Euan-
 gelij Professores, necessario debuissent esse Caluinista, vel Lutherani, vel
 Anabaptista. Istæ enim sunt primariæ sectæ professorum Quinti Euan-
 gelij. At nihil horum dici potest, etiam ipsorum Euangelicorum iudicio.
 Nam Lutheranos fuisse negant Caluinista: Caluinistas fuisse nūquam ad-
 mittent Lutherani: Anabaptistas fuisse neutra secta concedet. Et sanè et-
 tiam si crepare velint vnum Patrem aut Ecclesie Doctorem nominare nō
 possunt: quem ipsi audeant asserere fuisse Lutheranum, Caluinianum vel
 Anabaptistam. Vitakerus quidem contra Campianum Pag. II 4. de D.
 Augustino scribit, eum quantus, quantus est in maximis præcipuisq; caus-
 sis, Caluinistam esse. At Ioannes Pappus Lutheranus, Concionator Ar-
 gentinensis, omnino vult D. Augustinum esse Lutheranum. Antonius
 Coruinus Lutheranus in lib. de Theologia Augustini & Chrysostomi, om-
 nino contendit istos duos Patres fuisse Lutheranos non Caluinianos.

Secundò

Secundò. Si fuissent veteres Patres & Doctores Protestantés, utiq; nostri Evangelici eos ut Patres suos in honore haberent: membra sue Ecclesie eos agnoscerent: dogmata sua eorum testimonijs confirmarent. At Evangelici nostri eos rejciunt ut imperitos & supersticiosos: maledictis, comitijs & opprobrijs eos onerāt: deniq; ad infernum ut Hæreticos, idololatrās & damnatos homines relegant, ut ipsorum Protestantium verbis ostendemus.

Tertiò. Lutherus primus Patriarcha Quinti Evangelij Tomo 2. Vitembergæ anno 1551. lib. de seruo arburio pag. 434. ait: Patres tot seculorum planè cæcutisse, imperitissimos fuisse Sacrarum literarum: tota vita errasse: nisi ante mortem reducti fuerint: neq; Sanctos fuisse, neq; ad Ecclesiam pertinere.

Quartò. Aurifaber in Colloquijs Mensalibus Lutheri fol. 377. Si quis mihi donaret decem millia aureorum (sic aiebat D. Lutherus) nollem in eo periculo, atq; extremo salutis discrimine, in quo Hieronymus constitutus est, versari. Hunnius in Papismis Caluinisticis citans ex Prefatione Orthodoxi Consensus verba Caluinistarum, quibus à scripturis ad Patres præcos, in re Sacramentaria confugiant aperte scribit: eos Patribus maiorem quam Christi verbis auctoritatem deferre. Et paulò post subiungit: Hæc Caluinianorum opinio de Synodis, Concilijs & Patribus (ad decidendam controversiam de cœna inter Caluinistas & Lutheranos) haud equidem de cœlo, sed de terra orta est. Nam de cœlo illa vox auditur: Hunc audite. Qui autem de terra sunt illi sibi Patres, Magistros, Doctores quærunt. Itaque iudicio istius Lutherani, Caluinistæ sunt de terra orti, Lutherani verò de cœlo. Sed quantum tribuant Caluinistæ Patribus ac Concilijs, quorum auctoritatibus grauius præmunt Lutheranos, Arrianos & Anabaptistas & Samosatenses; mox ex eo constabit, quod contra Catholicos scribentes Patres & Concilia, quando eorum testimonijs à Catholicis conuincuntur prorsus nihili faciant, & omnino contemnunt ac rejciunt.

Quintò. Lutherus ibidè (vide pronüciata absurda initio Cõfessionis Hieronymianæ posita) Hieronymus legi potest historiæ causa. Nã de vera fide in Christum, de recta & sana religione in libris eius ne

verbum quidem vllum extat. Tertulianus valde superstitiosus est : fuit inter Ecclesiæ Doctores vnus Carolstadius. Originem diris deuoui : In toto Origine non est vnum verbum de Christo. Chrysostrumum nihili facio, nihil nisi futillis & loquax Rhetorculus est : nihil propè scribit quod purum sit, nisi de baptismo puerorum : libri eius nihil aliud sunt quam faccus plenus verborum, vbi nihil est in recessu. Basilus nullius planè pretij est : nihil infirmus Monachus est : ne pili quidem eum facio. Cyprianus martyr infirmus, Theologus est : Tertulliani & Cypriani ætate cæpit degenerare Ecclesia imo verò Apostolorum ætate degenerauit. Apologia Philippi præstat & antecellit longè, Ecclesiæ Doctores. Etiam ipsum Augustinum superat.

Ibidem fol. 475. Amabo intuemini ; dicebat D. Martinus Lutherus, quantæ sint tenebræ, quantiq; errores in veterum Patrum libris de fide : Augustinus de fide nihil nec peculiare, nec singulare tradit : nisi cum illi negotium est cum Pellagianis. Illi enim Augustinum dormientem quasi è somno excitarunt.

Ibidem fol. 478. Hieronymus non est dignus, qui inter Doctores Ecclesiæ nominetur : fuit enim Hæreticus. Credo tamen propter fidem in Christum eum salutem esse adeptum : homo fuit nullius neque iudicij, neque diligentia : multa ineptè scripsit. De Christo in eius scriptis nulla mentio, nisi quod tantum labris eius nomen hoc natarit. Nemo est inter omnes Ecclesiæ Doctores cui æquè infensus sum, atq; Hieronymo. Nam in libris eius nihil nisi de ciborum delectu, ieiunio, virginitate, extat. Si adhuc vrgeret bona opera fidei congruentia, ferendus esset, aliquo modo : sed neq; de fide, neq; de spe, neq; de Charitate, neq; de operibus fidei in eius operibus mentio vlla.

Ibidem fol. 477. Augustinus sanè egregius & præclarus ac pius Ecclesiæ Doctor extitit : is si hodie superesset à nostris partibus stare. Sed Hieronymus modo si viueret nos penitus & absolute condemnaret. *Quantum stet Augustinus à partibus Liberarum consulat lector Confessionem Augustinianam.*

Ibidem fol. 474. Ambrosius aliquo saltim loco est habendus.

Nam attingit nonnunquam præcipuum religionis articulum de remissione peccatorum, ex gratia ob Christi meritum.

Lutherus in Postilla in die Exaltationis S. Crucis. Si, inquit, adhuc Vigilantiæ monumenta superessent, sicut Hieronymi etiam nunc extant multò magis Christianè & piè in isto argumento (de reliquijs Sanctorum) fuisset versatus Vigilantius quam Hieronymus.

Magdeburgenses Centuria 4. cap. 10. Stipulis & Neuis annumerant, quod statuit Hieronymus fidem cum bonis operibus coniungendam: quod diuersitatem præmiorum & meritorum in Regno cælorum constituit: quod satisfactionem tertiam partem penitentiæ per afflictionem corporis, lachrymarum amaritudinem agnoscat: quod penitentiam vocauerit secundam post naufragium tabulam: quod Ecclesiam scripserit esse fundatam in Petro: quod purgatorium agnoscat: quod nimium uenturæ uenerationem reliquiarum.

Lutherum uad dicere solitum scribit Aurisaber. Ab eo tempore quo Dei beneficio Paulum intelligere cœpi, non potui quenquam Veterum magni facere: uiuerunt apud me omnes. Initio quidem legebam Augustinum: sed simul ac mihi aditus ad Paulum patuit, ut intelligerem quæ esset iustitia fidei, iubebam illum ualere. Ita iudicio Lutheri Augustinus nec iustitiam fidei, nec Paulum intellexit.

Lutherus cõtra Erasmum de seruo arbitrio scribit. Deponite, inquit, quicquid armaturæ suppeditabunt Orthodoxi veteres, Theologorum scholæ autoritas, Conciliorum & Pontificum consensus, tot sæculorum ac totius populi Christiani. Nihil recipimus nisi scripturas; sed sic ut penes nos solos sit certa autoritas interpretandi. Quod nos interpretamur hoc sensit Spiritus Sanctus: quod adferunt alij quamuis magni, quamuis multi à Spiritu Sathanz & alienata mente profectum est. Quæcunque igitur in Patribus uel etiam Caluinijs aliena sunt à placitis Lutheri; à Spiritu Sathanz sunt.

Dauid Chytreus de studio Theologiæ rectè inchoando. Ad gratiam Christi & iustitiam fidei rectè intelligendam longè plus conducit unicus Lutheri in Epistolam ad Gal. Commentarius, quam om-

ria Hieronymi, Basilij, Cyrilli, Origenis, Nazianzeni, Epiphaniij, Hilarij & plerorumque Patrum opera in vnum collata. *Et paulò post.* Propriam, inquit, Euangelij de gratia Dei & iustitia fidei doctrinam, leuissimè attingunt Patres: aut politicis opinionibus de iustitia legis obscurant & deprauant.

Erasmus Alberus aduersus Carolstadum ita scribit. Neutiquam se dubitare D. Augustinum si viueret Doctoris Martini Discipulū sine vllò pudore se professurum. *Vnde paulò superius ait:* Pro comperito habeo: quod qui à Deo in Doctoris Martini schola, edocti non sunt: nihil de Deo sciunt; quamuis multa prædicent: idque in vno Caluino patet. *Si Caluinus de Deo nihil scit, quia non est edoctus in schola Lutheri: quid scit Beza in schola Caluini & lupanari edoctus?*

Schnepius hb. de Eucharistia. Manifestum est, inquit, D. Augustinum, haud leuium errorū semina iecisse; vel ab alijs iam sparsa auxisse & confirmasse. *Idem ait,* Augustinū veram & genuinam Ecclesie de imputatiua iustitia sententiam, nunquam esse assequutum.

Pomeranus in Ionam. Nostri, inquit, Patres siue sancti, siue non sancti, nihil moror exæcati sunt, Montanico spiritu per traditiones humanas & doctrinas Demoniorum in hypocrisis loquentiū modaciū. *Et iterū.* Nō debetis patribus credere, quia ex vno calidum & frigidum efflant. *Et rursum:* In libris inquit, Doctorū Ecclesiasticorum rarò inuenies articulum iustificationis purè expressum: ne in libris quidem Beati Athanasij non pure inquam, docent de iustificatione, nisi fortè quando citant Pauli verba de iustificatione, in quibus tamen non persistunt: vt non satis videantur assequi sententiam Pauli, & sacrarum literarum. *Et iterum* Quidam ex illis Doctoribus, cum multa & ingentia volumina scribant, ne solliciti quidem sunt, vt Iesum Christum per Euangelium suum verè doceant.

Magdemburgenses cap. 4. Centuria 2. 3. 4. 5. & 6. Clementis, Iustini, Irenæi, Cypriani, Athanasij, Basilij, Gregorij Nazianzeni, Epiphaniij, Hieronymi, Gregorij Nicæni, Chrysostomi, Augustini, Cyrilli, Gregorij Rom. & aliorum Patrum, qui intra primos sexcentos annos à Christo na

to fuerunt: de libero arbitrio, de nostra per fidem & bona opera iustificac-
tione, sententias & testimonia, non modo recitant: sed etiam contemptim
reiciunt & impugnant.

Lutherus Tomo 2. Germanico fol. 443. & 449. Origenes, Hiero-
nymus & propemodum omnes Doctores, excepto Augusti-
no, non intellexerunt, quid spiritus & litera sit. In libris ipsorū
magnæ tenebræ sunt de fide. Gregorij Conciones ne teruncium
quidem valent: Diabolus eum in Dialogo suo crasse decepit.

Hesufius lib. de seruo arbitrio: Origenes homo doctus erat: ve-
rum nullus iudicij, quod ad verum intellectum sacrarum literarū
attinet, vix ullam sententiam Pauli, absq; insigni & perni-
tiosa deprauatione exponit.

Lutherus Tom. 5. cap. 3. ad Gal. de Hieronymo ait. quod ab Ori-
gene deceptus, in Paulo nihil profus intellexerit: sed iustitiam
soli fidei deprauauerit: atque hunc vnum eius errorem fuisse,
talem vt solus satis potens fuerit ad vastandum Euāgelium, quo
nisi singularis gratia intercesserit, infernum potius, quam cœli
Hieronymus meruerit.

Idem Lutherus in cap. 4. ad Gal. Hieronymum, Augustinū & Gre-
goriū appellat Iustitiaros Regni Papislici. Itaque regnum Papislicum fu-
it valde antiquum, si in eo Hieronymus & Augustinus ante mille & dus-
centos annos vixerunt: Iustitia solus fidei veteri Ecclesie valde displicuit
it: si Augustinus & Hieronymus eam sunt ita detestati.

Vergerius contra Hosium Dialogo I. scribit de Gregorio Magno, quod
Purgatorium, intercessionem Sanctorum mortuorum, & Monachatum
ineptissimis & insulsissimis, imo Diabolicis fabulis defendit. Et Vr-
banus Regius in locis Communibus cap. 20. ait Hieronymum pessime suū
Monachismum tueri. Bonus sanè & perantiquus est Monachus quem
duo tam sancti & docti Patres, voluerunt defendere. Nunquid vidisti
lector in vlla Synagoga Evangelicorum, Monachos? nisi forte Apostatas
& excrementa Monachorum, quales fuerunt, Luther, Bucerus, Martyr,
Marloratus & alii similes.

Philippus in 14. ad Rom. Gregoriū traducit, quod Ethnico more or-
nauerit Statuas, magnæ impietatis confirmauerit initia: in alienas Eccle-
sias sibi

*has sibi imperium sumpserit: impiè distraxerit coniugia, mortuorum spes
Atris motus: lapsus denique sit in manifestâ impietatem ac tyrannidem*

*Philippus in Coment. ad I. Cor. 2. Statim, inquit, initio Ecclesiæ
scriptores veteres, obscurauerunt doctrinam de iustitia fidei, &
auxerunt ceremonias, & finxerunt peculiare cultus. Sed qui e-
runt isti veteres scriptores nisi Sancti Patres? quomodo obscurauerunt
doctrinam de iustitia fidei: nisi quod non docuerunt cum Lutheranis &
Caluinistis solam fidem sine ullis bonis operibus iustificare? quas ceremo-
nias auxerunt? quos cultus finxerunt nisi Papisticos? Certe non Prote-
stanticos. Si enim hoc fecissent obuijs vlnis eos amplecterentur Euægelici.*

*Magdemburgenses Centuria 2. cap. 4. de principio secundi post Chri-
stum sæculi, sic aiunt. Tametsi hæc ætas Apostolis vicina fuit: tas-
men doctrina Christi & Apostolorum non parum obscurari cœs-
pit. Multæ enim monstrosæ, & incommodæ opiniones passim
à Doctoribus sparsæ reperiantur. Iste incommodæ opiniones erant
Papisticæ, quæ Doctoribus illius antiquissimi sæculi valde placuerunt:
nostris vero Protestantibus summè displicent.*

*Veniamus nunc ad Caluinistas (hactenus enim tantum Lutheranorum
sententias de patribus citauimus) & videamus num illi melius de illis
sentiant.*

*Calvinus in Epistola ad Regem Gallie Institutionibus suis præfixa
ait: Calumniose (Catholici) nobis Patres opponunt (antiquos
& melioris sæculi scriptores intelligo) ac si eos haberent suæ
impietatis suffragatores: quorum autoritate si dirimendum cer-
tamen esset: melior victoriæ pars (vt modestissime etiam lo-
quar) ad nos inclinaret. Et paulò post. Nos verò adeò illos non
contemnimus; vt si id præsentis instituti esset, nullo negotio
mihi liceret, meliorem eorum partem, quæ hodie à nobis dicun-
tur ipsorum suffragijs comprobare. Sed hoc mendacium adeò est
crassum, vt non sit opus alios accersere testes, quam ipsos Lutheranos, qui
Caluinisticam doctrinam nouam esse scribunt & veteribus incognitam.
Scribunt enim Mansfeldenses Ministri in sua Confess. Germanica Titulo
de Cinglianis vel Sacramentarijs. Meritò nobis sacramentariorum
doctrinâ suspecta est: primùm propter ipsius nouitatem: cum
nostris*

nostris temporibus exorta sit & Ecclesiæ veteri ignota fuerit : secundo, quia sacramentarij in sua doctrina non sunt concordēs, sed secta illorū in seipsa diuisa est. *Quamquam istis Lutheranis mutuā vicem reddunt Calvinistæ: qui (vt authores Refutationis Orthodoxi Consensus Pag. I I. grauiter conqueruntur) doctrinam Lutheranorum tanquam portentosam atq; eruditæ vetustati ignotam, & Hæreticam apertè damnant. Quid quod ipsemet Calvinus in illis suis Institutionibus passim hoc mendacium conuellit, & retundit. Nam veterum Patrum tam Græcorum, quam Latinorum sententiam Catholicam reijcit de libero arbitrio lib. 2. cap. 2. ¶ 4. vbi eorum de hac re sententias falsissimas esse asserit. Et ¶ 9. ait omnes scriptores Ecclesiasticos excepto Augustino ita ambigue & varie de libero arbitrio locutos, vt certum quid ex eorum scriptis haberi nequeat. Libr. 2. cap. 3. ¶ 10. Omne nium Patrum etiam ipsius Augustini sententiam reijcit de concupiscentiæ & vult contra Augustinum & omnes Veteres ipsam Concupiscentiam, etiam si nullus accedat consensus voluntatis, esse peccatum mortiferum. Lib. 2. cap. 14. ¶ 3. contra omnes Patres ait filium Dei Patri esse subiectū etiam ratione Diuinitatis. Lib. 2. cap. 16. ¶ 9. Limbū Patrum, quem omnes Patres agnoscunt, vocat fabulam. Lib. 3. cap. 4. ¶ 38. Parum, inquit, me mouent, quæ in Veterum scriptis de satisfactione passim occurrunt. Video quidem eorum nonnullos, dicam simpliciter, omnes fere quorum libri extāt, aut hac in parte lapsos esse, aut nimis aspere ac dure locutos. Libro 3. cap. 5. ¶ 10. Quum ergo mihi obijciunt aduersarij, ante mille & trecentos annos vsu receptum esse, vt præcationes fierent pro defunctis: eos vicissim interrogo: quo Dei verbo? qua reuelatione? quo exemplo factum sit? Et paulò post. Ipsi etiam Veteres, ait, qui preces fundebant pro defunctis, & mādato Dei & legitimo exēplo se destitui videbant. Cur ergo audebant? in eo dico aliquid humani passos esse: ideoq; ad imitationē trahendū non esse quod fecerunt contendendo. Libro 3. cap. 15. ¶ 2. reprehendit vetustos Ecclesiæ scriptores propter merita bonorum operum: & nomen meriti ab eis vsurpatum: & desiderat in eis sobrietatem; addens eos vnus vocule (meriti) abusi, erroris materiam posteris præbuisse. Lib. 4. cap. 4. ¶ 10. reprehendit veterem*

veterem Ecclesiam quod plus voluerunt in Episcopo requirere, quam Paulus requirebat nempe cælibatum. Addit eos non nihil peccasse hac immodica seueritate. Et cap. 12. ¶ 24. Certè quod Sacerdotibus interdictam fuit (à Patribus antiquis) coniugium id factum est, impia tyrannide, non modo contra verbum Dei, sed etiam contra omnem antiquitatē. Lib. 4. cap. 12. ¶ 8. agens de Veterū Patrum sententia, & pœna temporali post culpam dimissam remanente ait: Quam in parte excusari nullo modo potest, immodica Veterum austeritas, quæ & prorsus à Domini præscripto dissidebat, & erat mirum in modum periculosa. Libro 4. cap. 12. ¶ 19. accusat Veteres, quod subinde immodicè laudarunt ieiunium: & hoc modo superstitionis quædam semina iecerunt: & occasionem præbuerunt tyrannidi quæ postea exorta est. Et ¶ 20. ait: passim tunc inualuerat supersticiosa Quadragesimæ obseruatio: & pastores eam commendabant pro sancta Christi imitatione. lib. 4. cap. 15. ¶ 19. agens de benedictione aquæ Baptismatis, de usu cerei cum chrismate, ex sufflatione & alijs ceremonijs Baptismi ait: Inuēta est benedictio vel potius incantatio, quæ veram aquæ consecrationem pollueret. Additus postea Cereus cum chrismate: exsufflatio verò ianuam ad baptismum aperire visa est. Etsi autem me non latet, quam vetusta sit aduentitiæ huius faraginis origo: respuere tamen mihi & omnibus pijs fas est, quicquid ad Christi institutionē addere ausi sunt homines. Ibidem ¶. 26 & 21. agens de Baptismo in periculo mortis per laicos viros & etiam fœminas conferendo ait: Quod ab ipso fere Ecclesiæ exordio usu receptum fuit: vt in periculo mortis laici baptizarent si minister non adesset: non video quam firma ratione defendi queat. Et causam huius erroris in Patribus notat fuisse, quod sentirent Baptismum ita esse ad salutem necessarium, vt sine eo homines non possint saluari: ipse verò pro sua libertate Evangelica, aperit infantibus Regnum coelorum absque vilo baptismo: & ait; Hoc dogma antiquorū Patrum magnum dānum in Ecclesiam Dei inuexisse. Lib. 4. cap. 17. ¶. 39. His, inquit, rationibus clarè patet repositionem Sacramenti quam nonnulli vrgent, vt ægrotis extra ordinē distribuatur, inutilem esse. Et mox. Sed enim qui hoc faciunt

faciūt habent veteris Ecclesiæ exemplum. Fateor. Verum in re tanta, & in qua non sine magno periculo erratur, nihil tutius est quam ipsam veritatem sequi. *Quasi verò Caluinus rectius quam vetus Ecclesia veritatem ipsam intellexerit. Ibidem ¶ 43. ait nihil referre, an panis in coena Domini sit fermentatus an azymus, & tamen damnat totā antiquitatem, & imprimis Alexandrum Pontificem, quod pane azymo vsi sunt. Et postea addit: Si quis vetustate tueri huiusmodi inuentiones velit: nec ipse ignoro, quam vetustus sit chris matis & exsufflationis in Baptismo vsus: quam non longè ab Apostolorum ætate cœna Domini tacta rubigine fuerit: sed ista humanæ confidentiæ procacitas est: quæ se continere nequit, quin semper in Dei mysterijs ludat & lasciuat. Lib. 4. cap. 18. ¶ 11. loquens de tota forma sacrificii Missæ: Excusari (Veteres) non posse arbitror, quin aliquid in actionis modo peccauerint. Imitati enim sūt propius Iudæorum sacrificandi morem, quam aut ordinauerat Christus: aut Euangelij ratio ferebat. Lib. 4. cap. 14 ¶ 17. Fateor, inquit, antiquitus quoque receptum fuisse hunc modum (vouendi castitatem in Monachatu) sed eam ætatem sic ab omni vitio liberam fuisse non concedo: vt pro regula habēdum sit, quicquid tunc factum est. Et ¶ 16. Ibidem, Non dissimulo, inquit, vel in illa, quam Augustinus commendat, prisca forma: (Monachorum) esse nonnihil, quod mihi parum placet. Ibidem ¶ 15. Agnoscat Augustini tempore Martyrum reliquias fuisse circumgestatas, venerationis causa, Dixit Gregorius libros Idiotarum esse imagines: at longè aliter pronunciat spiritus Dei, in cuius schola si edoctus fuisset, nunquam ita locutus fuisset: ait Caluinus lib. 1. cap. 11. ¶ 5. At hinc quid sequitur, nisi Gregorium Caluini sententia in schola Diaboli fuisse edoctum? His igitur omnibus locis, nihil aliud facit Caluinus, quam apertè ostendit nostra dogmata esse doctrinam Catholicam omnium veterū Patrum, sua verò dogmata esse Hæreses à Patribus olim damnatas: simul etiam se Patres omnes ne pili quidem facere. Quare? quia Papisimum manifestè defendunt, & ipsius Hæreses apertè damnant. Et quid aliud faciunt Centuriatores Magdemburgenses, quam quod hic facit Caluinus, dum in singulis Centuriis studiosè annotant, & etiam graui-
reprehe.*

reprehendunt in vniuscuiusq; seculi Patribus ab ipsis Apostolorum temporibus, Papisticos ritus, caeremonias, dogmata quæ modo Catholica Ecclesia amplectitur.

Videamus modo, quid sentiant de Patribus Puritani in Anglia & alii Calviniste extra Angliam. Vitigistius Calvinopapistarum in Anglia post Papissam Anglicanam caput: aduersarium suum Carterouitum Puritanorum Antesignanum, veterum Patrum crebris testimoniis foriiter solet oppugnare: Carterouitus vero cum suis, Patrum testimonia ac consensum velut paleas: Ecclesiæ veteris exemplum, vt putidas nenas audacissime reicit. Vnde ad Iustini Martyris testimonium respondet: Hæc veterum testimonia tam sollicite inquirere: nihil est aliud, quàm ex foetidis lacunis & fossis sordes colligere. Ad Hieronymi testimonia respondet: Qualia sunt tempora, tales esse qui in illis scribunt: corruptis temporibus, corruptè eum scripsisse, nec sincerum aut purum aliquid ab eo expectandum. Ad testimonia Clementis, Anaclei, Epiphaniij, Ambrosij, Sozomeni respondet: Hunc arguendi modum esse ex inferis petere argumenta: tempora illa fuisse impura, & à simplicitate Apostolica, plurimum recessisse. Augustino in testimonium à Vitigistio vocato, respondet Carterouitus: Imprudenter huius Doctoris sententia profertur: cum hac ratione ad omnia Papistica dogmata confirmanda fenestra aperiatur. Denique, quando Vitigistius plurima antiquissimorum Patrum testimonia adducit ad probandum Timotheum Ephesorum Episcopum fuisse: omnia illorum testimonia vno verbo excutit Puritanus. Si inquit, quot hic testes proferuntur, tot testium Centuriæ proferrentur: æquiuallere non possent: multo minus præualere vnus Apostoli testimonio. Sic bonus iste Puritanus ab ipso Caluino edoctus, & aliorum Calvinistarum exemplum secutus, omnia patrum testimonia eo prætextu reicit: quod contra tantum Apostolum præiudicare non debeant: quasi aut tot Patres Apostolum nõ a querecè intellexerint: aut Apostoli sententiam minus sanctè ac religiose tenuerint quam Puritanus iste. Sed vitinam saltem Apostoli verbis ac testimonio fidem adhiberent: certè in Caluino-Turcismo lib. 2. cap. 7. Pag. I I S. inuenies, nec Apostolo ipsos considerare. Sic enim ibi ait Ericius: Verbum Dei est clarum & apertum hoc

tum hoc

tum: hoc nobis audiendum est: hoc præferendum est omnibus Paulis, verbisq; Pauli: non secus quam Deus, præfertur homini.

Preiuit Carterouito in hac re suo exemplo Vitakerus, qui in Responsione ad Demonstrat. 7. Sanderi de Antichristo; Sanderum alloquens:

Nihil, ait, te demonstrasse existimabimus, si vel Patrum integrum Senatū cōtra nos commoueris: nisi quod dixeris id Dei ipsius, non hominum voce comprobetur. Quasi Patres vetusti vocem Dei non eque intellexerint, ac iste Caluino Papisla Vitakerus.

Beza in Epist. ad Condeum Principem anno 1567. præfixa nouo testamento, omni studio conatur probare Patres esse contemnendos propter has potissimum rationes. Prima, quia ipsi Patrum admiratores (intel. ligit Catholicos) Patres non sine multis exceptionibus admittunt. Secunda, quia ipsi Patres præsertim Cyprianus, Augustinus, & Chrysostomus in suis scriptis, ad vnam sacram scripturam nos reuocant. Tertia, quia non est inter Patres, qui non secum ipse, & ab aliis, multis in rebus & ijs quidem maximi momenti dissentiat. Ibidem tempore Augustini & Hieronymi agnoscit & fatetur à Patribus, Sanctos fuisse inuocatos: purgatorium post mortem agnitum: pro mortuis oratum: Monachos & Sacerdotes coelibes vixisse: Quos, inquit, pudendos errores apertè defendit Hieronymus: & illi valde dolet, neminem ex Patribus, istis erroribus nascentibus se in Grecia aut alibi opposuisse. Signum est nullū tunc fuisse in mundo Lutheranum: nullum Caluinistam. Nam si fuissent, vixq; plenis buccis & spiritu audaci se, vt nunc faciunt Euangelici nostri istis pudendis erroribus opposuissent.

Musculus in locis Com. cap de Missa Papisica: Doceant, inquit, suū sacrificium, neq; ex scriptis Patrum, neque ex Concilijs Episcoporum: neq; inueteratæ consuetudinis præscriptione, sed ex sacris & Canonicis scripturis. Vult dicere, Patres & concilia contra scripturas Missæ sacrificium stabiluisse, vel eas non tam bene ac ipse intellexisse.

Augustinus quantus, quantus est, in maximis præcipuisq; casibus noster est: hoc est, Caluinista est. ait *Vitakerus. At superius ex Beza audiui mus, eum pudendos errores quos Hieronymus defendit; amplecti & profiteri; ex Luthero eum esse Iustitiarium Regni Papisici cognouimus.*

Hieronimum vocant Calvinistæ in scuto fidei, Dialogo 6. 7. & 8. hominem inconstantem, furiosum, rabidum, mente captum, sibiq; repugnantem, sacre scripturæ euerforem, Hominem impium, falsum Christi animum, Idololatriæ Doctorem, nõ sanctum sed æquedamnatum ac Diabolum. Vide Feuardentium Dial. I. pag. 8.

Augustinum vocat Calvinus Theologasirum nugacissimum, blaterantem nugas, hominem in omni doctrina varium, & inconstantem, quem decrepitæ vetulæ emoueant desideria. Vide Feuardentium loco citato;

Irenæum Martyrè asserunt Geneuenses in Scuto fidei Dialogo 8. nunquam sacras perlegisse literas: nec intellexisse Apostolorũ symbolum: sed multa protulisse in Christum pestifera, nefaria, & ab omnibus reiicienda: multa temere cõmutasse, & à vera ac Apostolica doctrina turpissimè deflexisse. Mentitur itaque Vitakerus Pag. 90. contra Campianum dicens: Irenæum non solemus conrumeliosè appellare, quem virum fuisse sanctissimum & doctissimum confitemur.

Vitakerus lib. 7. contra Duræm. Gregorium, inquit, agnosco virum bonum, & sanctum: tamen non fuit, vt dico, nimium bonus. Habuit enim multa quæ possunt meritò reprehēdi: quod qui ipsius libros legunt, eosq; cum scriptis Apostolicis conferunt, facile animaduertunt. Itaque apud istos Euangelicos Gregorius est vir bonus & sanctus etiamsi in schola Spiritus Sancti non fuerit edoctus, vt dixit Calvinus, & multa contra scripta Apostolica scripserit & docuerit, vt hic ait Vitakerus.

Augustinum ait Danaeus contra Genebrardum, durè & periculosè loqui, quando de filij Dei æterna generatione idipsum loquitur, quod tota Ecclesia Catholica semper hæctenus locuta est. Vide Caluino-Turcismum lib. 3. cap. 4. in fine. Calvinus in Opusculis. Theolog. Pag. 480 Patres Nicæni Concilij fanaticos homines appellat: quia Præsbyteris vsus vxorum negabant.

Carterouitus in 2. Replica contra Vitigfrum: Iustam, inquit, causam habemus, suspicandi vel in quæstionem vocandi quamcunq; doctrinam ab ipsis primæuæ Ecclesiæ Patribus traditam, nisi eadē solidis verbi Dei testimonijs roboretur. In eadem Secunda Replica

Pag. 618. Hoc, inquit, argumentum, quoniam ducitur ab autho-
 ritate Epiphaniij hominis erroribus obnoxij, non potest multū
 causæ meæ nocere, si enim, quicquam contra me valere debet:
 quod Aërius Hæreticus, Episcopum & Præsbyterum confundes
 re voluerit: quos Epiphanius Catholicus verbo Dei putabat esse
 discretos & separatos: vel quod Augustinus hoc inter Hære-
 ses Aerij recensuerit: eo modo, & magnum præiudicium veris-
 tati illi fieret, qua credimus pro mortuis non esse orandum, nec
 pro illis sacrificia offerenda. Nam Epiphanius Tomo I. hære-
 si 75. hanc vocat hæresim Aerij. Idemq; sentit Augustinus hæ-
 resi 53. quæ tamen est doctrina orthodoxa. Habemus igitur
 Calvinistas & Lutheranos esse Hæreticos iudicio Epiphaniij & Augu-
 stini, quandoquidem cum Aërio hæretico negant pro mortuis orandum, a-
 ut sacrificandum. Denique Socinus contra Volanum Pag. 232. ait
 Patres Athanasium, Augustinum, Hieronymum, & alios circa cultum
 & inuocationē sanctorum, ita grauiter lapsos, vt inter Idololatrias nu-
 merari posse videantur. Nam certè, qui inuocationis cultum aliij
 tribuit quam Deo eiusq; filio Iesu Christo, is idolum quoddam
 sibi fingit Ob hanc rationem quam Socinus à Lutheranis & Calvinistis
 accepit, non modo nos Catholicos, sed etiam omnes antiquos Patres, Ido-
 lolatrias esse, passim in suis scriptis istij Quinti Euangelij Professores cla-
 micant.

Ab istis Euangelicis didicerunt fratres & filii ipsorū Arriani, Tri-
 zitheæ, Samosatenses, affirmare Athanasium fuisse Sathanasium: ab eo
 inuentum fuisse Deum tripartitum: Nicænos Patres fuisse omnes cæcos,
 Sophistas, Ministros Bestiæ, mancipia Antichristi, eiusq; præstigijs fa-
 scinatos: contra quos ait Beza Epist. 81. Miror an isti vnquam scrip-
 ta Patrum perlegerunt: quibus vt Sophistis conuitiantur. Nam
 si legerunt, qua fronte audent tandem illos opponere verbo Dei
 quos constat vno verbo Dei nixos fuisse? Si verò vel non lege-
 runt prorsus, vel oscitanter legerunt: quis hic pudor est, disci-
 pulos sedere suorum Magistrorum, etiam non auditorum iudi-
 ces? Sed ô bone vir, quis docuit istos Discipulos sedere Magistrorum
 suorum iudices, nisi tuus Calvinus: qui vult quemlibet priuatum hominē
 omnium

omnium Patrum scripta, Conciliorum decreta ad regulam, verbi Dei examinare? qua fronte tui Calvinistæ audent Patribus opponere verbum Dei quos uno verbo Dei in dogmatibus Catholicis de reali presentia, de sacrificio Missæ, de Purgatorio, & similibus asserendis, nixos esse constat: Vos quidem Protestantes hoc passim negatis: at Patres ipsi hoc affirmant: utris fides adhibende, an vobis negantibus, vel Patribus affirmantibus?

Denique, adeo Patres vniuersi sunt nostri, ut non puduerit Vitakerum lib. sexto contra Duræum Pag. 408. scribere. Ex Patrum erroribus Pontificiæ religionis centonem confutum esse. Itaque iudicio & confessione istius Calvinistæ Patrum errores sunt; Primatus Romani Pontificis, iure Diuino, in vniuersam Christi Ecclesiam, Sacrificium Missæ pro viuis & defunctis; Communio laicorum sub vna tantum specie realis presentia corporis & sanguinis Christi in Eucharistia: Transsubstantiatio panis & vini in corpus & sanguinem Christi: Cultus & inuocatio Sanctorum: Oratio pro mortuis in Purgatorio: vsus imaginum sanctarum in templis: Iustificatio per iustitiam inherentem, non per imputatiuam; Iustificatio per fidem & bona opera, & non per solam fidem: Bona opera mereri vitam eternam. Hæc enim, ut de multis alijs taceam, non ignorat ipse, esse Pontificiæ religionis dogmata non postrema, in quibus dissentiuunt Pontificij à Protestantibus. Quod autem nobis dat Vitakerus, libenter accipimus; nempe Patres Sanctos, & antiquos Ecclesiæ Doctores non fuisse Quinti Euangelij secundum Caluinum vel Lutherum, vel secundum Synagogam Geneuensem, aut Anglicanam Professores: sed religionis Pontificiæ secundum Euangelium Christi. Illud verò est valde obseruandū, quod cum Patres primitiua Ecclesiæ fuerint, (ut hic clarè fateatur Vitakerus) Papiæ: planè inde sequitur Ecclesiam primitiuam totam fuisse Papiæ, non Lutheranam, vel Calvinisticam. Nec enim aliam fidem habuit Ecclesia Primitiua, quàm Patrum & Doctorum suorum temporum. Sequitur vterius, fidem Papiæ esse fidem Apostolicam, quandoquidem Patres & Doctores Primitiua Ecclesiæ, atq; adeo Primitiua Ecclesia tota, non aliam habuerit fidem, quàm eam, quam ab Apostolis acceperat. Sed ridiculum est valde, quod Pag. 407. scribit Vitakerus; Si Patres reuiuiscerent, errores suos agnoscerent Vult dicere, Patres & Doctores, qui primis sexcentis annis post Christum vixerunt, si modo

modo reuiuiscerent & uideret, iam exortam claram lucem Quinti Euan-
gelij secundum Caluinum: istos quos iam enumerauimus Pontificios, vel
(ut Beza uocat) pudendos errores agnoscerent, ac reuocarent, nec dru-
tius permanerent Papista, sed omnino sternerent feruentes & egregii Caluis-
nista. Quo quid magis ridiculum, dici aut fingi potest? Et cur obsecro
potius sternerent Caluinista quam Lutherani, vel Anabaptista, Samosatheni-
ani vel Arriani? Cum omnes ista sectae quantumuis sibi inuicem repugna-
tes, plenis buccis crepent: se ueram Euan gelij a Papa extincti lucem mū-
do, non minus, imo magis quam Caluinistas attulisse. Sed obserua lector
huius haeretici miram in scribendo inconstantiam, & in mentiendo impus-
dentiam. Nam in Epistola dedicatoria praefixa volumini Ioannis Iuelli,
scribit religionem Romanam aded esse nouam ac recentem, ut ex omnibus
Patribus, qui primis sexcentis post Christum annis uixerunt, nullus sit
qui ei uel una uoce suffragatus sit. Nunc uero seipsum huius impudentis-
simi mendacij redarguens, clare scribit, religionem Pontificiam consutam
esse ex erroribus Patrum: & Patres si modo uiuerent, istos suos errores
reuocatuuros. Rursus superius Pag. 51. asserit Ecclesiam totis illis pri-
mis sexcentis annis, puram fuisse & inuiolabiliter defendisse fidem ab
Apostolis Petro & Paulo traditam: nunc uero ait, Patres & Doctores
illis primis sexcentis annis, tot errores Papisticos docuisse, ut ex eis to-
ta doctrina Pontificia constata sit.

Nunquid lector desideras clariora testimonia, ad probandum Patres
non fuisse Protestantes, quam ista quae ex ipsorum libris retulimus? Ha-
bemus enim ex ipsorum Euan gelicorum confessionibus, Patres fuisse man-
cipia Antichristi: fuisse Idololatrias, ob cultum ac inuocationem sanctorū
fuisse Institiarios Regni Papistici, non fuisse Sanctos, sed damnatos. Ha-
bemus Patres orasse pro mortuis, Sacrificium pro defunctis obtulisse, Mo-
nachatum & coelibatum Ecclesiasticorum defendisse, reliquiarum vene-
rationem, & sanctorum inuocationem approbasse, quod sanè Idololatria
est, si Vitakero & alijs Protestantibus credimus. Habemus Patres non
fuisse uerae Ecclesiae, uera membra, nec omnino ueros aut puros Euan gel-
licos: tum quia non sincere praedicabant uerbum Dei, sed multos errores
Papisticos, imo apertam idololatriam admiscuerunt: tum quia Sacramen-
ta non iuxta Christi institutionem, sed ritu Papistico administrarunt: in

Baptismo adhibendo exorcismos, chrisma, cereum, exsufflationem, ut ex Caluino audiuius: & coenam verterunt in Sacrificium, iuxta ritum Iudaicum, ut idem Calvinus affirmat. Denique habemus, quod admittere testimonia Augustini & aliorum Patrum, nihil sit aliud, quam ad omnia dogmata Papistica confirmanda, fenestram aperire. An Papistæ ita tractant S. Patres? Minime sanè: quin potius eos honore afficiunt, reuenter de illis loquuntur: in caelo illos esse credunt: & in gloria caelesti constitutos religiose colunt & inuocant. Quare hoc? quia non solum ex proprijs ipsorum scriptis, sed etiam ex protestantium confessionibus, agnoscunt eos fuisse Catholicos: fidem docuisse Catholicam: mortuos esse in fide in Catholica: nec ob aliam vllam causam ab Euangelicis sic esse contemptos, flagellatos, & damnatos, quam ob fidem Catholicam. Adeo ut Lutherus de his Discipulis penitus desperare solitus fuerit, qui veterum Patrum monumenta paulò diligentius, in causa religionis consulere coepissent. *Lege Iacobum Bilium in præfatione operum Ioannis Damasceni.*

Cui autem ista quæ diximus non sufficiunt ad probandum Patres non fuisse Euangelicos: legat præcipuorum Patrum confessiones. Augustinianam dico, Hieronymianam, Ambrosianam & Gregorianam: quas de rebus inter Catholicos & Euangelicos, hodie controuersis collegerunt ex ipsorum libris viri doctissimi nostri temporis: & saltem credat ipsismet Patribus pro se loquentibus, & a partibus Catholicorum se stare asserentibus: & hæreses nostrorum Euangelicorum condemnantibus.

Sed hic aduerte lector admirabile Dei iudicium, simul ac Spiritum veritatis in istis Protestantibus. Urgebant illos Catholici auctoritatibus Patrum & Conciliorum Pro primatu Romani Pontificis, pro inuocatione sanctorum, pro Purgatorio, pro sacrificio Missæ, & huiusmodi alijs dogmatibus Catholicis: responderunt Euangelici se Patres ne pili quidem facere: utpote homines qui errare possunt, & in multis errauerunt. Patribus, ait Vitakerus, contra Campianum, tantisper assentimur, dum scripturis adherescunt. Quo fit ut nihilo apud istos Euangelicos Patrum quam Arrianorum aut quorumuis Hæreticorum maior sit auctoritas. Nam Arrianis, & quibuscumq; hæreticis assentientur, quatenus ipsi scripturis adherescunt. Non multo post Calvinopapiste in Anglia Patres, quos in grauioribus dogmatibus fidei impiè contempserunt, & superbe reiecerunt, vo-

cant in suum auxilium contra Puritanos in rebus multo leuioribus: & cū ex scripturis Diuinis non possunt suæ Ecclesiæ Anglicanæ politiam, ritus, & ceremonias contra eos defendere: Patrum & Conciliorum autoritas tibus, eos opprimere nituntur: sed frustra. Nam quod ab eis didicerunt, mox respondent; Patrum testimonia sollicitè quærere, nihil esse aliud, quam ex fætidis lacunis & fossis sordes colligere: eos corruptis temporibus vixisse, & iuxta temporum cursum corrupte scripsisse: non esse eis fidem adhibendam: nisi quod doceant claris scripturæ testimonijs, quod hætenus non fecerunt, confirmant. Dum vero vrgent eos autoritate Conciliorum: respondent quod ab Urbano Regio didicerunt; Concilia omnia perniciosè errasse, & optimis Synodis Sathanam vt Beza docuit, præfuisse.

Idem plane accidit Bezae & Geneuensibus Caluinistis. Cum enim isti contra nouos Arrianos, Tricheitas & Samosatenses, ex solis scripturis ad quas isti semper prouocabant, non possent euidenter probare, aut sufficienter defendere Dei vnitatem & personarum Trinitatem: confugerunt ad Concilia, & Patres tanquam ad sacram anchoram, vt vel ex vna Epistola Bezae § 1. manifestè constat. Ibi enim Beza dimissis scripturis, ad quas solas semper Protestantes in certamine contra Catholicos prouocarunt, premit illos amplissimo illo, vt ait, Nicenæ, Ephesinæ, & Calcedonensis Synodi concessu, quo, inquit, nihil vnquam sanctius, nihil augustius ab Apostolorum aspectu Sol vnquam aspexit. Quid ad hoc Petrus Scatorius olim Bezae discipulus, nunc Samosatensium facile princeps. Nolo, inquit, in hoc mysterio vel tantillum à sacris literis abduci. Quasi diceret. Habeas tibi Beza tua concilia, quibus in præfatione Noui Testamenti præfuisse agnoscis: mihi sole sacre scripturæ ad hanc & omnem aliam controuersiam terminandam sufficiunt.

Simile quid accidit Caluinistis in Polonia. Nam cum in frequentibus Synodis & disputationibus Petrikouie, Pinczouie, Alba Iulie, Varadini, Claudiopoli, & alibi: Trinitarij de Trinitate contra Lutheranos, & Caluinistas digladiarentur, & semper expressum Dei verbum postularè: Caluinistæ pro suo firmissimo præsidio, instar Bezae confugerunt, ad Patres, Antiquitatem, vniuersitatem, receptum in tota Ecclesia sensum & consensum: Arriani vero è contra, cachinnantes & de eis triumphantes:

Hi sunt, inquit, vetusti panni, quos vos ipsi primi lacerastis, in alijs fidei articulis. isti sunt Gabaonitarum exoleti sacci, utresq; obfoleri: & lacerata iam dudū calciamenta, &c. ut in Spongia Re-
 scij. Simili modo Volanum expediuit Faustus Socinus. Cum enim Volanus in sua Parenesi contra Ebionitas vrgeret eos autoritate Patrum, ac totius Ecclesie veteris: respondet Socinus, Patres & Ecclesiam in hoc articulo de Trinitate, non minus errasse, quam in Sanctorum inuocatione, Missæ Sacrificio, alijsq; dogmatibus Papiisticis astruendis: & monet Volanum, ut non amplius adferat, Patrum pro hac re autoritates: cum ipsemet in libello suo contra Lololitas, reijciat Athanasium, Hieronymum, Augustinum, Theodoretum, tanquam Idololatrias: propter inuocationem Sanctorum, ab ipsis vsurpatam & assertam. Si dixerint Patres fuisse Euangelicos, quia in illorum scriptis, aliqua saltem dogmata istorum Euangelicorū propria reperiantur: præterquam quod hoc apertè falsum est, pari ratione inferes etiam Arrianos, Sabellianos, Phorzianos, Eutychianos, Nestorianos, & similes Hæreticos fuisse optimos Euangelicos: quia & ipse proculdubio, aliqua habebant dogmata, cum Euangelicis nostri temporis communia: & nihilominus erant manifesti & blasphemii Hæretici. D. Athanasius in suo Symbolo nos docet, ut quis sit verus Christianus, & salutem consequatur æternam, omnino necessarium esse, ut fidem Catholicam integram, inuiolatamq; seruet: & communis schola Theologorum docet, ad hominem Hæreticum constituendū, & æternam damnationem incurrendam sufficere vnus articuli fidei abnegationem, ut etiam ex Chry-
 jostomo docet Conradus in Theologia Caluiniana.

Sed iam expendamus quantā momenti sint causæ, & rationes propter quas Patres, Concilia, antiquitatem omnem reijciunt & contemnuunt.

Prima est, quia homines erant, qui errare potuerunt, & in multis errarunt: quasi Euangelici non essent homines, sed Angeli: qui nunquam errarunt, nec errare possunt. Sed bene habet, quod ipsimet Sectarij, multis & magnis voluminibus, errores suos circa fidem suam prodiderunt. Nam Conradus in lib. de Theologia Caluiniana supra quadraginta crassissimos errores Caluinistarum mundo propalauit. Vicissim Beza in responsione ad Colloquium Mompelgardense, & Zacharias Ursinus in admonitione de lib. Concordiæ, nec paucos, nec leues errores Lutheranorum mundo manifestarunt.

Secunda est, quia corruptis temporibus vixerunt, & iuxta temporum rationem corrupte scripserunt. At quibus obsecro temporibus vixerunt, aut viuunt nostri Protestantes? an non suo etiam iudicio corruptissimis? An Puriora sunt nostri seculi tempora, quam fuerunt illa primitiue Ecclesie? an non ipsimet Euangelici passim in suis Concionibus ad populum; huius temporis, & suorum Protestantium, cuiusque secte multiplicem corruptionem deplorant? An credibile est istos quoque cum corruptissimis temporibus, viuant, corrupte quoque non scribere? An ipsimet publicis scriptis suas corruptions sibi inuicem non obijciant? An non grauius conqueruntur Lutherani de Calvinistis, quod ipsorum scripta corruperint, imo & ipsum verbum Dei? Conradus certe lib. 2. art. 6. Biblia Germanica Tiguri impressa, insigniter esse deprauata, grauius conqueritur. Nam vbicumque textus habet; Hoc est corpus meum, vel, Hic est sanguis meus, textus ita erat falsatus; Hoc significat corpus meum: Hoc significat sanguinem meum. Certè Catholici scriptores nostri temporis, qui ex ipsorum libris tot hæreses, tot mendacia, tot corruptelas Patrum Conciliorum, Historiarum, & aliorum scriptorum collegerunt: & libris editis mundo euulgarunt; clarissime probant, eos corruptissime scribere.

Tertia est, Patres nullo Dei verbo nixos varia dogmata Papiistica docuisse. At cum Beza aperte Epict. § I. fateatur eos vno Dei verbo nixos Arrianos, Nestorianos, & alios Hæreticos debellasse: quomodo est credibile, dogmata Papiistica absque Dei verbo, imo & contra expressum Dei verbum (si vera sunt quæ scribunt Protestantes) in scriptis suis tam constanter, ac vnanimiter, ut patet ex Confessionibus Augustiniana, Hieronymiana, Ambrosiana & Gregoriana asseruisse & defendisse? Et cum ipsimet Patres in scriptis suis, proferant expressum Dei verbum; & ex Dei verbo sua se probare dicant: quibus magis credemus? Protestantibus id negantibus, an Patribus affirmantibus.

Quarta est, quod Patres non rectè intellexerint verbum Dei. At hoc est, antiquum & commune refugium Arrianorum, & omnium veterum Hæreticorum, qui cum à Patribus & Concilijs premerentur, verbo Dei dicere soliti sunt, eos perperam scripturas intelligere & exponere. Et quis iussit istos male moratos Discipulos sedere Magistrorum suorum Iudices &

dices & eos non auditos condemnare? Patres certe si in iudicium vocarentur, se rectè scripturas intellexisse, non modo affirmarent, sed etiam probarent: quibus magis puto credendum id affirmantibus, quam omnibus Euangelicis, & Arrianis id negantibus. Et quis nobis fidem faciet, Protestantes rectè scripturas intelligere, cum eorum expositiones sint planè contrariæ, & se mutuo coarguant de falsa expositione & intelligentia scripturarum, vt libri eorum passim ostendunt. Kemnicus in examine Sess. 25. Si Pontificij, inquit, sententias veterum vrgerè voluerint: prouocabimus ad locum communem, in quo ipsi Patres pronunciant, quid de hominum scriptis, sicubi à Sacræ scripturæ regula declinant, iudicandum sit. Ergo ne veteres Sancti Patres, quia Kemnitij & aliorum Sectariorum iudicio in controuersis de fide, & de scripturæ sensu aduersantur, à scripturæ regula declinare iudicandum est? Nonne rectius ab illa declinare Sectarios iudicabimus, cum aduersantur Patribus?

Quinta est, quia Patres sepe laborabant affectibus, & ijs nimium indulserunt: quo factum est, vt veritatem minus perspexerint, & de rebus minus rectè iudicauerint. At nūquid Euangelici affectibus careant? Imo si ab orbe condito, aliqui affectibus laborauerint, Euangelici sunt. Tam enim sunt vehementes eorum affectus in dogmatibus Hæreticis stabilendis, vt non modo publicis scriptis se mutuo expugnent, & horrendis cōuitijs lacerent: sed etiam sedibus mutuis se pellant, nec in eadem ciuitate se facile compatiantur, duæ aut tres Sæctæ simul. An Patres vnquam se mutuo conuitijs ita lacerarunt? An publicis scriptis se mutuo in rebus fidei oppugnarunt? An se mutuo pagis, oppidis, ciuitatibus expulerunt? Notum est quam grauiter conquestus sit Ioannes à Lasco, se cum suis Cinglianis, cum ex Anglia in Germaniam profugerit, ne hospitium quidem apud Lutheranos in Germania habere potuisse. Castalio Cinglianus, an non coactus est Geneua aufugere, quod blasphemæ doctrinæ Caluini de prædestinatione se opposuerit? Carterouitus Puritanus, cur fugit ex Anglia, cum tredecem alijs Puritanis Ministris, nisi ob periculum, quod passi sunt à Caluinopapistis in Anglia?

Sexta est: quia non est inter Patres qui non secum ipse & ab alijs, multis in rebus, & ijs quidem maximi momenti dissentiat, vt ait Beza.

Quid

Quid? Protestantes secum consentiunt ac ab alijs non dissentiunt? nullus prorsus est inter Protestantes, qui non secum ipse & ab alijs in rebus fidei grauissimis, dissentiat. *Ista res luce ipsa clarior est: & non modo ipsis, sed etiam toti orbi notissima est: nec vlla eget probatione.* Legat qui volet virulenta vtriusque partis scripta contra se mutuo edita: legat *Bellum quinti Euangelij: Conradum de Theologia Caluiniana: Bezam contra Hessium, Caluinum, contra Westphalum, Bullingerum contra Brentium, Cinglium contra Lutherum.* An vnquam Patres in aliquo articulo fidei pertinaciter dissenserunt inuicem? aut scriptis ita se mutuo oppugnarunt? Si inter Patres aliqua fuit dissensio: ea vel non fuit de rebus fidei: vel certe absq; pertinacia fuit: parati enim semper erant iudicium suum submittere Ecclesie definitioni. At Protestantes nullius iudicij præterquã proprii curant: nec enim vna Secta Protestantium iudicium suum submittet vnquã iudicio alterius sectæ: nec quisquam Euangelicus, alterius sectæ Euangelicum, sedere iudicem de sua doctrina permittet vnquam. Omnes igitur causæ quas isti afferunt ad reiiciendos Patres multo efficacius militant contra ipsos, & magis probant reiiciendos esse Protestantes quam Patres. Atq; has quidem causas illi, cur iudicio Patrum in rebus fidei controuersis non acquiescunt speciosè prætendunt. Sed vera & vnica causa est, quia clarè vident Patres fuisse manifeste Catholicos, & ipsorum dogmata Protestantica aperte, vita & moribus, scriptis & factis, condemnasse: vt non absq; causa Lutherus eos Iusticiarios Regni Papistici vocauerit. Quando igitur à Patrum sententia ad scripturam tam sepe prouocant: nihil aliud faciunt, quam quod à certissima antiquitatis & totius Veteris Ecclesie interpretatione, quam sibi aduersari vident, ad homenta sua specioso titulo & prætextu Scripture velata vanissimè prouocant. Negare enim in Patribus fuisse omnia que ipsi requirunt ad Scripturarum rectam intelligètiã non possunt. Constat enim fuisse doctissimos, linguarum peritissimos, sapientissimos, in scripturis explanandis diligentissimos, Dei Spiritu se qui vnquam alij illius minatos. Cur ergo Patres respuunt. Certè non ob aliam causam, quam vt suas hereses quibus sententiæ Patrum aduersantur, stabiliant.

Quod non fuerint Quinti Euangelij Professores illi ipsi quos Protestantes vt tales proferunt.

VITAKERVS contra Campianum Pag. 56. Temporibus, inquit, Apostolicis, omnes Ecclesiæ, omnes Vrbes, omnia oppida, familiæ omnes, eandem fidem & religionem coluerunt, quam nunc nos profitemur. O splendidum mendacium. Quis enim credat, omnes Ecclesias, Vrbes, oppida, familias temporibus Apostolicis fidem ac religionem Calvinianam coluisse? Sed bene habet quod hoc mendacium ab ipsismet Lutheranis in Confess. Mansfeldensi refutetur. Ibi enim aiunt se Calvinisticam fidem detestari: quod noua sit, quod Veteri Ecclesie prorsus incognita: quod denique ipsorum secta in seipsa sit diuisa. Et quid hic dicit Vitakerus pro suis Calvinistis quod pari probabilitate non possint dicere Arriani, Lutherani, Anabaptistæ & singuli Hæretici pro suis hæresibus & sectis. Sicut enim Arriani, Pellagiani, Donatistæ & alij antiqui Hæretici, non minus probabiliter sua dogmata ex scripturis probabant, quam nostri Protestantes: ita temporibus Apostolicis omnes Ecclesias fuisse suas: non minus asserabant quam nostri Euangelici. Deinde asserere omnes Ecclesias temporibus Apostolicis fuisse Protestanticas, est petere principium, & tanquam certum assumere, quod inter nos maximè controuertitur. Euangelici enim cuiusq; Sectæ suas Ecclesias esse Apostolicas contendunt: id verò constanter negant Catholici, & contrarium efficaciter probant. Si omnes Ecclesie temporibus Apostolicis erant Euangelicæ dicant si possunt, quam Sectam Euangelicorum profitebantur an Lutheranam, vel Calvinianam, vel Anabaptisticam? Quicquid dixerint, aliæ sectæ negabunt & refutabunt. Omnes Sectas simul cum sint sibi inuicem, ex Diametro oppositæ, profiteri non poterant. Erant temporibus Apostolicis, istæ Ecclesie Christianæ; Antiochena, & phesina, Alexandrina, Romana, vt alias nunc omittam: nomen vnæ ex his, si possunt quæ fidem Calvinianam, Lutheranam, vel Anabaptisticam coluit & profitebatur: & nos ex ipsismet Protestantium scriptis contrarium euincemus. Dicant, si possunt, quæ nam ex omnibus Ecclesiis, quæ temporibus Apostolicis extabant vnquam, verbum Dei prædicauit; aut Sacramenta ministravit more Calvinistico, Lutheranico vel Anabaptistico.

Nostra Ecclesia, ait Vitakerus lib. 3. contra Duræum, nunquam sic latuit

sic latuit, quia eam Pontifex tuus senserit: nisi fortè vmbrae erāt
 quas illae tam multis saeculis persecutus est. Hec ille. Vult dicere
 semper fuisse aliquos Euangelicos in mundo: & ne dubitemus, quin
 essent: illos esse affirmat, qui contra Rom. Pontif. rebellarunt: & quos
 Pontifex persecutus est. Quid ergo? Num omnes, qui contra Rom. Pon-
 tif. ab initio vsq; ad Lutheri tempora rebellarunt, fuerunt Protestantes
 & Euangelici? Si sic dicant nobis cuius sectae Protestantes fuerunt? Si
 sic, Arrius, Sabellius, Photinus, Nestorius, Eutiches, & alij similes He-
 retici, erunt optimi & perfectissimi Euangelici. Nam isti non minus Pon-
 tifici restiterunt, quam eorum successores, Lutherus, Calvinus, & alij. Si
 omnes quos ob religionem persecutus est Pontifex Rom. fuerunt Euangelij
 quini Professores, necesse est Arrianos, Photinianos, Eutichianos, Ne-
 storianos, Macedonianos, & similes Hereticos, fuisse perfectissimos E-
 uangelicos. Nam istos Rom. Pontifex, non minus est persecutus, quam
 Lutheranos & Calvinianos, & alios nostri temporis Hereticos: & illos
 non minus pro Hereticis damnauit, quam nostros Protestantes: & sicut
 in illis damnandis non errauit: ita nec in istis. Si Ecclesia vestra nunquā
 sic latuit, quin Pontifex eam senserit: mirum est, quod cum tam serio &
 frequenter à vobis petierimus, ut nominaretis vnum angulum, in toto orbe
 terrarum, vbi ante Lutherum, vel Calvinum, verbum Dei more Luthera-
 no vel Calvinistico fuerit à quoquam praedicatum, aut Sacramenta ritu
 vestro Euangelico administrata, muti sint vt pisces. Dicant etiam nobis,
 num isti quos persequebatur tot saeculis Rom. Pontifex, linguas habuerint
 ad praedicandum verbum Dei: aut manus ad Sacramenta ministranda, ad
 pueros & adultos baptizandos: ad Christianos coena rescindendos? Si ha-
 buerunt: designate nobis loca & tempora, in quibus isti more vestro Euā-
 gelico, praedicauerunt verbum; vel Sacramenta ministrarunt: & simul
 explicare clare, an isti fuerint Lutherani, vel Calviniani, vel Anabaptistae.

Quando querimus à vobis, qua aetate religio Papistica in Ecclesiam ira
 respicit; & qui Patres restiterunt: Non est, inquit, Vitakerus lib. 3. cō-
 tra Durium, mihi necesse ad ista respondere: vestra dogmata nō
 esse Apostolica, ex scripturis intelligo: quo vero tempore, &
 quemadmodum quaeq; superstitionis huius particula inualuerit,
 id mea nihil inrecessit. Si tua nihil interest, quo tempore Romana re-

digno inualuerit: saltem tua multum valde interest, ut dicas nobis, qui erant isti, quos Rom. Pontifex tot sæculis ob tuum Euangelium persecutus est: & virum erant tuæ sectæ Calvinianæ, vel potius Lutherane, vel Anabaptistice. Hoc enim non parum confert ad Quini Euangelij antiquitatem comprobendam, & ad ora aduersariorum tuorum obturanda: qui perpetuo clamant; nullum fuisse Quini tui Euangelij professorem ante Lutherum. Vitækerus contra Duræum vrgentem ut prodatur sui Euangelij Professores, qui Lutheri tempora præcesserunt: remittit nos ad Centurias Magdemburgensium & ad Catalogum testium veritatis ab Illyrico editum. Sed de Centurijs postea, nunc de isto Catalogo. Titulus libri hic est. Catalogus testium veritatis, qui ante nostram aetatem Papæ reclamauerunt. Ex quo titulo clare video nulli difficile esse etiam si in Christum non credat, & Deum neget, locum in isto Catalogo habere, modo sciat reclamare Papæ. Vnde primum locum iure optimo in isto Catalogo Arriani, Pelagiani, Donatistæ, & quicumque alij Hæretici, siue antiquiores, siue recetiores, qui reclamauerunt Papæ, habere debuerunt & multo magis nostri Euangelici: qui ab istis eorum Progenitoribus, fortissime reclamare Papæ didicerunt. Cum vero omnibus clare cõstet, multo magis reclamasse Papæ Arrium, Sabelliũ, Eutichem, Nestorium, Pelagiũ, Manicheũ, & similes hæresarchas: quam Bernardum, Thomam Aquinatam, Bonauenturam, Scotum, Catharinam Senensem, quare istos in suo Catalogo posuit, & illos omisit? Sed miror valde, quod cum tot sint hoc tempore Sectæ Euangelicæ, & tot veritates Euangelicæ: non explicuerit nobis Illyricus, cuius veritatis Euangelicæ, Lutherane an Calvinianæ, vel Anabaptistice testes fuerint, quos in suo Catalogo recenset. Verum cum Illyricus fuerit in omni vita Lutheranus obstinatissimus, valde probabile est eum non collegisse, & in Catalogum suum retulisse, nisi testes veritatis suæ Lutherane: non autem Calvinianæ, cum Calvinianum Euangelium, cane peius & angue oderit. Huius rei argumentum est, quod non omnes qui reclamauerunt Papæ, ut Bertramus, Berengarius, Ioannes Scotus, & alij locum in eo Catalogo habere potuerunt; quia non Lutheraricè, ut voluit Illyricus, sed solum Zuinglianicè Papæ reclamauerunt. Nam antiquitatem suæ Sectæ Lutherane, per illos testes probare nitebatur: de Calvinismo vero vel Anabaptismo probando vel stabiliendo, ne per somnium quidem

quidem illi in mentem venit. Quod si ita est, Catalogus testium parum iuuabit causam Viteri & suorum Caluinianorum, cum nec auctor Catalogi fuerit Caluinianus: nec testes in eo veritatis Caluinianæ, ullos reponere voluerit. Sanè fecisset nobis Illyricus rem gratissimam, si testes illos veritatis redeisset in tres precipuas Classes, iuxta numerum trium principalium Sectarum Lutheranorum, Caluinistarum & Anabaptistarum: si tamen in eo (vt contendit, vtraq; Secta) reperiantur aliqui veritatis Caluinisticae, vel Anabaptisticae testes, vt vnico quasi conuictu, qui cuiusq; Sectæ Professor fuerit, cognosceremus. Vel si quis Caluinista in proxima editione illius Catalogi, hoc præstare velit, magnam apud nos gratiam inibit; & labore singulos querendi, & ad Sectas suas seu classes reuocandi liberabit. Nam quod testes in eo Catalogo positi, tres illas Sectas (cum sint sibi inuicem repugnantes) simul professi fuerint: iam est impossibile, quam Contradictoria simul esse vera.

In illo Catalogo testium veritatis, inuenio postos, D. Augustinum, Ambrosium, Hieronymum, Basilium, Chrysostomum, D. Bernardum, S. Catharinam Senensem, D. Thomam Aquinatem, Doctorem subtilem Scotum, Ioannem Gersonem, & quam plurimos alios, Doctores scholasticos, qui in Magistrum sententiarum scripserunt. At quis sanae mentis credat Patres illos antiquos, & Doctores Scholasticos Papæ reclamasse? vel Lutheranos, Caluinistas aut Anabaptistas fuisse? Cum nulli in toto orbe magis auctoritatem Papæ, contra Hæreticos cuiati sunt quam illi, vt ex ipsorum scriptis clarè constat: nec vlli vnquam magis oppugnarunt dogmata Caluiniana, Lutherana & Anabaptistica, quam Patres & Doctores isti, quos ex Catalogo citauit. Et hoc ipsum certissime sciunt Evangelici: & propterea eos passim reiciunt, contemnunt, conspuunt, vt hostes veritatis suæ Euangelicæ: & summos propugnatores religionis Papisticae, vt superiore capite docui. Et qua fronte Illyricus Lutheranus, istos posuit in suo Catalogo tanquam testes veritatis Protestantice, quos ipse Pater Lutherus pronunciat Hæreticos & damnatos, nisi ante mortem resipuerint: & quos ipse in suis Centuriis agnoscit, fuisse testes veritatis Catholicæ; non autem falsitatis suæ Lutheranae. An ignorauit Illyricus istos testes suos fuisse Iustitarios Regni Papistici vt à Luhero appellantur? fuisse Idololatrias ob Sanctorum Inuocationem, vt scribunt V.

Ianus & Vitakerus? An eum latuit istos testes pro mortuis crasse, purgatorium credidisse, pro defunctis Sacrificium obtulisse? An qui ista faciunt, aut facienda docent, testes quinti Euangelij censendi sunt? An non potius Papistæ sunt? Quod si dicant fuisse illos simul testes veritatis Euangelicæ, & falsitatis Papistica: quis credet huiusmodi testibus, duplicibus corde & ore? Quæ autem hæcenus diximus, de hoc Illiryci Catalogo: militant etiã contra quoscunq; alios similes Euangelicorum Catalogos pro testimonio antiquitatis Quinti Euangelij editos.

Remittit nos Vitakerus ad Centurias Magdeburgensium pro testibus, Quinti Euangelij inueniendis: & nos illum cum suis Calumnias remittimus ad scripta Canisii, Turriani, Alani Copi, Martini Eschengrenij, & aliorum contra istos Magdeburgenses edita, & ad Annales Baronij, ut videat istorum Magdeburgensium fraudes plurimas, corruptelas innumeras, mendacia infinita in historia Ecclesiastica conscribenda. Istos se possunt, refellant Evangelici, & postea nos ad Magdeburgensium Centurias remittant. Et in istis Centurijs, an vllum nobis ostendet Vitakerus Calumniam? Non est credibile Illirycum & socios, cum fuerint omnes Lutherani, quæ fuisse, aut enumerasse in suis Centurijs Calvinismi, aut Anabaptismi professores: sed totus eorum conatus, labor ac diligentia, extendebant, ut ostenderent fuisse ante Lutheri tempora, aliquam Lutheranam Ecclesiam: & tamen nec hoc præstare potuerunt: nec enim si omnes Centurias ab initio, ad finem perlegas, vnum inuenies per omnia Lutheranum. Interim tamen ostenderunt nobis Rom. Ecclesiam, à temporibus Apostolorum, per omnes ætates semper permisisse visibilem, verbum Dei prædicasse, gentes conuertisse, Regna integra in sinum suum recepisse, Sacramenta saluis hominibus ministrasse, nec vnquam ob vllam persecutionem Tyrannorum aut Hereticorum fugisse in desertum aliquod, aut alicubi latuisse, vel inuisibilem factam esse: cum interim istorum Euangelica Ecclesia, (si qua vnquã talis in mundo fuit) sine vlla prorsus causa, & sub leuiori multo persecutione, quam passa est tot annis Rom. Ecclesia, fugerit in desertum: sed nesciunt quod: latitauerit sed nesciunt vbi: facta fuerit penitus inuisibilis, sed nesciunt quando. Legat qui volet cap. 4. cuiusq; Centuriæ à secunda incipiendo, & videbit passim patres antiquissimos & sanctissimos, Iustinum, Irenæum, Clementem Alexandrinum,

Ignatium, & alios ab eis notatos & reprehensos, propter nostra dogmata Catholica ab eis asserta & defensa. Verbi gratia in 2. Centur. cap. 4. reprehenduntur Patres, quod tueantur liberum arbitrium, iustificationem per bona opera, sanctorum inuocationem, Sacrificium Misæ & Primatū Rom. Pontificis. Similia reperies in alijs Centurijs. Sed audiamus quid ipsi sentiant de secundo post Christum seculo: Tametsi inquirunt ipsimet Magdeburgenses, hæc ætas Apostolis admodum vicina fuit: tamen doctrina Christi & Apostolorum, non parum obfufcari cepit. Multæ enim monstrosæ & incommodæ opiniones passim à Doctoribus sparsæ reperiuntur. Inter has monstrosas & incommodas opiniones, ponunt eas quas iam commemorauimus.

Beza in Iconibus ait, Primos per Europam veros Apostolos fuisse, Ioannem Hus, & Lutherum in Germania, Zwinglium & Oecolampadium in Heluetia: Sauanarolam in Italia, Farellum & Caluinum in Gallia: Viclephum & Bucerum in Anglia: Cnoxum & Buchananum in Scotia.

Alij Protestantes adiungunt præcedentibus tanquam quinti Euangelij Professores Waldum, Almaricum, Berengarium, Beriranium, Ioannem Scotum, Hieronymum Pragensem, Marsilium Patavinum, Gulihelmū Occammum, Albingenses, Petrobrusianos, Henricianos, Iconomachos, Vigilantium, Iouinianum, Aërium. Sed imprimis isti quos nominat Beza, fuerunt quidem Apostoli Diaboli, qui omnium dissensionum author est: Christi vero Apostoli, qui Deus est pacis & unitatis esse non potuerunt. Certum est enim Hus & Lutherum dogmata prorsus contraria Farelli & Caluini dogmatibus tenuisse & docuisse: vt si illorum dogmata fuerunt vera, istorum falsa sint necesse est: si illi veri fuerunt Apostoli, isti non nisi falsi Apostoli esse potuerunt. Miror vbi fuit frons Bezae cum inter veros Apostolos numerauit Lutherum & Cinglium: cum Cinglius scribat Lutherum esse, Marcionē deteriorem, & Lutherus Cinglium, & omnes Sacramentarios cuiusq; Sectæ etiam Caluinum & Bezam hereticos esse pronunciet. An non ipse Beza sapissimè Lutheranos qui non nisi dogmata Lutheri sequuntur, appellat Nestorianos & Euty-chianos? Mirabilis est sanè ista Metamorphosis Lutherum ex Marcionista, Nestoriano, Euty-chiano subito factum primum & verum Apostolum Germaniæ.

Sed omittamus tantisper Lutherum, Zwinglium & qui eos secuti sunt Lutheranos & Zwinglianos siue Sacramentarios, & loquamur de ijs qui Lutherum & Zwinglium præcesserunt: & quos Beza hic tanquam veros Apostolos enumerat. Constanter affirmo nullum ex ijs fuisse per omnia Lutheranum, Cinglianum vel Caluinistam.

Hieronymus Sasanarola, ita aperte agnoscit Primatum Rom. Pontificis quem Euangelici omnes Antichristum appellant: ut nemo Papistarum magis. Nam in lib. 4. cap. 1. de Triumpho Crucis aperte ait, Romanam Ecclesiam esse Duce[m] & Magistram omnium aliarum Ecclesiarum. Omnes fideles Christianos debere in vno Pontifice Romano velut in suo capite uniri. Item, qui discedit ab unitate & doctrina Ecclesie Romanæ, illum sine dubio discedere à Christo. Hæc proculdubio parum Euangelicè sonabunt in auribus nostrorum Euangelicorum. Ista fuit doctrina Euangelica, quam iste verus & primus, (ut eum vocat Beza) Apostolus, in Italia prædicauit verbo, & publico scripto docuit. Et quamuis aliquæ eius Conciones prohibita sint à Synodo Tridentina; tamen in ijs omnibus non inuenies eum vnquam negasse inuocationem Sanctorum, Purgatorium, Sacrificium & orationes pro mortuis: iustificari hominem per bona opera cum fide coniuncta: Christi corpus esse in Eucharistia realiter: aut de ijs esse blasphemata dogmata Caluinistarum, vel Lutheranorum de Dei omnipotentia & Christi persona: vel primatum Papæ negasse.

Viclephus alter Bezae Apostolus manifestus fuit Hæreticus iudicio ipsius Bezae, Philippi, Conradi & aliorum. Nam has hæreses docuit ille, quas Lutherani & Caluinista procul dubio condemnant. Prima est, non licere Ecclesiasticis temporales aliquas possessiones obtinere: adeo ut ne Decimas eis deberi dixerit. Secunda, quod Deus debeat obedire Diabolo. Tertia, Nullus est Dominus ciuilis, nullus Prælati, nullus Episcopus, dū est in peccato mortali. Quarta, si Episcopus vel Sacerdos est in peccato mortali, non ordinat, non consecrat, non conficit, non baptizat. Quinta, omnia de necessitate absoluta eueniunt. Sexta, iuramenta illicita sunt, que fiunt ad roborandos humanos contractus & commercia Ciuilia. Quæro modo ab Euangelicis nostris, num ista dogmata putent esse Euangelica? Si sic, cur ea Euangelici non docent? cur ea fere omnes condemnant & detestantur? Si non, cur Viclephum in suis numerant, quem constat ista dogmata

dogmata blaffhema, & quæ ipsorum iudicio sunt hæretica, docuisse. Videat Lector plura de Viclepho apud Sanderum lib. 7. Monarchiæ. Contradus verò lib. 3. Theologiæ Calui. artic. 8. qui totus est de antilogijs Caluinitarum fol. 67. sic ex Philippo de Viclepho scribit. Verba, inquit, Philippi ad Miconium hæc sunt: Inspeci & Viclephum, qui valde tumultuatur in hac controuersia: sed deprehendi multa alia errata in eo: ex quibus iudicium de eius Spiritu fieri potest: prorsus nec intellexit, nec tenuit fidei iustitiam. Et max. De cena Domini Sophisticè cauillatur publice receptā sententiam. Hæc Philippus. Si Viclephus nec intellexit, nec tenuit fidei iustitiam, non potuit esse Quinti Euangelij professor, cuius tota iustitia est, in vna fide abq; vllis operibus posita.

Ioannes Hus Viclephi Discipulus licet Magistri sui articulos tenuerit, & alios triginta de suis adiecerit: de quibus vide Aneam Syluium in Historia Bohemica cap. 34. nunquam tamen docuit ille, cum Lutheranis, corpus Christi esse vbique: aut cum Caluiniānis, non posse per Dei omnis potentiam alibi esse, quam in cælo ante diem iudicij. Sacramenta tantum duo esse, nunquam cum Protestantibus asseruit: sed quatuor semper admisit: nec solam fidem sine operibus iustificare sensit. Denique defendit, non esse obediendum alicui Domino Ciuili vel Ecclesiastico, qui est in peccato morali constitutus. Itaque licet Viclephus & Hus in multis dogmatibus cum Euangelicis conspirauerint: tamen in multis alijs, eisdemq; grauissimis, vt iam notauimus ab eis discreparunt: vt etiam Euangelicorum nouorum iudicio, pro Hæreticis necessario habendi sint: id quod Pantaleon vnus ex Protestantium numero notauit: affirmans in Chronologia quosdam horum articulos diligenter reiiciendos, à pijs. Opus igitur est vt Beza pro suo nouo Euangelio, querat sibi alios novos Apostolos, qui Lutheri etatem præcesserunt: nam istos quos nominauit inuenimus adeo non fuisse Apostolos veros: vt potius ipsius Beza & aliorum Protestantium iudicio, manifesti fuerint Hæretici.

Iam veniamus ad alios Quinti Euangelij Professores, quos alij nominant, vt supra notauimus. Et in primis petimus ab eis, virum omnes supra nominati fuerint Lutherani, Caluiniāni vel Anabaptistæ. Non fuerunt Lutherani. Nam hoc constanter negabunt Caluiniāni. Non fuerunt Caluiniāni

niani : nam hoc pro aris & focis defendent Lutherani. Non fuerunt Anabaptistæ : hoc enim constanter docent tam Lutherani quam Calviniani. Cuius igitur Evangelij Professores erant : si nec Lutherani, nec Calviniani, nec Anabaptistæ erant? Impossibile sanè est, ut omnes istas tres Sectas, cum sint inter se omnino contrariæ, professi fuerint. Sed esto sint Lutherani : quid inde lucrantur nisi istos præclaros professores fuisse Nestorianos & Eutyrianos. Tales enim sunt Lutherani iudicio Calvinistarum. Sint si volunt Calvinistæ : quod inde commodum reportabunt : nisi quod sint Arriani, Nestoriani, deniq; Hæretici pessimi : Tales enim esse Calvinistas & Sacramentarios omnes, frequentissimè pronunciarunt Lutherani. Itaq; quicquid dixerint, & in quamcunq; se verterint partem, non possunt evadere quin etiam suorum iudicio, præclari isti quos nominant Professores, sint manifesti & blasphemii hæretici. Nec sanè satis mirari possum, quia frontè tam Calvinistæ, quàm Lutherani nominent Hus & Viclephum sui Evangelij professores, cum tanta sit differentia dogmatum inter Calvinistas & Lutheranos quanta inter album & nigrum, coelum & terram, Deum & Diabolum. Sicut enim inter Evangelicos nullus est qui simul sit Calvinista & Lutheranus : ita Hus & Vicleph non potuerunt simul esse Calviniani & Lutherani : & istorum dogmata sibi inuicem planè contraria simul profiteri.

Adhæc etiam ipsorum Protestantium iudicio non possunt isti Electi esse, ex quibus solis, hætenus Ecclesia ipsorum, (si qua in mundo fuit) cõstitit ; idq; duas ob causas. Prima est, quia varias Hæreses pariter docuerunt, ipsorum Protestantium iudicio damnatas, ut mox patebit. Fides enim debet esse omnino integra, & incorrupta, ut docet Athanasius in Symbolo : & ideo Philippus Ecclesiam definiuit : Cæterum huiusmodi qui verbum teneat incorruptum. Quin & notam veræ Ecclesiæ puritatem doctrinæ omnes hodie Protestantes posuerunt. Neque vero iuvat hic respondere (quod faciunt aliqui Protestantes) vel mundi tantum iudicio hos pro Hæreticis habitos : vel saltem in illis quæ cum Protestantibus tenuerunt, Hæreticos non fuisse. Nam non mundi, sed Ecclesiæ Christianæ atque Catholicæ, iudicio quæ Spiritu Dei regitur, in Concilijs generalibus damnati sunt : à Sanctis Patribus, qui Spiritu Dei præditi erant confutati sunt : in Doctorum Historijs pro Hæreticis notati sunt : nec unquam

unquam aliter Arrius, Sabellius, Nestorius & alij antiqui Hæretici, pro Hæreticis sunt damnati, quam isti: nec ab alia Ecclesia damnati sunt illi quam isti: & si Romana Ecclesia in illis damnandis non errauit, nec in istis condemnandis errorem vllum commisit. Ad hæc ob ea ipsa dogmata, quæ cum Protestantibus tenuerunt pro Hæreticis à Patribus, Concilijs, & Doctoribus habiti & damnati sunt. Altera causa est, quod etiam si alijs Hæresibus non fuissent impliciti: tamen ideò Protestantium iudicio ad Ecclesiam pertinere non possunt, nec sinceri Professores Quinti Euangelij haberi, quia in plurimis alijs dogmatibus à Protestantium doctrina abhorrebant, & Catholicam sententiam amplectebantur.

Marsilius Patavinus scripsit librum qui inscribitur: Defensor Pacis, impressus est in Germania Anno 1522. in quo ut Alphonsus à Castro, Sandersus, Prateolus & alij viri docti notarunt, has tantum hæses docuit. Prima, Episcopum non esse simplici Sacerdote superiorem, propter quod dogma Aërius ab Augustino in lib. de Hæresibus, Hæresi 53 relatus est in Catalogum Hæreticorum. Secunda, Papam non esse Vicarium Christi, & ab Imperatore posse iudicari. Tertia, Viros Ecclesiasticos non posse vllas diuitias possidere, non agros, non villas, non possessiones vllas. In reliquis dogmatibus cum Rom. Ecclesia tenuit. Iam ut aliqui saltem ex Calvinistis qui nomen Episcopi, & totum ordinem Episcoporum execrantur, eum imitentur, in prima eius hæresi: in tertia quo ad diuitias ab Ecclesiasticis possidendas omnes Euangelici eum detestantur. Ex his autem eius Hæresibus, non potest sciri, an fuerit Anabaptista, Calvinista vel Lutheranus.

Petrus Valdis Lugdunensis Ciuis, Pater Valdensium, nihil scripsit, quod Illirycus in Catalogo, aut quispiam Protestantium proferre possit. Imo fratres Bohemi in Proemio suæ Confessionis anno 1573. edidit: quæ falsi Geneuenses in Harmonia vocant Valdensium) sic scribunt. Sed hoc docere possumus, cum nostris Ecclesijs Valdenses nunquã coaluisse: neq; nostros cum his se coniungere uoluisse: & duabus quidem de causis, sicut in Annalibus nostris legimus. Primum enim offendebantur nostri in Valdënsibus, quod nulla publica exortare vellent doctrinæ, & fidei suæ testimonia: atque ita occultare veritatem viderentur, & subter modio collocare lumē huius. Se-

cundo, quod Missa Pontificia, quam idololatricam esse scirent & profiterentur, pacis tamen & tranquillitatis causa vterentur: atq; ita in parte cum Pōtificijs colludentes, scandalo essent alijs.

Hæc illi. Quamvis autem Valdenses, multa habuerint cum Evangelicis nostris communia, in multis tamen ab eis dissentiebant, cuiusmodi sunt ista. Nullum omnino iudicium sanguinis, aut cuiuscunque corporalis supplicij ferunt: quia scriptum sit, nolite iudicare. Potestatem confessiones audiendi, & absoluedi etiam Laicis à solo Deo datam esse. Semel tantum in anno, id est in coena Domini Missam celebrant dicendo septies Pater noster, & benedicendo Panem & vinum. Tres tantum ordines in Ecclesia Dei esse dicunt, Diaconatum, Presbyteratum & Episcopatum. Dies festos contemnunt, & in illis manibus operantur. Vrente carnis libidine, do cent omnem commissionem carnalem esse licitam. Contemnunt Symbolū Apostolorum. Omne iuramentum prorsus illicitum esse docent. Hæc Guido Carmelita in summa cap. 9. de Hæresibus Valdensium. Ista opinor, non placent Protestantibus, vt omittam quod non potest ex dogmatibus eorum certo colligi, ad quam sectam Evangelicorum nostri temporis referèdisunt. Ad omnes simul, cū sint sibi inuicem, cōtrariæ, referri nō possunt. Et à fratribus Bohemis, qui Lutherani sunt, tanquam Hæreticos reiectos, iam audiuius. Almaricus licet docuerit, non aliter esse corpus Christi in pane altaris, quam in alio pane, & in alia qualibet re, in quo dogmate videtur esse Brentii & Caluini antecessor: negabat tamen, vt testatur Bernardus Lützenburgensis, resurrectionem corporum, paradysum, infernum, & idearum in mente diuina eternitatem, quæ dogmata sunt manifeste Hæretica, & vt puto, non placent omnibus Evangelicis siue Lutheranis, siue Caluinistis.

Berengarius docuit non esse in altari veram corporis & sanguinis Domini substantiam, post consecrationem: qua in parte Zuinglianus seu Sacramentarius fuit. Dicebat etiam semper esse in altari post consecrationem, substantiam panis & vini: qua in parte Lutheranus erat. De hoc Berengario ita scribunt Magdeburgenses Centuria undecima cap. 10. Pag. 59. Leo nonus in eo meretur, laudem non exiguam præ multis suis antecessoribus, quod sub initium statim Berengarianæ hærescos in synodo Romana eam cum authore damnauit. Itaque iudicio Ma
gdembur-

Magdeburgensium & omnium Lutheranorum, Berengarius non fuit verus Evangelicus, sed manifestus Hæreticus. Et pari quoque ratione Hæretici sunt illorum iudicio, omnes nostri temporis Cingliani & Calvinistæ, qui hæresim hanc Berengarianam amplectuntur. Sed non aduenterunt Magdeburgenses, se quoque in Berengario recte à Leone damnatos. Nā Berengarianæ hæresis pars illa fuit, quæ panis & vini substantiam, ut nunc Lutherani, post consecrationem in altari supereffe docuit. Hanc autem Hæresim suam Berengarius in Concilio Turonensi primum, & iterum in Concilio Romano reuocauit, & in fide Catholica Romana mortuus est. Præter hanc sententiam de Eucharistia, duas alias promulgauit: quas ne ipse quidem Calvinus negaret hæreses esse. Docuit enim ut lib. 1. testatur Guilmundus legitima matrimonia destrui posse, ac licere omnibus fœminis indifferenter uti: & non esse infantes baptizandos: quæ duo in Anabaptistis huius temporis, Calvinus & Lutherus damnant.

Bertramus in solo circa Eucharistiam errore cum Calvinistis, seu Sacramentarijs potius cõsentit. Nā in libello, qui sub nomine eius extat, cõstat natur ostendere Eucharistiam nihil aliud esse, quam panis & vini substantiam, quæ figuram & similitudinem corporis & sanguinis Christi gerat. Hunc librum aliqui putant à Berengarij studiosis confictum, & sub nomine Bertrami falso editum, quod de hac doctrina, deq; libro Bertrami eã confirmate, nihil vsquam illa ætate, scilicet circa annum Domini 117, legitur. Præterea adeo Catholicam Romanæ Ecclesiæ sententiã in illo libello sæpenumero & clarè docet, maxime in priore parte disputationis suæ; ut Magdeburgenses diffiteri non potuerint, semina Transubstantiationis in Bertrami libello iacta esse. Sic enim de eo censent Centuria 9. cap. 4. de Cœna, & cap. 10. In reliqua autem tota doctrina sua, & vitæ actione Catholicum se & Rom. Ecclesiæ filium gerebat. Bertramus igitur, si Euangelicus fuit, certè sacramentarius fuit, non Lutheranus, & forte ob hanc causam eum Illyricus homo lutheranus in suo Catalogo testium veritatis omisit.

Ioannes Scotus, non ille Doctõr subtilis, qui in Magistrum sententiã scripsit: sed alter Hæreticus, libellum quendam de Eucharistia scripsit, à quo Berengarius suam doctrinam sumpsisse videtur. Sed iste in hac sola Cõtrouersia Sacramentarius fuit: in reliquis per omnia Catholicus, Luthera-

nus vero, nullo modo: & ideo ab Illyrico in Catalogo suo est prætermisus, sicut & Berengarius.

Hieronymus Pragensis permultis in rebus primum Viclepho assensit, deinde abiuratis Viclephi erroribus ad fidem Catholicam reuersus est: de-
 mum redijt iterum ad Viclephi errores. Profitebatur tamen de Sacramen-
 to altaris, & transubstantiatione panis in corpus Christi, se tenere & cre-
 dere, quod tenet & credit Ecclesia; magisque in ea re Augustino & cæ-
 teris Ecclesiæ Doctoribus, quam Ioanni Viclepho, & Iohanni Hus crede-
 re. Itaque nec Lutheranus fuit, quia credidit Transubstantiationem; nec
 Caluiniſta seu Sacramentarius, ob eandem causam, tum etiam quia credi-
 dit verā & realē præſentiā corporis Christi sub specie panis. Vide Cōcil.
 Cōſtantiē. Sess. 21. Illum & Iohannē Hus, Valdenſiū dogmata ample-
 xos esse ostēdit ex Syluio Illyricus in Catalogo. Quod si ſua eſt, Hæretici
 etiam iudicio Protestantium fuerunt, vt superius ostendimus. Guilhelmus
 Occam licet contra Ioannem Papam scripserit, tamen sine omni contro-
 versia, contra illius mores & malam vitam, non vero contra Rom. Eccle-
 siæ fidem, vel authoritate n scripsit. Nam in Prologo libelli quem scripsit
 de Sacramento Altaris ait: De illo altissimo Sacramento conscri-
 pturus, protestor me nihil asserturum, nisi quod Romana tenet
 & docet Ecclesia. Itaque Occam non fuit Lutheranus, quia credidit cum
 Romana Ecclesia Transubstantiationem; nec Caluiniſta aut Sacramenta-
 rius, quia realem Christi Corporis præſentiam in Eucharistia docuit.

Albingenses licet aliqua dogmata Protestantium erroribus similia,
 circa annum Domini millesimum ducentesimum sparserint: tamen præ-
 ter illa, multas blasphemias hæreses docuerunt; vt refert Bernardus Lu-
 tembergenſis. Nam baptismum negabant, similiter & corporum resur-
 rectionem: animarum de corpore ad corpus transmigrationem affirmabant.
 Duo ponebant principia bonum & malum; id est Deum & Diabolum:
 quem credebant creasse omnia corpora; sicut Deum omnes animas bonas.
 Animas nouas infundi a Deo in corpora hominum negabant: vt alia longè
 plura, eorum blasphemata dogmata, que cōmemorat Antonimus. 4. parte. tit.
 II. cap. 7. omittam. Et ideo Illyricus non est eos dignatus in Catalogo
 suo numerare.

Petrobriſiani, Henriciani & Petrus Abaylardus, licet multa habebāt
 dogmata

dogmata cum Protestantibus committuntur, ut videre licet apud Sanderum lib. 7. Monarchiæ: multas tamen hereses, etiam Protestantium iudicio docuerunt. Dicebant enim paruulis vsu rationis carentibus, eo quod fidem non habeant, baptismum non esse conferendum, quod est dogma planè Anabaptisticum. Cõtendebant corpus Christi nunquam ab aliquo conficiendum, aut alicui dandum; sed satis esse quod corpus Christi sit, semel ab ipso Christo in coena confectum, & semel Discipulis datum: & ita solennem & publicam commemorationem mortis Christi inter Christianos susstulerunt. Ridebant denique dierum solemnium vacationes. Nunquid ista approbant Protestantes? non puto.

In Oriente Iconomachi (quales hodie omnes ferè Protestantes sunt) annis septuaginta & amplius turbarunt Ecclesiam Dei, Imagines ex templis eijciendo, easq; confringendo: sed tamen in alijs dogmatibus nunquam cum Lutheranis vel Caluinistis senserunt: & insuper abominandos errores & quos ipsi Protestantes detestantur tenuerunt. Nam Constantinus Copronymus maximus Iconomachus Beatam Virginem Deiparam negauit, Venerem coluit, & victimas humanas Dæmonibus obtulit, ut scribit Suidas. Et credibile est, eum plurimos in ijs rebus imitatores habuisse. Præter hunc vero errorem de Imaginibus è templis auferendis & confringendis, vllum aliud dogma Calumisticum, vel Lutheranum, aut Anabaptisticum eos tenuisse, apud Authores legere non potui.

Circa annum Domini 400. vixerunt in Gallia Vigilantius: in Italia Iouinianus: in Oriente Aërius qui Martyrum & reliquiarum honorem, Virginitatis votum, & priuilegium, orationes pro Defunctis, cum nostris hodie Protestantibus negarunt. Sed hi omnes in Catalogo Hereticorum ob hæc ipsa dogmata à Philastro, Epiphantio, & Augustino ponuntur, & pro Hereticis ab Ecclesia illius temporis, & ab ea quæ illam perpetuo consecuta est reprobati sunt. Nec præter hæc vlla Protestantium dogmata vel valde paucissima tenuerunt.

Solent interdum pro se Græcam Ecclesiam adferre, tanquam fidei ipsorum Euangelicæ fauentem. Sed hoc causam eorum adeo non iuuat, ut potius omnino destruat. Certum est enim Græcos nec Caluinistas, nec Lutheranos nec Anabaptistas esse. Certum est Græcos & Ruthenos in Disputationibus Basilij & Chrysostomi Lyturgijs vii. Certum est, eos inuo-

care Sanctos, orare pro mortuis, imagines in templis habere & venerari, & alia plura credere & docere quæ Evangelicis detestantur. Certum denique est eos, qui Romanæ Ecclesiæ non sunt uniti negare Spiritum Sanctum à filio procedere, quod Hæreticum esse Protestantibus, ut opinor, non negabunt. Conati quidem sunt aliqui Lutherani in Germania (inter quos Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus hic Vilnæ existens Crusium nominavit) astu quodam ab Ecclesiâ Græcâ, quæ est Constantinopoli suæ Lutheranæ Confessionis approbationem obtinere. Sed responsum ab ea parum ipsorum petitioni conueniens, imò omnino repugnans retulerunt: ut apud Socolouium in Censura Orientalis Ecclesiæ videre licet. Hoc ipsum ipsemet Hieremias Patriarcha Constantinop. cuidam Catholico de hac re ipsum interroganti, dum in reditu suo ex Moschouia Anno Dñi 1590. aliquot hebdomadis Vilnæ commoraretur fassus est. Hoc dixerim propter summam impudentiam Hæreticorum, qui absq; ullo pudore tale aliquod responsum ad ipsorum petitionem Græcâ Ecclesiâ dedisse negant. Sicut pari impudentia Abdysu Patriarcham in Assyriâ Orientali Romam sub Pio III. venisse, ibiq; professionem fidei Catholicæ Romanæ fecisse: & obedientiam pro se suisq; omnibus Ecclesiis Pio III. promississe negant. Vide Chronicon Genebrardi, & Onuphrium in vita Pij 4.

Isti sunt ònes, vel certè præcipui quos proferre solent, aut possunt Evangelici, tanquam sui Quinti Evangelij præcursores ac Professores: verum in his tam multis suæ perfidiæ Patribus, nullum inuenio quem illi audent dicere fuisse per omnia Lutheranum, vel Calvinistam, vel Anabaptistam: nullum inuenio, qui præter suas hereses Lutheranis, vel Calvinianis, vel Anabaptistis cõmunes non tenuerit multa alia dogmata Papiistica quæ Protestantibus iudicant Antichristiana. Nullum inuenio qui non aliqua docuerit, quæ etiam ipsi Evangelici non negant fuisse absurda & planè hæretica. Nullus ergo ex istis fuit purus, sincerus & verus Evangelicus: quandoquidem istorum nullus verbum Dei purè ac sincere; sed multis erroribus partim Papiisticis, partim Hæreticis admixtum predicauit.

Deniq; enim Beza in 13. Cor. I. cum alijs Protestantibus, triplicem statuat fidem, Vnam miraculosam, quæ conuenit etiam reprobis multis, alteram historicam, quæ non solum hominibus, sed etiam Diabolis tribuitur: tertiam Iustificantem, quæ Dei misericordiam in Christo apprehendit; quæ
q; electo-

que electorum tantum est propria: petimus quam fidem ex his tribus habuerunt isti eorum maiores? Certè miraculosam non habuerunt: quia nulla unquam miracula ediderunt: nec enim vel unum canem claudum isti præclari Quinti Euangelij Professores sanarunt unquam. Fidem Historicam si habuisse dixerint: nihil præclarum illis tribuunt: cum & ipsi Deo monibus talem fidem Protestantes concedant: ex quo fit, ut Diaboli sint tam boni Protestantes, quam nostri Euangelici. Fidem Iustificantem illos habuisse, & consequenter Electos fuisse, non possunt Euangelici scire: tū quia ista scientia electionis Di. in. e. pendet ex reuelatione Dei, qui solus nouit, qui sui sunt, nec eam Protestantes habent, aut se habere audent affirmare: tum quia communis Euangelicorum doctrina est, quemlibet de sua propria electione vel salute posse & debere esse certissimū, de aliorum vero minimè. Ex quo sequitur ipso met Euangelicos incertissimos esse, an unquam habuerint fidei suæ Professores: nos autem nullum unquam habuisse clarissime ostendimus. Si enim Quintum Euangelium, ut iam per singula capita probauimus, non profitebantur Apostoli, nec eorum successores, nec Ecclesia Apostolica & primitiua, nec Concilia Generalia aut particularia, nec Sancti Patres aut Doctores Ecclesiæ, nec demique illi ipsi antiqui Hæretici, quos ut suos sibi vendicant Protestantes: euidentissime sequitur, quod in hoc libello probare intendimus: ante Lutherum per omnes ætates, & ubiq; locorum Quinti Euangelij professores, Nulum & Neminem fuisse. Quod si nullum unquam, ut iam probauimus habuerunt Euangelii sui Professore: nonne euidenter inde sequitur; eos nullam unquam Ecclesiam visibilem, quæ absq; visibilibus professoribus non potest consistere: sed perpetuo latitantem, fugitiuam, mathematicam & penitus inuisibilem habuisse: donec nostro sæculo eam Lutherus ex tenebris erueret, seu potius ex inferis excitaret. Quod autem nobis aliquando defuerint Catholice Romanæ fidei ac religionis, publici Professores, asserere nisi per summam impudentiam non possunt. Nam ex nostris dogmata nostra Catholica, de singulis controuersis, quæ sunt inter nos, & Euangelicos, demonstrarunt ex Patribus antiquis, ut alios omitam Bellarminus, in tribus tomis Disputationum suarum, Canisus in Cathèchistico opere cum authoritatibus Patrum, Genebrardus breuiter in suo Chronico, & qui ex quatuor præcipuis Ecclesiæ latinæ Doctoribus Cōfessiones Au-

gustinianam

gustinianam, Ambrosianam, Hieronymianam & Gregorianam collegerunt. Imo ex ipsorum Evangelicorum Confessione, verbis, ac publicis scriptis, Patres & Doctores antiquos fuisse nostrae fidei professores cap. 4. clarissime demonstrauius. Et ut haec omnia non essent, viro concedunt nobis Evangelici, à temporibus Phocæ Imperatoris (hoc est ab anno Domini 605. à quo Bonifacium 3. primatū in omnes totius orbis Ecclesias primum impetraße, & sic in Antichristum degeneraße. fingunt ac fabulantur) solam Romanam, seu ut vocant Papisticam, fidem ac religionem per totam Europam in publica verbi prædicatione & sacramentorum administratione hucusque floruisse: Romanamq; Ecclesiam his fere mille annis post primatum illum à Phocæ (ut aiunt) impetratum, multas gentes ac nationes ad fidem Christi conuertisse: varia Concilia Generalia & Provincialia, in varijs orbis partibus celebraße, varios Hæreticos, variarum sectarum condemnaße, repressaße & extinxisse. Quæ omnia clare demonstrant, Religionem Catholicam non esse nouam, aut nuper Geneuæ vel Viterbergæ natam, sicut ortæ sunt istæ Sectæ Evangelicorum: aut caruisse vnquam suis publicis Professoribus in omnibus fere mundi partibus, sicut Evangelici isti semper vsq; ad Lutherum & Caluinum caruerunt. Quos enim ipsi suæ perfidiæ Professores proferunt ac nominant, illos ipsorummet Protestantium verbis ac scriptis manifestos ac blasphemos fuisse Hæreticos, clarissime ostendimus.

Errata		Correcta.	Errata		Correcta.
Pag.	Lines.		Pag.	Lin.	
31.	29.	alioquem	60.	10.	Catholicas,
		aliquem.			Catholicos.
22.	9.	quam.	77.	10.	authoritate.
		quem.			authoritatē.
47.	24.	quos.	73.	32.	Decimo.
		quas.			Duodecimo.
49.	21.	reiciunt.	77.	17.	viuerunt.
		reiciunt.			viluerunt.
49.	23.	reuelationē.	79.	10.	nullas.
		reuelatione.			nullius.
50.	13.	admittant.	97.	1.	quia.
		admittunt			quin.
53.	16.	vllam.			
		nullam.			

Pag. 9. linea. 7. dele. in.

Alios leuiores errores, prudens lector facile per se corrigere poterit.

Omnia ad laudem Dei Opt. Max. & Beatiss. Virginis
Mariæ honorem.

